

Sretna Zajednica Ashaba

Osman Nūri Topbaš

IZDAVAČKA KUĆA ERKAM

Istanbul: 2018 / 1439 H

Sretna Zajednica Ashaba

Osman Nūri Topbaš

Naslov originala:	Asr-ı Saâdet Toplumu
Autor:	Osman Nuri Topbaš
Prijevod:	Abdulaziz Rizvić
Redaktor prijevoda:	Muhammed Halilagić
Stručni konsultanti:	Prof. Dr. Safvet Halilović Dr. Mensur Valjevac
Lektor – korektor:	Prof. Hanka Behlulović
Korice i unutarnji dizajn:	Rasim Şakiroğlu
Štampa :	Erkam Printhouse
ISBN :	978-605-302-314-2
Autorsko pravo :	İkitelli Organize Sanayi Bölgesi Mah. Atatürk Bulvarı, Haseyad 1. Kısım No: 60/3-C Başakşehir, İstanbul, Turkey
Tel :	(90-212) 671-0700 pbx
Fax :	(90-212) 671-0748
E-mail :	info@islamicpublishing.org
Web site :	www.islamicpublishing.org
Language :	Bosnian

Sretna Zajednica Ashaba

Osman Nūri Topbaš

IZDAVAČKA KUĆA
ERKAM

PREDGOVOR

Neka je beskrajna hvala našem plemenitom Gospodaru, koji nas je učinio pripadnicima ummeta Njegovog odabranog poslanika, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, najljepšeg uzora ljudima!

Neka je salavat i selam na njega, na njegovu čistu porodicu i časne ashabe, koji su bili najbolja generacija ljudi i koji su, poput zvijezda na Nebu, postali najbolji vodiči generacijama koje dolaze.

„Stoljeće sreće“ (Asr-i Se’adet) podrazumijeva vrijeme ili stoljeće ispunjeno srećom; stoljeće u kojem su ljudi bili najsretniji.To je stoljeće u kojem je živio posljednji Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslan kao „milost svjetovima“, sa Kur’anom Časnim i uputom jasnom. To je vrijeme u kojem su plemeniti ashabi prihvatili i nosili svjetlo islama u daleke krajeve, izgradivši civilizaciju i kulturu kakvoj nije bilo premca ni prije, a niti poslije njih. To je jedinstveno vrijeme u kojem su ashabi demonstrirali najljepši moral, najobuhvatniju

milost, neprikosnovenu pravednost i najpotpuniju uljudnost.

Izrazom „stoljeće sreće“ ponekad se aludira i na period upućenih i pravednih halifa (Hulefā-i rašidun), period u kojem su živjeli „tabi’ini“, druga generacija, te „tebe’i tabi’ini“, treća generacija muslimana. Ove tri generacije su najbolje generacije muslimana, jer je plemeniti Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Najbolji u mom ummetu su moji savremenici, potom generacija koja slijedi iza njih, a onda generacija iza njih.” (Buhari, Ashabu’n-Nebijj, 1)

Prema tome, „stoljeće sreće“ je vrijeme u kojem su živjele sretne generacije i kao takvo ono predstavlja zlatni period islama. To je jedinstveno vrijeme koje će se uvijek spominjati sa čežnjom i divljenjem.

Pojedini mufessiri (komentatori Kur’ana), pored navedenih značenja sure El-Asr, kazuju da se riječi Uzvišenog: **„Tako mi vremena!“**, odnose na vrijeme „stoljeća sreće“ (Asr-i Se’adet), jer je to vrijeme u kojem su razlučeni istina od laži i pravi put od zablude.

Stoljeće sreće nije bilo „sretno“ zbog ovosvjetskog blagostanja, materijalnog bogatstva, udobnosti i uživanja. Naprotiv, to je bilo vrijeme u kojem se živjelo u teškim uslovima. To je bilo vrijeme

ispunjeno žestokim iskušenjima i borbama, ali su ga blagodati islama, Kur'ana i Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, učinile sretnim i svijetlim. Čovječanstvo, koje se gušilo u nepravdi, nasilju i raskalašenosti, pronašlo je istinu, a pravednost i lijep moral su došli do izražaja i prevladali svako zlo. U historiji čovječanstva to je bio period najveće revolucije, reforme i oporavka. Duhovne vrijednosti postale su dominirajuće, a niske strasti i ljudska požuda stavljene su u prirodnu funkciju. Duše, oslobođene zatočeništva u tmini neznanja i nemorala, uzdigle su se iz stanja beznađa, izgubljenosti i propasti u stanje nade, sigurnosti i spasa na oba svijeta.

Dakle, da bismo mogli spoznati beskrajne ljepote islama i njegove tanahnosti, moramo srcem ući u „stoljeće sreće" i upoznati ga.

Poštovani čitatelju!

Prilikom pisanja ovog djela koristili smo naše prethodno objavljene radove, kojima smo pridodali i nekoliko novih primjera s ciljem da rasvijetlimo period „stoljeća sreće" i omogućimo njegovu bolju spoznaju. Naravno, u djelu smo naveli samo jedan mali dio od onoga što je zadivljujuće kod časnih ashaba i prvih generacija muslimana u pogledu njihovog imana, ibadeta, dobročinstva i morala, a s ciljem da slika drugova Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bude živopisna.

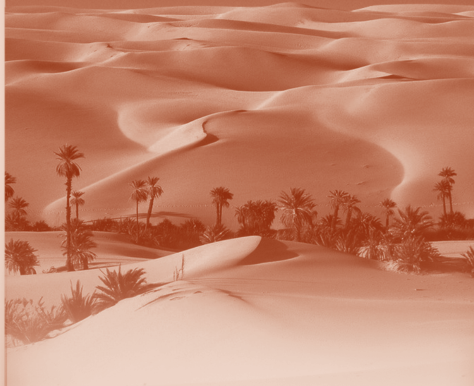
Ovom prilikom zahvaljujem Dr. Muratu Kaya'u zbog učešća u pripremi ovoga djela, uz dovu Uzvišenom Hakku da njegov hizmet primi kao „trajnu sadaku".

Osman Nūri Topbaš
Decembar, 2009.
Üsküdar, Istanbul

بسم الله الرحمن الرحيم

وَالسَّابِقُونَ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ
اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ

„Allah je zadovoljan prvim muslimanima, muhadžirima i ensarijama i svima onima koji ih slijede dobra djela čineći, a i oni su zadovoljni Njime; za njih je On pripremio džennetske bašče kroz koje će rijeke teći, i oni će vječno i zauvijek u njima boraviti. To je veliki uspjeh.“ (Et-Tevbe, 100)

SRETNA ZAJEDNICA ASHABA
U STOLJEĆU SREĆE

ZAJEDNICA U STOLJEĆU SREĆE

U periodu neznanja (džahilijjeta), čovječanstvo je bilo u potpunom mraku. Neznanje je postalo crno poput katrana, zabluda i raskalašenost dosegli su stanje bezumlja, smutnja i nepravda su zagospodarili, a krvne osvete pustinju su pretvarale u more krvi.

Pravo i pravda pripadali su samo jakima. Onaj ko postigne moć, postane nepravednik i silnik koji tlačislabe i nemoćne. Opisujući taj period, pjesnik Mehmed Akif kaže:

Ako bi bez zuba ostao jedan insan
Braća bi ga pojela odmah...

To je zaista bilo teško i turobno vrijeme, u kojem je ljudski rod postao divlji i nepristupačan. Vrijeme u kojem su nejaki i slabi, boreći se za goli život, stenjali zbog nepravde i nasilja jakih i uglednih.

Vjerovanja u periodu neznanja ponižavala su ljudsko dostojanstvo

U vremenu džahilijjeta bilo je iščezlo ispravno vjerovanje (sahih akida). Ljudi su vjerovali da Allah iz daljine spušta Svoju božansku moć na kamen, stijenu, vatru, drvo, kipove, brda...Iz tog razloga su ovim neživim stvarima pripisivali svetost, vjerujući da ih oni mogu približiti Allahu i pomoći im. Zato su ih veličali i štovali kao svoja božanstva.

Neki ljudi su, opet, štovali i obožavali meleke, džinnove i šejtane, vjerujući da im oni mogu biti zagovornici kod Allaha i tako im pomoći.

Bilo je i takvih mnogobožaca koji su se deklarisali kao vjernici koji vjeruju u Allaha, govoreći za sebe: „Mi smo Ibrahimovi i Ismailovi potomci!“, ali su Allahu činili širk i pripisivali Mu saučesnike, čak i u stvarima koje bi napravili svojim rukama. Oni su već odavno bili napustili „akidu tevhida“ i odvojili se od Ibrahimove, alejhis-selam, čiste vjere.

Jedna od prepoznatljivih karakteristika svih vrsta mnogobožaca (mušrika) jeste i poricanje Ahireta – vječnog života poslije ovosvjetske smrti. Vjerovali su da život postoji samo u ovom prolaznom i očima vidljivom svijetu.

Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, otac po mlijeku, **Haris Es-Sadijj**, došao mu je u posjetu

nakon što je dobio poslanstvo. Mušrici iz plemena Kurejš govorili su mu:

- Da li si čuo, Harise, šta govori tvoj sin (Muhammed)?

- Šta govori? – upitao je Haris.

- On tvrdi da će Allah ljude proživjeti poslije njihove smrti! – rekli su. – Govori da je Allah pripremio Džennet kao počast onima koji Mu budu pokorni, a Džehennem kao kaznu za one koji Mu se suprotstave i budu nepokorni. Ove tvrdnje kvare naš poredak i ruši naše jedinstvo.

Kada je došao kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Haris je rekao:

- Dijete moje, šta je to između tebe i tvog naroda? Žale se na tebe. Govore za tebe da kazuješ kako će ljudi poslije smrti ići u Džennet ili u Džehennem.

- *Da, ja u to vjerujem i govorom potvrđujem, oče moj! Kada bih mogao da te uzmem za ruku i objasnim suštinu ovih riječi!* – rekao mu je Pejgamber, alejhisselam.

Mnogo kasnije Haris, radijallahu anhu, postao je musliman i ukrasio se ljepotama islama. Govorio je: „Kamo sreće da sam tog dana pružio ruku svom sinu, pa da mi objasni suštinu svojih riječi i da me, Allahovom dozvolom, ne pušta dok me ne uvede u

Džennet!“(Ibn Ishak, *Siret*, str.218; Suhejli, *Revdu'l-unuf*, I, 284-285)

Dakle, ljudi iz perioda džahilijeta imali su mnogobrojna pogrešna vjerovanja i ubjeđenja (akaid), koja su ponižavala vrijednosti njihovog razuma, svijesti i spoznaje, spuštajući ih na nisku razinu primitivizma i zaostalosti. Međutim, u takvom društvu bilo je veoma teško naći ispravno mišljenje i pozitivan svjetonazor. Budući da su krivovjerstvo i nemoral preovladali u zajednici, neminovno je došlo doporemećaja međuljudskih odnosa. Položaj žene kao majke izgubio je značaj, a kćeri su postale uzrokom stida i društvenog poniženja.

Jednom prilikom neko od ashaba je došao kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:

„Allahov Poslaniče, mi smo živjeli u neznanju. Obožavali smo kipove, a svoje kćeri smo žive u zemlju zakopavali. Ja sam imao jednu kćerkicu koja me je mnogo voljela. Kada bih je pozvao k sebi, od radosti bi potrčala prema meni kao na krilima. Jednoga dana sam je tako pozvao k sebi, pa kada ona dođe i poče me pratiti, krenuo sam ispred nje sve dok nismo stigli do obližnjeg bunara koji je pripadao našoj porodici. Na tom mjestu sam je prihvatio za ruke i bacio u bunar, a njene posljednje riječi, koje još uvijek odzvanjaju u mojim ušima, bile su:

- Babo! Babuka moj!

Slušajući ovoga čovjeka, lice plemenitog Pejgambera, sallallahu alejhi ve sellem, odjednom se promijenilo, a iz njegovih blagoslovljenih očiju prolile su se suze. Neko od prisutnih obrati se pripovjedaču, rekavši:

- Hej, ti, rastužio si Allahovog Poslanika!

Međutim, plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:

- *Pustite ga na miru, jer on želi da pita za ono što ga žalosti i što smatra važnim!* Potom se okrenu pripovjedaču i reče:

- *Ponovi nam još jednom svoju priču!*

Kad je sahabija ponovio svoju priču, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, još jednom je zaplakao, a iz njegovih blagoslovljenih očiju potekle su suze koje mu pokvasiše bradu. Poslije toga je rekao čovjeku:

- *Allah je oprostio (muslimanima) grijehe koje su počinjeni u džahilijjetu! Što se tebe tiče, započni svoj život iznova!“* (Darimi, Mukaddime, 1)

Kao što vidimo, ljudi tog vremena bili su na rubu paklene jame. Društveni život bio je u dubokoj krizi u pogledu duhovnosti, a njegove jedinke na pragu propasti. Dolaskom islama, ljudi su se spasili velike opasnosti i postali nesvakidašnje vrijedna i skladna

zajednica, koja će stoljećima biti prepoznatljiva kao zajednica „sretnog vremena“. Uzvišeni Hakk kaže:

„Svi se čvrsto Allahova užeta (islama) **držite i nikako se ne razjedinjujte! I sjetite se Allahove milosti prema vama kada ste bili jedni drugima neprijatelji, pa je On složio srca vaša i vi ste postali, milošću Njegovom, prijatelji; i bili ste na ivici vatrene jame, pa vas je On nje spasio. Tako vam Allah objašnjava Svoje dokaze, da biste na Pravom putu istrajali.“** (Ali Imran, 103)

Ibadeti i međuljudski odnosi bili su podređeni ovosvjetskim interesima

Većina ibadeta u periodu džahilijjeta bila je iščezla ili je doživjela preobrazbu. Jedan dio ibadeta, kao što su hadž, umra, kurban i sl., pretrpjeli su takve izmjene, da se nisu mogli prepoznati, a sve zbog paganskih vjerovanja i činjenice da su ibadeti namjenjivani različitim kipovima. U nekim njihovim ibadetima bilo je čak i nemorala koji je tobože predstavljao izraz „pobožnosti“. Naprimjer, da bi pokazali svoju odanost vjeri, tražili su od hadžija da tavaf obavljaju goli, bez ihrama. Poslije toga bi im darivali kićenu odjeću kojom bi im ukazali počast i poštovanje.

Međuljudski odnosi u društvu bili su uređeni na način da su jaki i moćni vodili glavnu riječ. Oni su uživali pravo i zahtijevali pravdu, poštovanje i priznanje, dok je siromašni sloj ljudi bio bez ikakvog prava, potlačen, ponižen i lišen ljudskog dostojanstva. U džahilijjetskom društvu, međuljudski odnosi bili su podređeni interesima moćnika i uglednika, zato je cijela zajednica bila lišena sigurnosti, sreće, blagostanja i mira.

Sačuvane moralne vrijednosti izgubile su svoj osnovni smisao

U arapskom džahilijjetskom društvu bilo je i nekih vrlina koje su oni gajili u svojoj kulturi i tradiciji, ali su i one, također, bile podređene ovosvjetskim koristima. Ili su bile pretjerano isticane ili prekomjerno zapostavljane. Isticanje vrlina bila je stvar demonstracije moći. Naprimjer, da bi pokazali svoje gostoprimstvo ili darežljivost, pretjerivali su u tome, ponašajući se rasipnički. Da bi se svijetu pokazali kao ljudi od ugleda i časti, svoju žensku djecu su živu zakopavali u zemlju, čineći tako najteži zločin u historiji čovječanstva.

Da! Predislamski Arapi bili su **hrabri** i nisu se odvajali od svoga oružja. Hrabrost i neustrašivost su ih krasile. Međutim, njihova hrabrost se mjerila po broju ljudi koje bi ubili u ime svoga plemena, a

njihova neustrašivost predstavljala je odraz njihovog samoljublja i ličnog ponosa. U njihovoj neustrašivosti bila je skrivena želja za ličnim i plemenskim dokazivanjem, što je uzrokovalo česte i dugotrajne plemenske ratove. S druge strane, međusobni sukobi su ih upropaštavali u materijalnom, ali i u duhovnom smislu.

Islam je dokinuo džahilijjetske običaje, a navedene moralne vrijednosti je doveo u savršen sklad i harmoniju života. Plahovitost i izljeve srdžbe predislamskih Arapa, islam je obuzdao vrlinama pravičnosti, strpljivosti i blagosti. Besmislenu neustrašivost, očistio je od nemilosrđa i niskih poriva duše, učinivši je smislenom. Hrabrost je usmjerio u skladu sa uzvišenim i plemenitim ciljevima. Poučio ih je da se moralne vrijednosti u društvu mogu uspostaviti samo na temelju prava i pravičnosti.

Naravno, predislamski Arapi bili su **gostporimljivi i darežljivi**, međutim, i u tim osobinama bila je skrivena želja za ličnom ili plemenskom pohvalom i isticanjem. Njihov najviši ideal bio je stjecanje poštovanja i ugleda. Njihova plemenitost, darežljivost i hrabrost imali su za cilj postizanje ugleda među običnim svijetom, koji je trebao uliti strah i poštovanje kod običnog svijeta.

Naime, oni su bili gostoprimljivi u tolikoj mjeri da su znali zaklati šest-sedam ovaca i iz njihove utrobe

uzeti „jetru“ od koje bi pravili „ćevap“, dok bi ostatak mesa bacali u smeće. Islam je njihovo gostoprimstvo i darežljivost pretvorio u prijemčivu vrlinu. Kada su prihvatili islam, u njihovoj darežljivosti nije bilo samopokazivanja i hvalisanja među ljudima. Darežljivošću su nastojali postići Allahovo zadovoljstvo, jer se u njihovim srcima uvriježila svijest o činjenici da sva moć i ugled pripadaju samo Allahu Uzvišenom.

Dakle, sva **vlast, moć i ugled pripadaju Allahu**, a ono što On Uzvišeni podari Svojim robovima od vlasti, moći i ugleda predstavlja emanet koji im On povjerava.[1] Imetak i vlast muslimani posjeduju u ograničenojmjeri i raspolažu njima odgovorno. Imetak, koji se čovjeku povjerava kao emanet, musliman mora koristiti u skladu sa uputama Uzvišenog Stvoritelja i na način kojim je On zadovoljan. Vlast koju mu povjeri Allah Uzvišeni, čovjek je dužan koristiti služeći Njegovim robovima, a robovima jedužan upravljati robujući njihovom Stvoritelju.

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Ruka koja daje, bolja je od ruke koja uzima.“[2] Međutim, dajući drugima, dužnost je udjeljivati radi Allahovog zadovoljstva, daleko od samopokazivanja

1 Vidi: Ali Imran, 26; En-Nur, 33.
2 Buhari, Vesaja, 9; Muslim, Zekat, 97.

i očekivanja bilo kakve ovosvjetske koristi. Kur'an Časni poučava ljude kako će se odnositi prema onima kojima su pružili svoju pomoć i bili darežljivi prema njima:

„Mi vas samo za Allahovu ljubav hranimo, od vas ni priznanja ni zahvalnosti ne tražimo.“[3]

Islam je zabranio rasipništvo. Od Arapa, koji su u džahilijjetu bili veliki rasipnici, načinio je umjerene muslimane koji čak nijedan mali komadić ovčijeg mesa nisu bacali u smeće. Također, njihova darežljivost i zadovoljstvo onim što posjeduju postali su uzor svim kasnijim generacijama muslimana. Naime, pečenu ovčiju glavušu, koju bi neko od njih pripremio i poklonio svome komšiji, ovaj bi poklonio svome komšiji, a ovaj opet svome komšiji, i sve tako dok glavuša ne bi obišla sedam kuća i vratila se u kuću odakle je i prvi put poklonjena.

Pustinjski život, predislamske Arape učinio je **slobodoumnim**. Oni nisu prihvatali ničiji autoritet i zato nisu imali centralne vlasti i uprave. Njihovo jedinstvo vrlo rijetko je izlazilo izvan granica plemena. Nisu posjedovali sistematski uređene institucije, niti pravni aparat. Nesporazumi i sporovi povjeravani su sudijama koji su imenovani na brzinu, ili su isti

3 El-Insan, 9.

sporovi rješavani silom, po pravilu koje glasi: „pravo pripada jačem“.

Islam je ljudima ograničio njihovu slobodu i suprotstavio se anarhiji. Kur’an je obznanio da je vrijednost roba vjernika veća od vrijednosti slobodnog mušrika,[4] što je mušrike izbezumilo. Iz tog razloga su najveći protivnici islama bili upravo „slobodni ljudi“ koji su pripadali aristokratskom sloju. Oni su u više navrata tražili od Pejgambera, sallallahu alejhi ve sellem, da udalji od sebe robove i siromahe koji su bili u njegovoj blizini, međutim, to mu Uzvišeni Allah nije dopustio.[5]

Islamski moral (ahlak) u prvi plan je stavio duhovni odgoj, tako da je i pojam slobode zadobio novu dimenziju. Čovjekova sloboda ograničena je duhovnošću koja razvija njegovu savjest. Uzvišeni u Kur’anu obavještava čovjeka o Svojoj blizini:

„Mi smo mu (čovjeku) **bliži od žile kucavice.“** (Kaf, 16)

„A zar oni ne znaju da Allah zna i ono što oni kriju i ono što pokazuju?“ (El-Bekare, 77; El-En’am, 3)

Prema tome, musliman mora kontrolisati svoje postupke, pa čak i svoje namjere i stremljenja. Ova spoznaja je kod predislamskih Arapa prouzrokovala

4 El-Bekare, 221.
5 Vidi: El-Kehf, 28.

korjenite promjene u njihovoj duhovnosti, pogledu na svijet i poimanju moralnih vrijednosti. Ovi ljudi, koji nisu priznavali nikakav autoritet, prihvatili su autoritet Uzvišenog Stvoritelja u svojoj savjesti i postupcima, usklađujući život prema Njegovim zapovjedima. Prilikom međusobnih nesporazuma oni više nisu pribjegavali sili. Sporove su rješavali pravedno, tražeći rješenje od Allaha i Njegova Poslanika, alejhissalatu ves-selam. Prihvatili su obavezu pokornosti Allahu, Njegovom Poslaniku i svojim predstavnicima (ulu'l-emr).[6]

U periodu džahilijjeta, ljudi su bili **solidarni** i međusobno se potpomagali. Međutim, njihova uzajamna pomoć nije izlazila iz kruga njihovog plemena, jer je bila zasnovana na plemensko-nacionalnoj pripadnosti (asabijjet). Prema pripadnicima drugih plemena rijetko su bili otvoreni i spremni pomoći. Štaviše, prema njima su bili nemilosrdni i nepristupačni. To je zbog činjenice što su samo „svoje“ saplemenike smatrali prijateljima, budući su od njih imali najviše koristi. Vrlo često su otuđivali imovinu drugih ljudi, a pogotovo imovinu onih koji su dolazili iz daleka ili onih koji su bili slabiji od njih. Čak se nisu ustručavali da ne plate naknade radnicima koje bi unajmili za neki svoj posao.

6 Vidi En-Nisa, 59.

Islam je vrlinu solidarnosti i međusobnog potpomaganja izbavio iz plemensko-nacionalne privrženosti, postavljajući je na temelje islamskog ahlaka i samilosti prema svakom čovjeku. Poučio je ljude da vjernike doživljavaju kao svoju braću, smatrajući ih dijelovima jednog bića.[7]

Jednom prilikom je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

„Pomozi svom bratu bio on silnik (zalim) ili onaj kome se nasilje čini (mazlum)!“ Neko od prisutnih, koji je htio da spozna islamski svjetonazor solidarnosti, upitao je:

- Allahov Poslaniče, pomoći ću svom bratu ako mu se čini nasilje, ali kako da pomognem silniku (zalimu)?

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:

- *Tako što ćeš ga spriječiti u njegovom nasilju. To će mu, uistinu, biti tvoja pomoć!* (Buhari, Mezalim, 4, Ikrah, 6; Tirmizi, Fiten, 68)

Na ovaj način dokinuta je bezuslovna solidarnost i pomaganje saplemenicima, bez obzira da li su silnici ili im se čini nasilje. Solidarnost i međusobno potpomaganje odnosi se na potpomagan-

7 Vidi: Buhari, Edeb, 27.

je u „dobročinstvu i bogobojaznosti“, a ne na solidarnost u „grijehu i neprijateljstvu“.[8]

Velika mu'džiza Allahovog Poslanika: Časni ashabi

Jedan od velikih učenjaka i eksperata metodologije islamskog prava, **Karafi** (umro 684.g. po Hidžri), rekao je:

„Kada Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, ne bi posjedovao nijednu mu'džizu (nadnaravno djelo), njegovi časni ashabi – koje je savršeno odgojio – bili bi dovoljan dokaz istinitosti njegovog poslanstva.“ (Karafi, *El-Furuk*, Darus-selam, IV, 305)

Duhovni uticaj i odgajanje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bili su takav eliksir, da su poludivlji, zaostali i primitivni ljudi, koji su bili potpuno utonuli u tminu neznanja, za kratko vrijeme postali najbolja generacija koja se ikada pojavila na Zemlji. Počašćeni su druženjem sa odabranim Poslanikom, alejhis-salatu ves-selam, i nazvani njegovim drugovima – **ashabima**, da bi postigli zapanjujući stepen u pogledu vrlina i vrijednosti, koji nijedna generacija nije postigla. Neznalice i svirepa čudovišta postali su kulturni ljudi; divljaci su preobraženi u civilizovane

8 Vidi: El-Maide, 2.

građane; prestupnici i pokvarenjaci niskoga morala postali su plemeniti i bogobojazni vjernici koji žive između straha od Njegove kazne i nade u Njegovu milost.

Zamislite kakvo je srce čovjeka koji uzima svoje žensko dijete iz naručja njegove majke i zakopa ga živog u zemlju. Kakvo je to divljaštvo? Kakav je to čovjek koji raspolaže robovima kao jednostavnim i bezvrijednim stvarima, odnoseći se prema njima kao da nisu ljudi? Kakvo je to nasilje?

Eto, upravo takve neznalice i nemilosrdni silnici su prihvatili Allahovu vjeru, pronašli uputu i postali neprikosnoveni primjer ljudima u pogledu znanja, morala, uljudnosti i savjesti. Dok su bili u periodu džahilijjeta bili su dosegli dno, a kada je iman ispunio njihova srca i kada su počeli živjeti u skladu sa islamskim ahkāmom (propisima) i ahlākom (moralom), dosegli su vrh Everesta u pogledu ljudskosti i civiliziranosti.

Bili su potpuni uzor ljudima

Neznabožačko društvo predislamskih Arapa stoljećima nije iznjedrilo niti jednog čovjeka koji bi bio vrijedan spomena. Međutim, upućivanjem i duhovnim odgajanjem Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, isto to društvo je za kratko vrijeme iznje-

drilo na hiljade ljudi koji su bili ukrašeni potpunim odgojem, vladanjem i vrlinama. Prihvatili su blagoslov (fejz) iz Kur'ana i Sunneta Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i nosili baklje islama, imana, ilma i irfana u daleke krajeve svijeta. Činili su to bez umora i dosađivanja, dostavljajući svjetlo upute u srca ljudi. Njihova srca posmatrala su stvorenja kroz mudrost stvaranja njihovog Stvoritelja. Svjetlost (nur), koja se spustila u užarenu pustinju kroz sjenu vječnosti, dostavila je cijelom čovječanstvu istinu, pravdu, blagostanje i sreću.

Ljudi u „sretnom stoljeću“ odgajani su od strane Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, potpunog i savršenog uzora ljudima, te na taj način postali sretna zajednica koja je spoznala Istinu. Njihovo vrijeme je bilo vrijeme dubokog **poniranja** u realnosti; vrijeme u kojem su spoznali Allaha Uzvišenog i izbliza upoznali vrijednosti Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Časni ashabi su u središte svoje spoznaje smjestili **„tevhid“,** kao osnovni ideal svoga života i iz svojih srca odstranili lažne bogove i ovosvjetske koristi. Imetak i bogatstvo za njih su postali sredstvo za postizanje uzvišenog ideala, budući su okusili veličanstvenu slast imana. Njihova samilost **(merhamet)** postala je duboka, a služenje **(hizmet)** ljudima postalo je načinom njihovog života. Pokazali

su veliki trud i neviđenu požrtvovanost zbog kojih su postali primjer i **uzor** svim muslimanima do Sudnjega dana. Oni su znali prevaliti put od mjesec dana hoda kako bi naučili samo jedan hadis koji prenosi neko drugi, a koji oni nisu čuliod Allahovog Poslanika, alejhis-salatu ves-selam, ili su ga čuli, ali su dolazili da ga potvrde. Nisu prenosili hadis čak ni od prenosioca koji je praznom posudom varao svoju jahalicu, s ciljem da je uhvati.

Imam **Ebu'l-Alije**, rahimehullah, jedan od velikana među tabi'inima, kazao je:

„Kada bismo otišli kod nekog da učimo (hadis) od njega, prvo bismo posmatrali njegov namaz, pa ako bi lijepo klanjao namaz, rekli bismo: 'On sigurno i druge poslove lijepo obavlja!', a potom bismo sjeli kod njega. Međutim, ako bi klanjao namaz na neprimjeren način, rekli bismo: 'On sigurno i druge poslove loše obavlja!', a potom bismo ga napustili.“ (Darimi, Mukaddime, 38/429)

Šta su časni ashabi preuzeli od Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem?

Časni ashabi su od Resullulaha, sallallahu alejhi ve sellem, preuzeli dvoje:

1.duhovna stanja, osobine i odgoj, koji su na njih refleksirani od strane njegove potpune (kamil) ličnosti, što se naziva **„in'ikās"** (refleksija);

2.bliskost i spoznaju Allaha Uzvišenog u svojim srcima, što se naziva **„akrebijjet"** (bliskost sa Allahom Uzvišenim).

Časni ashabi su postigli potpuno novu spoznaju o Allahu, o univerzumu koji ih okružuje i o samima sebi. Kao što se Sunce reflektuje u jednom malom ogledalu, i oni su nastojali da se svjetlo i duhovna stanja Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, refleksiraju u njihovim bićima. Na taj način u njihovom životu nestalo je laži i zla, a istina i dobro su došli do potpunog izražaja. Svaki njihov uzdah, pokret ili djelovanje bili su radi postizanja Allahovog zadovoljstva, što je zapravo bio njihov način života. Postali su darežljivi, samilosni, požrtvovani, strpljivi, obazrivi, korisni ljudima, ispunjeni zanosom ibadeta...

Časni ashabi su u mekanskom periodu bili na ispitu imana. Odlučno su savladali sve prepreke i odstranili sve smetnje koje bi mogle utjecati na njihov iman. Demonstrirajući i afirmirajući islamske propise, nisu žalili svoj imetak, a kada je zatrebalo, nisu žalili ni svoje živote. Njihov nesvakidašnji trud i neviđeni napor, koji su demonstrirali u Mekki, pripremili su dohovne temelje za izgradnju veličanstvenog zdanja

islamske civilizacije i kulture, kojoj neće biti premca ni prije, niti poslije njih.

Eto, tako je izgrađena sretna zajednica muslimana koja je obezbjedila sreću svim Allahovim stvorenjima. Pustinje koje su izgarale u plamenu neznanja, smutnje i nasilja, pronašle su svoj smiraj i sreću. Čak je i drveće pronašlo svoj mir, a zelenilo se proširilo. Pravednošću islama ljudski rod je spašen zablude, nepravde i nasilja. Spašeni su čak i životinje i bilje.

Islam se proširio brzinom svitanja zore

Islamski grad-država koja je osnovana u Medini, a koja se u početku sastojala od četiri stotine porodica, za samo deset godina proširila se do Iraka i Palestine. Kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, preselio na Ahiret, muslimani su pripremali pohod na Bizant i Perziju. Stanje ashaba nakon Poslanikove smrti u tih deset godina, kao i u narednom periodu, nije se promijenilo. Nastavili su živjeti krajnje jednostavno i skromno poput asketa. Nisu poznavali pretjeranu potrošnju, luksuz, proždrljivost i razmetanje ovosvjetskim ukrasima. Bili su trajno svjesni da će njihova tijela za kratko vrijeme **završiti u dvorcu koji se zove mezar**. Iz tog razloga nisu pripisivali sebi ovosvjetske blagodati koje su im darovane, pazeći da ih ne koriste više od svojih svakodnevnih potreba. Trošili su ih sa zanosom imana

kao sredstvo za uputu i blagostanje svih ljudi. Jednom riječju, svoj život su uredili i oblikovali na takav način da je Uzvišeni Allah zadovoljan njime.

Na kraju, jedan od najvećih razloga zbog kojih su mnogi narodi prigrlili islam brže od svitanja zore, jeste činjenica da su časni ashabi, gdje god su došli, **predstavljali islam na najljepši i najpotpuniji način**. Naime, oni su bili briljantni učenici Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, - blagi i samilosni prema Allahovim robovima, a uz to i pravedni, čestiti, velikodušni, čovjekoljubivi i, nadasve, iskreni vjernici koji u svakoj prilici ljudima dostavljaju Allahovu vjeru.

Za svoje prijatelje oni su uzeli Allaha i Njegova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zbog čega su uzdignuti na najviši stepenu povijesti čovječanstva, premda su prije islama bili zajednica koja je živjela u tmini neznanja (džahilijjeta). Njihova srca bila su ispunjena uzbuđenjem uzvišene misli: „Kako ćemo postići Allahovo zadovoljstvo? Kakvim nas želi vidjeti Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem?“

Osjećanja su postala duboka

Budući da je njihov učitelj bio Allahov Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, časni ashabi su postigli najviši stepen racionalnog i duhovnog odgoja. Spasili

su se zla „duše koja naređuje zlo“ (nefsu’l-emmare) i postali vjernici koji stalno preispituju sebe i svoje postupke. Zauzdali su svoje niske želje i upotpunili vrijednosti koje dolaze od „čovjekove čiste prirode“ (fitret). Ljudi koji su bili divljaci i velike neznalice postali su čisti i plemeniti poput meleka. Ljudi koji su bili, takoreći, na samom dnu Indijskog okeana u pogledu neznanja i zuluma, odgajanjem Allahovog Poslanika, alejhis-selam, dostigli su vrhunac samilosti, uljudnosti i oštroumnosti.

Divlji i nemilosrdni čovjek, koji je od majčinog srca otkidao svoju žensku djecu i živu ih zakopavao u zemlju, prihvatanjem islama postao je obazrivi, samilosni i blagi vjernik, iz čijeg oka teku suze zbog strahopoštovanja prema Uzvišenom Stvoritelju. Njegovo srce postalo je brižno za siročetom, nemoćnim, siromašnim, hudovicom...

Hazreti Omer, radijallahu anhu, koji je prije islama bio poznat po svojoj grubosti, postao je **Omer nježnoga srca.** Kada je postao halifa, govorio je: „Bojim se da će me Allah pitati čak i za janje koje nastrada na obali Tigrisa!“ (Ibn Ebi Šejbe, *Musannef*, VIII, 153), što ukazuje na njegovu duboku spoznaju i brižnost prema svim podanicima. Noćima je obilazio domove slabih, siromašnih i siročadi, noseći na svojim leđima vreće brašna. Osjećaj odgovornosti

za ummetom muslimana postao je njegova glavna preokupacija.

Drugi primjer je **Abdullah ibn Mes'ud**, radijallahu anhu. Kada je Ebu Džehl pao na zemlju ranjen u toku Bitke na Bedru, Abdullah ibn Mes'ud, sjeo je koljenima naslonjenim na njegova prsa. Premda je bio na samrti, Ebu Džehl je iz obijesti rekao Abdullahu:

„Ispeo si se visoko, jadni čobanine ovaca!" (Ibn Hišam, II, 227)

Naime, Abdullah ibn Mes'ud, radijallahu anhu, u prošlosti bio je obični čobanin koji je čuvao ovce, ali kada je prigrlio islam i upotpunio obrazovanje i odgoj u Resulullahovoj, alejhis-selam, halki, postao je poput okeana znanja, spoznaje, uljudnosti i dostojanstva. Od halke ovog časnog sahabije nastala je poznata „Škola u Kufi", u kojoj su stasali prvi fakihi (pravnici), među kojima je i **Imam-i A'zam Ebu Hanife**, rahimehullah, i drugi veliki medžtehidi.[9] U ovoj školi stasao je veliki broj briljantnih učenjaka i pravnika koji su bili visoko iznad poznatog Solona i Hamurabija. Danas, kada istražujemo bilo koju naučnu islamsku disciplinu, u prvom redu ćemo primijetiti visoki položaj Abdullaha ibn Mes'uda, radijallahu anhu.

9 Ali Hajdar Efendi, *Dureru'l-hukkam šerhu mecelleti'l-ahkam*, Istanbul, 1330, str.11.

Na kraju, treba znati da su svi časni ashabi Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bili živi primjeri nadnaravnosti (mu'džize) Kur'ana. U pogledu pronicljivosti, razboritosti, ispravnog razumijevanja i lijepog odgoja, dostigli su vrhunac u povijesti cijelog čovječanstva.

Harmonija između razuma i srca

Časni ashabi su funkcije razuma i srca koristili u potpunoj harmoniji, budući da ove funkcije upotpunjuju vjernika. Ljubav i vjerski polet potakli su ih na duboko razmišljanje, tako da su shvatili da ovaj svijet nije ništa drugo osim velika učionica u kojoj se obavlja ispit. Njihova srca spoznala su Allahovu moć i uzvišenost. Naučili su da se oslanjaju samo na Njega. Da bi dostavili ljudima svjetlo imana ili naređivali dobro i odvraćali od zla, časni ashabi su poduzimali putovanja i pohode do Kine i Semerkanda, a generacija poslije njih dospjela je do Andaluzije (Španije). Tokom cijeloga svog života neumorno su putovali i poduzimali pohode, strahujući da se kur'anski ajet: **„Ne bacajte se svojim rukama u propast!“**,[10] ne bi odnosio na njih. Naime, za ovaj ajet **Ebu Ejjub El-Ensari**, radijallahu anhu, kazao je da se odnosi na one koji zapostavljaju naređivanje i promociju

10 El-Bekare, 195.

dobra i koji ne odvraćaju od zla (el-emru bil-ma'ruf ven-nehju 'ani'l-munker), stoga je i sam učestvovao u mnogobrojnim vojnim pohodima. Na jednom od takvih pohoda – kojeg su poduzeli radi opsjedanja Istanbula – umro je, a bio je prevalio osamdesetu godinu života (Allah bio njim zadovoljan!). Njegovo fāni, prolazno tijelo postalo je veličanstvena uspomena i blagoslov za Istanbul. Generacija koja je uslijedila poslije časnih ashaba nastavila je poduzimati nove pohode i tako doprla do Andaluzije (Španije).

Ukbe ibn Nafi', rahimehullah, jedan od velikana među tabi'inima, za vrijeme Emevija je predvodio vojni pohod u Africi. Kada je oslobodio Kajrevan, za namjesnika grada imenovao je Zuhejra ibn Kajsa, kojem je oporučio kako treba postupati prema muslimanima, a potom dodao:

„Što se mene tiče, ja sam svoju dušu prodao Allahu Uzvišenom. Do kraja života ću se boriti protiv onih koji poriču Allaha!"

Ukbe, rahmetullahi alejhi, nastavio je sa pohodima, oslobađajući mnogobrojna naselja i gradove dok nije dospio do obale okeana. Potjerao je svoga konja u vodu, a potom uzviknuo:

يَا رَبِّ لَوْلَا هٰذَا الْبَحْرُ لَمَضَيْتُ
فِى الْبِلَادِ مُجَاهِدًا فِى سَبِيلِكَ

„Ja Rabbi, da nije ovoga okeana, nastavio bih da se borim na Tvome putu u gradovima koji su pred nama!“ (Ibnu’l-Esir, *El-Kamilu fit-tarih*, Bejrut, 1385, IV, 105-106) [11]

Stoljećima poslije, temelje Osmanske države udarilo je četiri stotine konjanika, a država koju su uspostavili u prva tri stoljeća podsjećala je na „sretno stoljeće“ časnih ashaba.

11 **Ukbe ibn Nafi’**, rahmetullahi alejhi, bio je od Allahovih robova čija se dova prima. Kada je oslobodio današnji Kajrevan, koji je tada bio u gustoj šumi, pun zmija, škorpija i drugih zvijeri, uputio je dovu Allahu, a potom je povikao: „O stanovnici ove doline, mi ćemo se ovdje nastaniti, inšallah! Napustite ovo mjesto i idite!“ Ponovio je to tri puta. Prisutni su vidjeli kako sve zvijeri, gmizavci, škorpije i druge opasne životinje napuštaju svoje jazbine ispod kamenja i gnijezda na drveću, noseći svoju mladunčad u naručju i na leđima. Ukbe, r.a., tada se obratio prisutnima, rekavši: „Nastanite se ovdje sa Allahovim imenom!“ Većina Berbera, domaćeg stanovništva koje je svjedočilo ovom događaju, prihvatili su islam. (Vidi: Zehebi, *Tarihu’l-islam*, I, 601; Ibn Abdilberr, *Istiab*, I, 331; Ibn Kesir, *El-Bidaje*, VIII, 45) Oslobađajući nove predjele, Ukbe, rahmetullahi alejhi, zaustavio se sa vojskom u jednom mjestu bez vode. Ljudi su skapavali od žeđi i bili na rubu propasti. Ukbe, r.a., klanjao je dva rekata namaza, a potom uputio dovu Allahu Uzvišenom. Kada je završio sa učenjem dove, njegov konj je počeo kopati zemlju prednjim nogama, ispod kojih je počela izvirati voda. Pozvao je ljude da rukama urede izvor i ugase žeđ. Svi su se napojili, a vodu su nazvali „Mau’l-feres“ (Voda konja). (Vidi: Ibnu’l-Esir, *El-Kamilu fi’t-tarih*, IV, 106)

Razmišljanja su postala duboka

„Džahilijjetsko društvo“, kojem su nekoć pripadali časni ashabi, postalo je društvo istinskih znalaca i učenih ljudi. Tminu mrkle noći prekinulo je svjetlo dana. Zima se preobrazila u proljeće. Spoznali su da je čovjek stvoren od kapljice vode, ptica od običnog jajeta, bilje i drveće od sićušnih sjemenki. Duboko su razmišljali o tim, ali i o hiljadama drugih oblika života... Svoj život podredili su stjecanju Allahove naklonosti i zadovoljstva, čime su dostigli najviši stepen samilosti, blagosti, hrabrosti, pravednosti...

Teblīg - dostavljanje istine ljudima

Časni ashabi su u svom životu demonstrirali islamski ahlak u najljepšem obliku. Trudili su se da njihov govor i postupci u svim životnim okolnostima budu u skladu sa **Allahovim zadovoljstvom**. Stoga su uvijek savjetovali ono što je ispravno, dobro i lijepo, a odvraćali od onoga što je pogrešno, loše i ružno. Za časne ashabe najznačajniji i najsvrsishodniji trenuci života bili su oni u kojima su ljudima dostavljali poruku „tevhida“.

Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, u pogledu dostavljanja Vjere provodio je više vremena sa muškarcima, ne miješajući se sa ženama. U mekkanskom periodu sa ženama su više komunicirale

žene muslimanke, dostavljajući istinu Kurejšijkama. Među njima se posebno isticala sahabijka po imenu **Ummu Šerik**, radijallahu anha. Tajno je posjećivala žene Kurejša i objašnjavala im istine islama. Ona je nastavila pozivati njihove žene sve dok Mekelije nisu saznali za njeno djelovanje i uhvatili je, a potom ju prognali iz Mekke. Poslali su je zajedno s nekim ljudima iz plemena Devs, kojem je pripadao i njen muž. Devslije su ovu mubarek sahabijku postavili na devu bez nosiljke, zabranili joj vodu i podvrgli je raznim mučenjima. U toku tog putovanja izgubila je i sluh i vid. Devslije su bili ganuti njenom strpljivošću, iskrenošću, imanom i ljubavlju prema Allahu i Njegovom Poslaniku, alejhis-salatu ves-selam.Toliko je snažno utjecala na svoje saplemenike, da je veliki dio plemena prigrlio islam. (Vidi: Ibn Sa'd, VIII, 155-157; Ibn Habib, *El-Muhabber*, str. 81-82; Ebu Nuajm, *Hil'je*, II, 66-67; Ibn Hadžer, *El-Isabe*, IV, 447.)

Kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, učinio hidžru u Medinu, Ummu Šerik, radijallahu anha, također je učinila hidžru. U nekim predanjima se navodi da je u Medinu stigla kao izaslanik plemena Benu Kajs.[12]

Jednom prilikom neka žena je nosila vodu u svoje pleme. Na putu je srela Allahovog Poslanika,

12 Ebu Hatib, *Esmau's-sahabe*, 142a, Biblioteka istanbulskog un - verziteta, A/1101.

sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio na vojnom pohodu zajedno sa svojim ashabima. Žena je razgovarala s njim i vidjela jednu od njegovih mu'džiza. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, prema njoj je bio plemenit, darujući joj hurme, brašno i sevik (upřženo brašno). Kada se vratila u svoje pleme, ispričala je šta joj se dogodilo, nakon čega je cijelo pleme prihvatilo islam.[13]

Čak su i robinje učestvovale u dostavljanju islama drugima, ne zaostajući za slobodnim muslimankama. **Selman Farisi**, radijallahu anhu, u Medinu je došao po instrukcijama jedne robinje iz Isfahana, koja je prije njega bila primila islam.[14]

Sahabija kojeg su nesretni mušrici odlučili pogubiti, pred samu smrt, dobija malo vremena da nešto kaže, na čemu se zahvaljuje i kazuje:

„Dakle, imam nekoliko trenutaka da vam dostavim istinu!“

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, pripovijeda:

„Slušali smo kako će na Sudnjem danu čovjeka zadržati neki drugi čovjek, pa će mu kazati:

- Šta želiš od mene, ja tebe uopće ne poznajem!

13 Vidi: Buhari, Tejemmum, 6.
14 Vidi: Ebu Nuajm El-Isfahani, *Tarihu Isfahan*, I, 43; Ibnu'l-Esir, *Usdu'l-gabe*, VII, 25; Ibn Hadžer, *El-isabe*, IV, 233.

- Dok sam bio na Dunjaluku, – reći će on – vidio si me kako griješim i činim loša djela, ali me nisi odvraćao od toga! – a potom će ga tužiti, tražeći svoje pravo.“ [15]

Držali su se čvrsto Kur’ana Časnog

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, svoje ashabe je podučavao Kur’anu pod veoma teškim uslovima. Jednoga dana, **Ebu Talha**, radijallahu anhu, vidio je Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, kako stojeći na nogama podučava Kur’anu ashab-i suffe (ashabe koji su živjeli na sofama Poslanikove džamije). Zbog velike gladi plemeniti Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, na svoj blagoslovljeni stomak privezao je kamenu ploču kako bi se držao uspravno. (Ebu Nuajm, *Hil’je*, I, 342)

Glavna preokupacija časnih ashaba bila je učenje i razumijevanje Allahove Knjige, postizanje njenih mudrosti i vladanje u skladu sa njenim propisima. Oni su život nalazili u opetovanom učenju Kur’ana, njegovom slušanju i življenju u skladu s njegovim sadržajem. Jednom riječju, časni ashabi su živjeli s Kur’anom i za Kur’an, posvećujući mu cijeli svoj

15 Munziri, *Et-Tergibu ve’t-terhib*, Bejrut, 1417, III, 164/3506; R -dani, *Džem’ul-fevaid*, prijevod na tur.: Naim Erdogan, Istanbul, bez godine izdanja, V, 384.

život. U povijesti su ostavili u naslijeđe sjećanjena generaciju koja je uložila neviđeni trud i položila veliku žrtvu za Kur'an. Bili su izloženi tiraniji, mučenju i nepravdi, ali nikada nisu odstupili od uzvišenih vrijednosti kojima su pozivali druge ljude. Da bi živjeli u skladu s ajetima koje je Uzvišeni Allah objavio, žrtvovali su svoje imetke, bogatstvo, domovinu i živote. Učinili su hidžru i na putu Istine žrtvovali sve što su posjedovali.

Trudili su se da svaki objavljeni ajet nauče i žive u skladu sa njegovim značenjem. Čak i u najopasnijim trenucima nisu se odvajali od Kur'ana. U jednom vojnom pohodu Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, za stražara je postavio **Abbada**, radijallahu anhu. Kada su ovoga pogodile dvije, a potom i treća strijela, o tome je obavijestio svoga druga na straži, Ammara, radijallahu anhu. Kada ga je Ammar upitao: „Zašto me nisi obavijestio kada si prvi put pogođen?“, rekao je:

- Na namazu sam učio jednu suru i nisam htio da prekinem njeno učenje. Ali kako su strijele nastavile dolaziti jedna za drugom, prekinuo sam učenje i učinio ruku'. Tako mi Allaha, da nam Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije naredio da čuvamo ovaj klanac, više sam volio umrijeti nego prekinuti svoj namaz.“ (Ebu Davud, Taharet, 78/198; Ahmed, III, 344;

Bejheki, *Delailu'n-nubuvveh*, III, 459; Ibn Hišam, III, 219; Vakidi, I, 397)

Časni ashabi živjeli su životom u čijem središtu se nalazi Kur'an Časni. Svaki dio islama za njih je predstavljao slast koje se nisu mogli zasititi. Svaki objavljeni ajet za njih je bio poput trpeze koja se spušta s Neba. Sva njihova nastojanja bila su vezana za Kur'an: biti blizak s Kur'anom, živjeti u skladu s Kur'anom i biti lijep primjer drugima. Prilikom sklapanja braka jedna sahabijka je od svog budućeg muža za vjenčani dar (mehr) tražila da je poduči surama koje on zna.To ukazuje na njihovu veličanstvenu vezu sa Kur'anom i nedostižnu vrijednost njihovog imana.[16]

Časni ashabi su u pogledu učenja i podučavanja Kur'ana slijedili primjer Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, što je imalo za posljedicu da Medina-i Munevvera za kratko vrijeme bude ispunjena hafizima i alimima.

Faktori koji su usmjerili časne ashabe prema Kur'anu Časnom

a) Bili su pismoneuki i daleko od uticaja drugih kultura, stoga su svoju cjelokupnu intelektualnu i emocionalnu sposobnost usmjerili prema Kur'anu.

16 Vidi: Buhari, Nikah, 6, 32, 35; Fedailu'l-Kur'an, 21, 22; Mu - lim, Nikah, 76.

Takav odnos prema Kur'anu Časnom učinio ih je pronicljivim, pravičnim i moralnim, a njihova kultura i civilizacija postala je prepoznatljiva i neprikosnovena u odnosu na sve druge kulture svijeta.

Da bi se poboljšao čovjekov odnos prema islamu, neminovno je da se prvo poboljša njegova duhovnost. Samo uz visoki stepen duhovnosti mogu nastati lijepe umjetnosti i izvanredna kultura. Samo uz duhovnost se razvija mogućnost dubokog promišljanja i iskrenog ibadeta pomoću kojih se mogu odgojiti idealne generacije, poput Mevlane Dželaluddina, Mimara Sinana, Fuzulija i mnogih drugih.

b) Postepeno objavljivanje ajeta Kur'ana omogućilo je ashabima da objavljene ajete nauče napamet, primijene ih u životu i duhovno usvoje njihove vrijednosti. To je za generaciju ashaba omogućilo postepeno obrazovanje i odgoj.

c) Obaveza učenja Kur'ana u svakodnevnim namazima, časne ashabe je trajno vezala za Kur'an i učinila ga bliskim u njihovom životu. Posebno su bili pod utjecajem značenja sure El-Fatiha, koju su svakodnevno učili i slušali.

d) Uzimali su pouke iz kur'anskih pripovijesti, što im je omogućilo da njihova dobra djela budu primljena, a odluke koje su donosili – ispravne.

Cijeli svijet je zadivljen njima

Eto, takvo je bilo „sretno stoljeće“ u kojem je Kur'an za kratko vrijeme izveo generaciju časnih ashaba. Sve do našega vremena, svijet je zadivljen ovom besprijekornom generacijom, koju je odgojio lično Allahov Miljenik, alejhis-salatu ves-selam.

Da li je moguće danas, u **21.stoljeću**, da poznati svjetski psiholozi, sociolozi, pedagozi, socio-antropolozi, društveni inženjeri, filozofi i svi drugi, urede jednu malu zajednicu sličnu zajednici časnih ashaba? Da li je moguće odgojiti zajednicu koja je bila odlikovana najvišim ljudskim vrijednostima i kvalitetama?

„Sretnu zajednicu“ časnih ashaba vrijednom su učinili Časni Kur'an i svijetli Sunnet Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji su sačuvali svoju svježinu, uticaj i aktuelnost sve do danas. Zajednice koje su prigrlile islam kao svoju vjeru, bivale su uspješne ukoliko bi se držale ova dva izvora, a doživljavale bi propast ukoliko bi ih zapostavili ili napustili.

Nakon istraživanja islamskog prava i sloboda, **La Fayette** (umro: 1834.) kazao je, obraćajući se Poslaniku, alejhis-selam:

„O časni Arapine, koliko god da te pohvale, malo je, jer si ostvario potpunu pravednost!“ (Kamil Miras, *Tecrid-i Sarih Tercemesi*, IX, 289.)

Islamski moral nije puko teoretisanje

Kada je riječ o moralnim vrijednostima, cilj islama nije postaviti teoriju o moralu kojom bi bili zadovoljeni znatiželjni umovi ili kojom bi, kao religija, mogao zaroniti u suhoparne filozofske rasprave o etici i moralu, a koje nemaju nikakve veze sa čovjekovim realnim životom. Naime, cilj islama jeste pružanje praktičnih primjera i rješenja u pogledu pitanja morala s kojima se čovjek svakodnevno susreće. Naravno, usvajanje pohvalnih moralnih osobina i vrijednosti, islam se nastoji ostvariti čovjekovom spoznajom vlastitih nedostataka i duhovnim odgojem kojim se ti nedostaci eliminišu. Islam nastoji da moralne vrijednosti oživotvori na najljepši i najdjelotvorniji način. On ima za cilj moral (ahlak) koji se živi, a ne znanje o samom moralu. Nakon prvih ajeta koji su objavljeni Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, u kojima se naređuje „učenje“, odmah su objavljeni ajeti kojima se zapovijeda „ostavljanje ružnog“,[17] što je u skladu sa naprijed navedenim.

17 Vidi: El-Alek, 1-5; El-Mudessir, 1-7.

S druge strane, teorije o etici i stavovi u pogledu društvenog blagostanja koje su iznijeli filozofi, čiji razum nije odgojen i oplemenjen Objavom, u većini slučajeva samo su zapisani u tomovima knjiga poredanih na prašnjavim rafama mnogobrojnih biblioteka, dok je u pogledu njihove praktične primjene vijek trajanja bio veoma kratak. Pored toga, isti ti filozofi svoje ideje i stavove nisu primijenili u vlastitom životu, kao ni u životu svojih sljedbenika. Njihove ideje i stavovi ostali su kao teorije o etici. Naprimjer, Aristotel je ustanovio neke od temelja filozofije morala, ali budući je bio udaljen od Božije Objave, svako ko je vjerovao u istinitost njegove filozofije i primijenio je u životu nije pronašao sreću. Isti je slučaj i sa Farabijem, koji je u svom djelu „El-Medinetu'l-fadileh“ prikazao model „idealnog društva“, međutim, ništa od toga nije realizovano u praktičnom smislu. Njegova mašta o idealnom društvu, kao i teorije i mišljenja mnogih filozofa poslije njega, nije ništa drugo osim mali zalogaj u ustima jednog moljca. To je zbog činjenice što njihovi stavovi nisu proizišli iz Objave i što ih nije moguće primijeniti u životu. Napokon, filozofi su u trajnom sukobu mišljenja, jer svaki od njih govori: „Po mom mišljenju je ovako!“, dok se vjerovjesnici oslanjaju na Objavu i potvrđuju međusobnu ispravnost, govoreći: „Allah je zapovjedio ovako!“

Na kraju, Uzvišeni Hakk je još jednom ukazao Svoju milost i dobrotu ljudima, tako što im je poslao pismoneukog Vjerovjesnika da ih poduči istini, dobru i lijepom moralu (ahlaku). Ovaj pohvalni i poželjni ahlak demonstriran je cijelom čovječanstvu kroz besprijekorno primjerenu ličnost Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِى نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ
مَرْضَاتِ اللّٰهِ وَاللّٰهُ رَؤُفٌ بِالْعِبَادِ

„Ima ljudi koji sebe (i svoj imetak) žrtvuju da bi stekli Allahovo zadovoljstvo, a Allah je milostiv robovima Svojim.“ (El-Bekare, 207.)

ZANOS IMANA

U SRETNOJ ZAJEDNICI ASHABA

ZANOS IMANA U SRETNOJ ZAJEDNICI ASHABA

Časni ashabi su svoje živote oblikovali velikim aškom i zanosom imana. Njihov zanos, zapravo se temelji na njihovoj duhovnoj vezi sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i refleksijom Poslanikovog imana na sve njih.

Zaista, ljudi koji su u prošlosti živjeli u neznanju (džahilijjetu), lišeni imana, islama i lijepog ahlaka, druženjem sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, njihova srca su se prekalila u bogobojaznosti, poprimajući samilost i blagoslovljenost. Nemilosrdni i nesavjesni ljudi, koji su imali toliko tvrda i okorjela srca da su svoju žensku djecu živu zakopavali u zemlju, a koji nisu znali ni pravo niti pravdu, – postali su nježni, osjećajni, pažljivi, strpljivi, postojani, uljudni, posebni i mudri vjernici.

Nastojali su da budu što prije počašćeni islamom

Časni ashabi su u svakoj prilici nastojali da drugi budu počašćeni imanom i islamom. **Abdullah ibn Zubejr**, radijallahu anhuma, prvo je dijete koje je rođeno poslije Hidžre. Donijeli su ga Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa je on uzeo hurmu, sažvakao je u svojim mubarek ustima, a potom je stavio u njegova usta. Pomilovao ga je po glavi, uputio dovu za njega i dao mu ime Abdullah.

Kada je Abdullah, radijallahu anhu, napunio sedam ili osam godina, otac ga je poslao Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, da mu se zakune na vjernost. Kada je došao i sjeo kod njega, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, okrenuo se prema njemu i sa osmijehom na licu primio njegovu zakletvu (bej'at). (Vidi: Muslim, Adab, 25)

Abdullah ibn Hišam, radijallahu anhu, imao je šest godina na dan osvojenja Mekke. Njegova majka, Zejneb bint Humejd dovela ga je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši:

- Allahov Poslaniče, primi od moga sinu izjavu da će biti odan u pogledu islama!

- *On je još mali!* – odgovorio je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem. Potom ga je pomilovao po glavi i uputio dovu za njega.

Kasnije, kada je Abdullah ibn Hišam, radijallhu anhu, porastao, izlazio je u čaršiju i kupovao namirnice preprodavajući ih. Kada bi ga ugledali Abdullah ibn Omer i Abdullah ibn Zubejr, radijallhu anhum, presreli bi ga i rekli mu:

- Učini nas ortacima u ovoj robi, jer je Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, učinio bereket-dovu za tebe!

Abdullah ibn Hišam prihvatio bi ih za svoje ortake, a oni bi ponekad ostvarili zaradu u vrijednosti devinog tovara i poslali mu njegov dio zarade. (Vidi: Buhari, Širket, 13)

Ebu Kursafe, radijallahu anhu, kao dječak je dao zakletvu na vjernost Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem. O tome je pripovijedao, kazujući:

„Zakletvu na vjernost Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, dao sam zajedno sa majkom i tetkom. Kad smo se rastali od njega, moja majka i tetka rekoše:

- Sinko, nismo nikada vidjeli čovjeka poput njega! Ne poznajemo nikoga ljepšeg lica, čišće odjeće i prijatnijeg govora!“ (Hejsemi, VIII, 279-280)

Za din i iman nisu žalili svoje živote

Svima je poznata hrabrost hazreti Sumejje i Jasira, radijallahu anhuma, koji su za ovaj din žrtvovali

svoje živote. Također, za din i iman, nepodnošljiva mučenja, podnijeli su mnogi drugi ashabi, ne žaleći svoje živote. Među njima bili su: Ammar ibn Jasir, Bilal Habeši, Habbab ibn Eret, Suhejb ibn Sinan, Zinnira, Amir ibn Fuhejre, Ebu Fukejhe, Mikdad ibn Amr, Ummu Ubejs, Lubejna, Nehdija i mnogi drugi ashabi i sahabijke, neka je Allah zadovoljan njima! Časni ashabi podnijeli su nezamisliva nasilja i mučenja, žrtvujući svoje živote i imetke za uzvišeni din i iman, čime su omogućili da ova velika blagodat dospije do nas.

Hazreti Omer, radijallahu anhu, u vrijeme svoga hilafeta jednom prilikom je rekao **Habbabu ibn Eretu**, radijallahu anhu:

- Ispričaj nam kakva si mučenja podnio na Allahovom putu!?

- Zapovjedniče pravovjernih, – rekao je Habbab – pogledaj moja leđa! – a potom je zagrnuo svoju odjeću.

- Nikada u svom životu nisam vidio tako unakažena leđa! – u čudu je rekao Omer.

- Kafiri bi potpalili vatru, – nastavio je Habbab – a potom bi me položili na nju bez odjeće. Vatru bi ugasila masnoća koja je izlazila iz moga tijela.

Mušrici su u vatru stavljali kamenje, pa kada bi se ono užarilo, polagali bi ga na njegova leđa. Usljed

ovog strašnog mučenja, otkidali bi se komadići mesa sa Habbabovog mubarek tijela, ali on, uprkos tome, nije govorio ono što su od njega zahtijevali mušrici. (Ibn Esir, *Usdu'l-gabe*, II, 114-115)

Kada su mušrici zarobili **Zejda ibn Desineta i Hubejba**, radijallahu anhuma, mučili su ih dok nisu podlegli šehidskom smrću. Prije nego su ispustili svoje blagoslovljene duše, pitali su ih pojedinačno:

- Da li bi volio da je na tvom mjestu Muhammed, a da se ti spasiš?

Obojica su dali isti odogovor:

- Ne samo da ne bih volio da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na mom mjestu, a da sam ja sa svojom porodicom, nego ne bih volio čak ni da ga ubode trn u njegovu nogu!

Ovaj prizor zapanjio je Ebu Sufjana, koji je tom prilikom rekao:

- Zaista, ovo je pravo čudo! Nisam vidio da neko na ovom bijelom svijetu voli svoga vođu kao što Muhammeda vole njegovi drugovi! (Vakidi, I, 360-362; Ibn Sa'd, II, 56)

Poslije Bitke na Uhudu, na bojno polje je došla hazreti Hamzina sestra, **Safija**, radijallahu anha, koja je htjela da vidi svoga brata. Krenula je prema mjestu na kojem su ležali šehidi, ali se njen sin Zubejr

ispriječi, plašeći se da vidi prizor koji bi je rastužio. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, poslao ga je da joj ne dozvoli prolazak do mjesta na kojem su bili šehidi. Zubejr je rekao:

- Majko, Allahov Poslanik ti zapovijeda da se vratiš!

- Zašto? – upitala je. – Da ne vidim svoga brata, je li? Ja znam da je njegovo tijelo unakaženo. On je radi Allaha podnio ovo iskušenje! Što se mene tiče, ne bi me utješile drugačije vijesti o njemu. Inšaallah, strpit ću se, a od Allaha očekujem nagradu.

Zubejr je obavijestio Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, o tome šta je njegova majka saopćila, pa je on rekao:

- *Ako je tako, neka ga vidi!*

Poslije toga je Safija, radijallahu anha, prišla unakaženom tijelu **prvaka šehida** i učila, tiho u sebi, dovu za njega. (Vidi: Ibn Hišam, III, 48; Ibn Hadžer, *El-Isabe*, IV, 349)

Žene koje su u predislamskom periodu zbog malog iskušenja čupale kosu i kidale odjeću na sebi, zahvaljujući imanu postale su primjer dostojanstva.

Jedan od najljepših primjera vezanih za ovu temu jeste primjer **Kebše bint Ubejd**, majke **Sa'da ibn Muaza**, radijallahu anhu. Poslije Bitke na Uhudu,

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, vraćao se u Medinu-i Munevveru sa zadobijenim ranama. Jahao je na konju, a dizgine njegovog konja držao je upravo Sa'd ibn Muaz. Sa'dova majka došla im je u susret. Vidjevši je, Sa'd reče:

- Allahov Poslaniče, ovo je moja majka!

- *Merhaba! Dobro došla!* – rekao je' Poslanik, alejhis-selam.

Ona mu se približi i pogleda u njegovo blagoslovljeno lice, te reče:

- Dala bih i oca i majku za tebe, Allahov Poslaniče! Nakon što sam vidjela da si dobro i zdravo, za mene nijedno iskušenje nije teško!

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio ju je da je njen sin, Amr ibn Muaz, pao kao šehid, rekavši:

- *Sa'dova majko! Muštuluk tebi i tvojim ukućanima! Svi šehidi iz vašega plemena su već zajedno u Džennetu. (Bilo ih je dvanaest.) Dopušteno im je da se zauzimaju za svoje ukućane.*

- Allahov Poslaniče, mi smo zadovoljni! Nakon ovoga nećemo ih oplakivati! – rekla je Sa'dova majka, a poslije toga je dodala:

- Allahov Poslaniče, uputite dovu za one koje su šehidi ostavili iza sebe!

Resulullah, alejhis-selam, uputio je sljedeću dovu:

- *Allahu, odstrani iz njihovih srca tugu, nagradi ih zbog njihovog iskušenja i zaštiti ih lijepom zaštitom!*

Poslije toga su nastavili svojim putem. Časni ashabi su išli iza Allahovog Poslanika, alejhis-selam. Zbog žarke ljubavi koju su gajili prema Vjerovjesniku, alejhis-salatu ves-selam, pripadnici plemena Benu Ešhel slijedili su ga, ne vraćajući se svojim kućama. Tom prilikom on je rakao Sa'du ibn Muazu, koji je vodio njegovog konja:

- *Iz tvog plemena ima mnogo teških ranjenika. Svi oni će na Sudnjem danu doći, a iz njihovih rana će kapati krv. Boja njihove krvi bit će poput ove krvi, a miris će biti poput miska. Reci im neka idu svojim kućama i neka vidaju svoje rane! Od sada neka nas niko ne slijedi i ovo je konačna zapovijed!*

Sa'd se okrenuo prema koloni i uzviknuo:

- Ovo je Vjerovjesnikova zapovijed: neka nas ne slijede ranjenici iz plemena Benu Ešhel!

Nakon toga oni se vratiše svojim kućama, a bilo je trideset ranjenika iz njihovog plemena. (Vidi: Vakidi, I, 315-316; Dijarbekri, I, 444)

Jedna od sahabijki koja je zahvaljujući jačini svoga imana pokazala nesvakidašnju pribranost i strpljivost bila je **hazreti Sumejra**, radijallahu anha. Na Dan Uhuda u Medini se raširila vijest koja je glasila: „Muhammed je ubijen! Muhammed je ubijen!“ Nastupili su plač, jauci i vapaji koji su se uzdizali do Arša. Stanovnici Medine bili su na ulicama, raspitujući se o vijestima sa bojnog polja. Hazreti Sumejra, koja je bila jedna od Ensarijki, primila je vijest o smrti dvojice svojih sinova, oca, muža i brata, ali na to nije obraćala pažnju. Ona je zapravo brinula o tome šta je sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. Ugledavši ashabe kako se vraćaju iz boja, upitala je:

- Šta je sa Allahovim Poslanikom?

- Hvala Allahu, on je dobro! Živ je! – rekli su.

- Moje srce neće pronaći mira dok ga ne vidim! Odvedite me k njemu! – rekla je Sumejra.

Kada je ugledala Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatila je za rub njegove odjeće, rekavši:

- Preči si mi i od oca i majke, Allahov Poslaniče! Kad si ti dobro, ja se ne brinem ni za što drugo! (Ibn Hišam, III, 51; Vakidi, I, 292; Hejsemi, VI, 115)

Radi dina i imana činili su hidžru i borili se na Allahovom putu

Da bi sačuvali svoj din i iman, časni ashabi su zbog zuluma mekanskih mušrika napustili svoje domove, imetke i rodbinu, čineći hidžru u daleke krajeve. Uzvišeni Hakk u Kur'anu potvrđuje njihov iman, kazujući:

„Oni koji vjeruju, i isele se, i bore se na Allahovu putu, i oni koji daju sklonište i pomažu (muhadžirima)**, - oni su zbilja pravi vjernici - njih čeka oprost i obilje plemenito."** (El-Enfal, 74)

Prvu karavanu muhadžira predvodio je **Dža'fer ibn Ebi Talib Et-Tajjar**, radijallahu anhu, a poslao ih je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, u Etiopiju, kod kralja Negusa (Nedžašije). Dža'fer je u kraljevoj audijenciji održao kratki govor u kojem je objasnio kako se jedna primitivna džahilijjetska zajednice preobrazila u skladnu i sretnu zajednicu. Rekao je:

„Vladaru! Bili smo velike neznalice, obožavali smo kipove od kamena i drveta, a jeli lešine. Činili smo ogavne stvari i kidali rodbinske veze. Loše smo postupali prema komšijama, a naši jaki su ugnjetavali i iskorištavali naše slabe. Tako smo radili sve dok nam Allah nije poslao jednog od nas kao vjerovjesnika, čije smo porijeklo dobro znali, a uz to i njegovu iskrenost, povjerenje i čednost. On nas

je pozvao da vjerujemo u Allaha Jedinog, da Mu saučesnika ne pripisujemo, da Mu istinski ibadet činimo, da odbacimo ono što smo obožavali mi i naši preci od kamenja i idola. Naredio nam je da govorimo istinu, da budemo povjerljivi, da se prema rodbini i komšijama lijepo ophodimo, da prestanemo činiti harame i da ne prolijevamo nedužnu krv. Zabranio nam je da činimo sramotne stvari, da lažemo, jedemo imetke siročadi i potvaramo čestite žene. Naredio nam je da samo Milostivom Allahu ibadet činimo i da Mu saučesnika ne pripisujemo, da obavljamo namaz, dajemo zekat i postimo. Mi smo mu povjerovali i potvrdili njegovu istinitost. Počeli smo da ga slijedimo u onom što nam je dostavio od Allaha. Smatramo dozvoljenim ono što nam je on dozvolio, a zabranjenim ono što nam je on zabranio. Međutim, naš narod je nasrnuo na nas, napadajući nas i izlažući najgorim mučenjima, samo da bi nas odvratio od naše vjere i ponovo vratio u obožavanje kipova. Kada su počeli da nam čine nasilje, i kada su nas gotovo savladali i kao obruč stegli, **i kada su nam zabranili da svoju vjeru ispovijedamo i u skladu s njenim propisima živimo**, došli smo u tvoju zemlju, i tebe izabrali između svih drugih vladara. Ponadali smo se da nam kod tebe niko neće nasilje činiti, o vladaru!“ (Ahmed, I, 202-203, V, 290-291; Hejsemi, VI, 25-27; Ibn Hišam, I, 358-359)

Posljednja karavana muhadžira iz Etiopije, koja se vratila u Medinu morskim putem, stigla je u vri-

jeme osvojenja Hajbera. Među njima je bila i **Esma bint Umejs**, radijallahu anha, supruga Dža'fera ibn Ebi Taliba (Et-Tajjara), radijallahu anhu. Esma je po dolasku u Medinu posjetila hazreti Hafsu, Poslanikovu suprugu, i tom prilikom srela hazreti Omera, radijallahu anhu, koji je također došao kod svoje kćeri, Hafse. Ugledavši Esmu, hazreti Omer upita:

- Ko je ovo?

- To je Esma bint Umejs! – odgovorila je Hafsa.

- Ona Etiopljanka (Habešijka)? – dodao je Omer. – Žena koja je učestvovala u pomorskom putovanju?

- Da! – rekla je Hafsa.

- Pretekli smo vas u pogledu hidžre i sada smo bliži Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, od vas! – rekao je hazreti Omer, šaljivo.

- Ne, tako mi Allaha! Pogrešno razmišljaš, Omere! – rekla je Esma vidno uznemirena njegovim riječima. – Vi ste bili zajedno sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem. On je hranio vaše gladne i poučavao znanju vaše neuke, dok smo mi bili daleko u Etiopiji, među strancima i nevjernicima, živeći odbačeno. Podnijeli smo sve to radi Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tako mi Allaha, otići ću Allahovom Poslaniku i reći mu šta

si kazao. Tako mi Allaha, neću izreći laž, neću skrenuti sa Pravog puta i dodati nešto tvojim riječima.

Ona je nakon toga otišla Allahovom Poslaniku, alejhis-salatu ve selam, i rekla mu:

- Allahov Vjerovjesniče, Omer mi je rekao to i to!

- *A šta si ti njemu rekla?* – upitao je Vjerovjesnik, alejhis-selam.

- Rekla sam to i to – prepričavajući razgovor koji je protekao između njih.

- *Vama koji ste učinili hidžru na lađama (u Etiopiju) pripadaju dvije nagrade, a mojim drugovima (koji su učini hidžru samo u Medinu) pripada jedna nagrada.*

Esma bint Humejs, radijallahu anha, pripovijeda:

- Kod mene su u skupinama dolazili Ebu Musa El-Eš'ari i ashabi koji su lađom zajedno s nama učinili hidžru, tražeći od mene da im ispričam ovaj slučaj. Ništa ih na ovom svijetu nije više obradovalo i pružilo im nadu kao ove (Vjerovjesnikove, s.a.v.s.) riječi. A posebno Ebu Musa, koji je mnogo puta došao kod mene, tražeći da mu iznova prenesem ove Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi, koje bi on svaki put nezasito slušao. (Vidi: Buhari, Megazi, 36; Muslim, Fedailu's-sahabe, 169)

„I robuj svome Gospodaru sve dok ti smrt ne dođe!“ (El-Hidžr, 99)

PRIVRŽENOST IBADETU

U SRETNOJ ZAJEDNICI ASHABA

PRIVRŽENOST IBADETU U SRETNOM STOLJEĆU

Ibadeti su za plemenite ashabe predstavljali najpogodnije trenutke za susret i bliskost sa Uzvišenim Hakkom. Stoga su ti trenuci bili veoma važni za njih kao neponovljiva prilika za postizanje srčanog smiraja i sreće. Časni ashabi su sve svoje ibadete izvršavali sa velikim ushićenjem i zanosom, koji su proizilazili iz njihove spoznaje da je Uzvišeni Allah upravo njih odabrao za sagovornike Svoje Objave. Iz tog razloga oni su svaki ibadet doživljavali kao veliku blagodat i posebnu počast.

Nastojali su se da uvijek budu pod abdestom

Plemeniti ashabi, radijallahu anhum edžme'in, vodili su računa o tome da uvijek budu pod abdestom i da obnavljaju abdest za svaki namaz. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, jednoga jutra pozvao je hazreti Bilala, radijallahu anhu, kod sebe, i upitao ga:

- Bilale, kojim djelom si me pretekao pa ulaziš u Džennet prije mene? Kada god (u snu) uđem u Džennet, čujem topot tvojih koraka ispred sebe. Sinoć sam ušao u Džennet i (opet) čuo topot tvojih koraka ispred sebe..

- Jā Resūlallah! – odgovorio je Bilal. – Nisam nikad proučio ezan, a da poslije toga nisam klanjao dva rekata namaza, i nisam nikad izgubio abdest, a da ga, odmah poslije toga, nisam obnovio i klanjao dva rekata namaza za koje smatram da su Allahovo pravo kod mene.

- *Sa to dvoje!* – rekao je plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. (Tirmizi, Menakib, 17/3689; Ahmed, Musned, V, 354)

Ebu Gutajf pripovijeda:

„Slušao sam **Abdullaha ibn Omera**, radijallahu anhuma, dok je sjedeći u mesdžidu govorio ljudima. Kada je nastupilo vrijeme podne-namaza, ustao je, obnovio abdest i klanjao namaz. Potom se vratio na svoje mjesto. Kada je nastupilo vrijeme ikindije namaza, ponovo je ustao, obnovio abdest i klanjao namaz. Potom se vratio na svoje mjesto. Kada je nastupilo vrijeme akšam-namaza, ponovo je ustao, obnovio abdest i klanjao namaz. Upitao sam ga:

- Allah te učinio od Svojih dobrih robova! Da li je obnavljanje abdesta za svaki namaz farz ili sunnet?

- Jesi li me pratio šta činim? – upitao je.

- Da! – rekao sam.

- To nije farz! – rekao je. – Kada uzmem abdest za sabah-namaz, njime mogu klanjati i druge namaze sve dok ga ne izgubim. Međutim, čuo sam Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao:

- *Ko uzme abdest, premda je u stanju čistoće, bit će mu upisana nagrada od deset hasenata (dobrih djela).* Potom je (Ibn Omer) dodao:

- Eto, ja se trudim da zaradim tih deset hasenata.“ (Ibn Madže, Taharet, 73; Tahavi, *Šerhu'l-meani'l-asar*, I, 42; Bejheki, *Es-Sunenu'l-kubra*, I, 162)

Plemeniti ashabi uzimali su abdest na najljepši način, potpuno i bez propusta. Ebu Hazim, jedan od tabi'ina, vidio je **Ebu Hurejreta**, radijallahu anhu, kako, uzimajući abdest, pere ruke do ispod pazuha. Upitao je:

- Ebu Hurejre, kakav je to abdest?

- O Sinovi Ferruhovi, zar ste vi ovdje? – rekao je. – Da sam znao da ste ovdje, ne bih uzeo abdest na ovakav način. Čuo sam svoga Prijatelja (Resulullaha), sallallahu alejhi ve sellem, gdje govori:

- Na Sudnjem danu svjetlo vjernika će dopirati dokle je dopirao njegov abdest. (Muslim, Taharet, 40)

Jednoga dana Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, posjetio je mezarje i tom prilikom rekao:

- Neka je selam vama, stanovnici domova muminskih, i mi ćemo vam se, inšāllah, pridružiti. Volio bih da vidimo našu braću!

- Zar mi nismo tvoja braća, jā Resūlallah! – upitali su prisutni ashabi.

- Vi ste moji ashabi, a moja braća su oni koji još nisu došli na ovaj svijet. – odgovorio je.

- Jā Resūlallah! – rekli su. – Kako ćeš prepoznati ljude iz tvog ummeta koji još nisu došli?

- Recite mi, kada bi čovjek imao putastog konja sa bijelim biljegom na čelu, da li bi ga prepoznao među posve crnim konjima? – upitao ih je.

- Svakako, jā Resūlallah! – odgovorili su.

- Oni će doći svijetlih lica, ruku i nogu od abdesta, a ja ću prije njih stići na svoje Vrelo (Havd). Pazite! Neki ljudi će biti udaljeni od mog Vrela kao što se udalji izgubljeno stado kamila. Ja ću ih dozivati, govoreći: 'Ovamo!' Pa će mi biti rečeno: 'Oni su se poslije tebe promijenili (napustili su tvoj Sunnet i krenuli krivim putem)!' Tada ću reći: 'Daleko bili! Daleko bili!'" (Muslim, Taharet, 39, Fedail, 26; Nesai, Taha-

ret, 110/150; Ibn Madže, Zuhd, 36; Malik, *Muvetta*, Taharet, 28; Ahmed, II, 408.)

Namaz je bio svjetlo njihovih očiju

Prilikom obavljanja namaza plemeniti ashabi su doživljavali radost „susreta sa Uzvišenim Hakkom“. Klanjali su namaz skrušeno i ponizno poput čovjeka koji se oprašta od ovoga svijeta i kojem je to posljednji namaz u životu.

Sa'd ibn Ebi Vekkas, radijallahu anhu, pripovijeda:

„Bila su dvojica braće od kojih je jedan umro četrdeset dana prije drugoga. U prisustvu Pejgambera, alejhis-salatu ves-selam, neko je spomenuo vrline onoga što je prvi umro, pa je on upitao:

- *A da li je i drugi bio musliman?*

- Da, Allahov Poslaniče, i on je bio musliman! – rekli su.

Potom je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, za onog drugog rekao:

- *Vi ne znate kakve su mu deredže omogućili namazi koje je klanjao (poslije smrti svoga brata)! Namaz je poput rijeke čija je voda obilna i slatka, a koja protiče pored vrata kuće jednog od vas, u koju on ulazi pet puta dnevno da se okupa. Šta mislite da*

li će na takvom ostati imalo prljavštine? Vi ne možete znati do koje deredže ga je uzvisio njegov namaz!“ (Malik, *Muvetta*, Kasru’s-salati, 91)

Jednom prilikom je **Ebu Talha**, radijallahu anhu, klanjao namaz u svojoj bašti. U jednom času, ptica po imenu „Dubsi“ poletjela je tražeći izlaz iz bašte. I dok je ona letjela tamo amo, tražeći izlaz kroz krošnje palmi, Ebu Talhin pogled je nakratko pratio njen let, koji mu se dopao. Kada se povratio namazu, nije znao koliko je rekata klanjao. Rekao je sebi: „Zbog imetka sam zapao u iskušenje!“ Potom je otišao Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričao mu šta mu se dogodilo u bašti. Potom je rekao:

- Jā Resūlallah, ovaj imetak (baštu) dajem kao sadaku, Allaha radi! Koristi je kako želiš! (*Muvetta*, Salat, 69)

Hazreti Omer, radijallahu anhu, poslao je pismo svojim namjesnicima u kojem je stajalo sljedeće:

„Za mene, vaš najvažniji posao je namaz. Ko ga bude obavljao pravovremeno i propisno, sačuvao je svoju vjeru. Ko zapostavi namaz, još više će zanemariti ono što je mimo namaza (od propisa islama).“ (*Muvetta*, Vukutu’s-salati, 6)

Misver ibn Mahreme, radijallahu anhu, pripovijeda:

„Otišao sam kod Omera ibn Hattaba (nakon što je ranjen) i zatekao ga kako bez svijesti leži pokriven pokrivačem. Upitao sam prisutne:

- U kakvom je stanju?

- Kao što vidiš. – rekli su.

- Pozovite ga na namaz! Njega ne možete ničim uplašiti i probuditi osim namazom. – rekao sam.

- Zapovjedniče vjernika, namaz! – rekli su.

Omer je odmah ustao, govoreći:

- Da, tako mi Allaha, onaj ko zapostavi namaz nema udjela u islamu! – a potom je započeo klanjati. (Hejsemi, *Medžme'uz-zevaid*, I, 295; Vidi: *Muvetta*, Taharet, 51; Ibn Sa'd, *Tabekat*, III, 35.)

Hazreti Alija, radijallahu anhu, rekao je jednom od svojih činovnika:

„Sve je vezano za tvoj namaz!“[18]

'Alā ibn Abdurrahman pripovijeda:

„Nedugo poslije podne-namaza došli smo kod **Enesa ibn Malika**, radijallahu anhu, pa je on ustao i klanjao ikindiju-namaz. Kad je završio namaz, obavijestili smo ga da je klanjao prije namaskog vremena, a on nam reče:

18 Abdulaziz Cavis, *Anglikan Kilisesine Cevap*, 96.

- Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao:

- *To je namaz munafika! To je namaz munafika! To je namaz munafika! Jedan od njih sjedi sve dok Sunce porumeni i počne zalaziti između dva šejtanova roga, ili na šejtanovom rogu, pa klanja četiri rekata poput ptice koja kljuca zrna i u namazu vrlo malo Allaha spominje.*“ (*Muvetta*, Kur'an, 46; Muslim, Mesadžid, 195)

Zbog upozoravanja koje im je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, upućivao, plemeniti ashabi su obavljali namaz upotpunjavajući njegove ruknove, vadžibe i sunnete. Kada je **Huzejfe**, radijallahu anhu, jednom prilikom ušao u mesdžid, vidio je čovjeka koji u svom namazu ne obavlja pravilno ruku' i sedždu, pa kada je ovaj završio namaz, on ga je upitao:

- Koliko godina klanjaš namaz na taj način?

- Četrdeset godina! – odgovorio je čovjek.

- U tom slučaju, ti četrdeset godina nisi klanjao namaz! – rekao je Huzejfe. – Ako bi nastavio klanjati namaz na taj način i u tom stanju umro, umro bi u vjeri drugačijoj od Muhammedove, sallallahu alejhi ve sellem, vjere.“ Potom ga je poučio i rekao: „Čovjek može kratko klanjati svoj namaz, ali ga treba upotpuniti i uljepšati.“ (Ahmed, V, 384; Buhari, Ezan, 119, 132, Salat, 26)

Nisu izostajali iz džemata

Jedno od najvažnijih obilježja zajednice u sretnom stoljeću jeste „bratstvo u vjeri“, kojim su ashabi zamijenili rodbinsku i plemensku privrženost, uspostavljajući čvrsto islamsko bratstvo i jedinstvo. U svakodnevnom životu njihovo jedinstvo ogledalo se, prije svega, u zajedničkom obavljanju namaza.

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, kao njihov imam, veoma dobro je poznavao svoj džemat. Kada bi primijetio da neko od njegovih ashaba nije došao na namaz, pitao bi: *„Da li je došao taj i taj?“;* ili: *„Zar nije došao taj i taj?“;* ili: *„Gdje je vaš drug?“;* ili: *„Gdje je tvoj sluga?“...* Ako bi neko bio spriječen zbog bolesti, plemeniti Poslanik, alejhisselam, odmah bi, u društvu nekolicine ashaba, otišao da ga posjeti. A ako bi neko bio spriječen zbog neke nevolje, odmah bi poduzeo nešto da otkloni njegovu nevolju ili bi ga pozvao k sebi i riješio njegov problem.

Podstičući na namaz u džematu, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je svojim ashabima:

„Kada vidite nekoga da ima običaj dolaziti u mesdžide, posvjedočite da je on mu'min, jer Allah Uzvišeni kaže:

'Allahove mesdžide održavaju samo oni koji vjeruju u Allaha..' (Et-Tevbe, 18)*“* (Ibn Madže, Mesadžid, 19)

Dakle, održavanje mesdžida je redovno prisustvovanje namazu u džematu, i to je jedan od znakova imana.

Plemeniti sahabija, **Abdullah ibn Mes'ud**, radijallahu anhu, rekao je:

„U naše vrijeme od namaza (u džematu) izostajao je samo licemjer čije je licemjerstvo bilo poznato, ili bolesnik. A i bolesnik bi koračao među dvojicom ljudi, oslanjajući se na njihova ramena, sve dok ne bi stupio u namaz.“ (Muslim, Mesadžid, 256-257)

Među časnim ashabima Allahovog Miljenika, sallallahu alejhi ve sellem, bila su dvojica ljudi od kojih je jedan bio trgovac, a drugi kovač koji je kovao sablje. Kada bi čuo ezan, trgovac bi ostavio kantar u stranu, ako bi mu se našao u ruci, a ako bi njegov kantar bio na zemlji, ostavio bi ga na njegovom mjestu i odmah se zaputio prema Mesdžid-i nebeviju (Vjerovjesnikovom mesdžidu). Kada bi kovač čuo ezan, ako bi njegov čekić bio na nakovnju, ostavio bi ga na njegovom mjestu, a ako bi zamahnuo njime iznad glave kako bi udario po sablji, bacio bi ga iza sebe i odmah se zaputio prema mesdžidu. Upravo zbog njih, ali i njima sličnim ashabima, Uzvišeni Allah je objavio ajet u kojem ih je pohvalio:

„Ljudi koje kupovina i prodaja ne ometaju da Allaha spominju i namaz obavljaju i zekat udjeljuju,

i koji strepe od Dana u kom će srca i pogledi biti uznemireni. (En-Nur, 37)**“** (Kurtubi, XII, 184)

Jednoga dana **Abdullah ibn Mes’ud**, radijallahu anhu, vidio je kako ljudi u čaršiji žure na namaz čim je zaučio ezan, pa je rekao:

„Ovo su ljudi koje je Allah pohvalio u Kur’anu: ***Ljudi koje kupovina i prodaja ne ometaju da Allaha spominju i namaz obavljaju...***“ (Hejsemi, *Medžme’uz-zevaid*, VII, 83)

Zekat su draga srca davali

Plemeniti ashabi pridavali su veliki značaj zekatu, jer Uzvišeni Allah na mnogo mjesta u Kur’anu uz namaz naređuje i davanje zekata. Zekat i sadaku, koju su davali sa sviješću kao da ih daju izravno u ruku Allaha Uzvišenog, ashabi su udjeljivali sa zanosom i uzbuđenjem.

Abbas, radijallahu anhu, amidža Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u želji da požuri sa činjenjem dobra, pitao je da li može dati zekat prije isteka godine, pa mu je to Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio. (Ebu Davud, Zekat, 22/1624; Tirmizi, Zekat, 37/678; Ibn Madže, Zekat, 7; Ahmed, I, 104; Darimi, Zekat, 12)

Jedna žena od bližnje rodbine Allahovog Poslanika, alejhis-selam, došla je kod njega zajedno sa svojom kćerkom, koja je na ruci imala dvije podeblje narukvice od zlata. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, upitao je:

- *Daješ li zekat na ovo?*[19]

- Ne dajem! – odgovorila je žena.

- *Da li bi voljela da Allah na Sudnjem danu ove dvije narukvice zamijeni narukvicama od vatre?* – upitao je.

Žena ih je odmah skinula i stavila pred Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši:

- Ove dvije narukvice pripadaju Allahu i Njegovom Poslaniku! (Ebu Davud, Zekat, 4/1563)

Kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, došla je delegacija iz plemena **Benū Tudžīb**, koja se sastojala od trinaest osoba. Oni su sa sobom donijeli i imetak koji su izdvojili kao zekat. Njihova preciznost u pogledu zekata mnogo je obradovala plemenitog Poslanika, alejhis-salatu ves-selam, koji im je lijepo izrazio dobrodošlicu i zadužio Bilala

19 U pogledu davanja zekata na nakit učenjaci imaju različite st - vove. Međutim, iz predostrožnosti bolje je dati zekat na nakit nego ga izostaviti.

Habešiju, radijallahu anhu, da ih ugosti na najbolji način. Članovi delegacije su rekli:

- Allahov Poslaniče, donijeli smo ti dio imetka koji predstavlja Allahovo pravo kod nas!

- *Vratite to i podijelite svojim siromasima!* – rekao im je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem

- Allahov Poslaniče! – rekli su. – Mi smo donijeli ono što je preteklo količinu zekata koju smo podijelili našim siromasima kao njihovo pravo!

Na to je hazreti Ebu Bekr, radijallahu anhu, rekao:

- Jā Resulallah, delegacija plemena Benū Tudžīb bolja je od svih arapskih delegacija.

- *Uputa je u Allahovoj ruci! Kome Allah želi dobro, otvori njegovo srce za iman!* – rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

Članovi delegacije postavili su mu i nekoliko pitanja iz Kur'ana i njegovog Sunneta, pa kada su dobili dostatne odgovore, lijepo su to zapisali. Njihov odnos prema znanju dodatno je obradovao plemenitog Pejgambera, sallallahu alejhi ve sellem, koji im je nakon toga posvetio još više pažnje. Nakon nekoliko dana boravka u Medini, delegacija plemena Benū Tudžīb pripremila se za put i zatražila dozvolu za polazak. Ashabi im rekoše:

- Zašto žurite?

- Vraćamo se da bismo svome plemenu prenijeli ono što smo vidjeli kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i da im objasnimo pitanja na koja smo dobili odgovore. – rekli su.

Prije povratka u zavičaj došli su kod Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, da se oproste s njim, a on im posla hazreti Bilala da im uruči poklone i ukaže blagonaklonost više nego drugim delegacijama. (Ibn Sa'd, *Tabekat*, I, 323; Ibn Kajjim, *Zadu'l-mead*, III, 650-651)

Abdullah ibn Abbas, radijallahu anhuma, pripovijeda da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednoga Bajrama izišao na musallu i predvodio ashabe na bajram-namazu. Klanjao je samo dva rekata. Prije njih, a ni poslije njih, nije klanjao ništa više. Nakon što je proučio hutbu za muškarce, prišao je mjestu na kojem su bile žene i obratio im se, budući da one nisu čule njegov glas za vrijeme hutbe. Udjelio im je nekoliko savjeta i podstaknuo ih da udjeljuju sadaku. One su nakon toga skinule svoje narukvice, zlatne i srebrne halke i naušnice, bacajući ih u Bilalov otvoreni ogrtač. (Vidi: Buhari, Zekat, 21, 33)

Ibn Abbas, radijallahu anhuma, upozoravao je ljude da ne zapostavljaju imovinske ibadete, ističući da će nemar i nedostatnost u tom pogledu biti uzrok njihovog kajanja i izgubljenosti na Sudnjem danu. Govorio je:

„Ko bude imao dovoljno imetka da njime obavi hadž i posjeti Kuću svoga Gospodara, ili bude posjedovao imetak na koji je dužan dati zekat, pa to ne ispuni, na samrti će tražiti da se vrati na ovaj svijet!“ Potom je proučio sljedeće ajete iz Kur’ana:

„O vjernici, neka vas imanja vaša i djeca vaša ne zabave od sjećanja na Allaha. A oni koji to učine, bit će izgubljeni. I od onoga čime vas Mi opskrbljujemo udjeljujte prije nego nekom od vas smrt dođe, pa da onda rekne: ‘Gospodaru moj, da me još samo kratko vrijeme zadržiš, pa da sadaku udjeljujem i da dobar budem!’ Allah sigurno neće ostaviti u životu nikoga kome smrtni čas njegov dođe; a Allah dobro zna ono što vi radite. (El-Munafikun, 9-11)**“** (Tirmizi, Tefsir, 63/3316)

Ljudi koji su živjeli u sretnom stoljeću vrlo su pažljivo i precizno postupali sa imovinom ukupljenom od zekata, dijeleći je onima kojima ona stvarno pripada.

Jednoga dana Ahnef ibn Kajs, radijallahu anhu, došao je kod hazreti Omera, radijallahu anhu, sa delegacijom iz Iraka. Bili su dani velike žege. Hazreti Omer, radijallahu anhu, u radničkoj odjeći čistio je jednu od deva koje su ukupljene kao zekat. Timario ju je i utrljavao ulje u njenu kožu. Kada je vidio pridošlice, obratio se Ahnefu, rekavši:

- Ahnefe, presvuci se i pomozi mi, ovo je deva od zekata! U njoj se nalazi pravo siročadi, hudovica i siromaha.“

Jedan od pridošlica reče:

- Zapovjedniče vjernika, neka te Allah obaspe Svojim oprostom, zašto nekom od robova ne narediš da to radi?

Hazreti Omer, radijallahu anhu, povika:

- O ti, pridošlico, ko može biti bolji rob od Omera i Ahnefa? Ako je Ahnef preuzeo obavezu da brine o poslovima muslimana, onda je on njihov sluga! Kako god sluga treba biti iskren prema svomu gospodaru, izvršavajući poslove koje mu je on povjerio, i Ahnef, također, treba biti takav prema muslimanima!“ (Ali el-Mutteki, *Kenzul-'ummal*, V, 761/14307)

U nekim predajama se spominje da su vidjeli hazreti Omera, radijallahu anhu, kako trči za odbjeglom devom, prethodno dobijenom od zekata. Kada su ga pitali zašto ne zapovjedi radnicima da je uhvate, odgovorio je slično kao u prethodnom slučaju.

Zajednica u sretnom stoljeću vodila je računa o zekatu u tolikoj mjeri da je u vrijeme halife Omera ibn Abdulaziza, rahimehullah, bilo veoma teško naći ljude koji bi uzeli zekat. Kada je halifa poslao službenike da podijele zekat u Africi, oni su se vratili neobavljena posla, jer nisu mogli naći siromahe koji

bi ga uzeli. Tim novcem halifa Omer ibn Abdulaziz je oslobodio veliki broj robova.[20]

Udjeljivanje imetka trajno je bilo prisutno u njihovom životu

Ljudi koji su živjeli u sretnom stoljeću ispravno su razumjeli značaj udjeljivanja imetka i sadake, vjerujući da se udjeljivanjem postiže Allahova ljubav i otklanjaju nedaće. Uzvišeni Hakk kaže:

„I imetak na Allahovom putu udjeljujte[21], i sami sebe u propast ne dovodite, i dobro činite; Allah, zaista, voli dobročinitelje.“ (El-Bekare, 195)

Jedna od sahabijki, **Ummu Budžejd**, radijallahu anha, došla je kod Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši:

„Jā Resūlallah, neka je Allahov salavat na tebe! Ponekad na moja vrata dođe siromah, ali ja nemam ništa što bih mu udijelila kao sadaku!?“

Na njene riječi Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

20 Seid Ramadan El-Buti, *Fikhu's-sire*, Bejrut, 1980, str. 434

21 „Infak“, tj. udjeljivanje imetka, podrazumijeva davanje zekata kao obaveze i dobrovoljno udjeljivanje sadake ili bilo koji vid materijalnog dobročinstva. (Mustafa Cagrici, „Infak“ mad., *Diyanet Islam Ansiklopedisi*, XXII, 289)

„Kada ne bi imala ništa drugo osim izgorenog ovčijeg papka, ti ga udijeli siromahu! (tj. udijeli mu bilo što i ne vraćaj ga praznih ruku!)“ (Ebu Davud, Zekat, 33/1667; Tirmizi, Zekat, 29/665; Nesai, Zekat, 70/2556; Ahmed, VI, 383)

Ukoliko ne posjeduje ništa što bi mogao udijeliti kao sadaku, istinski mu'min će onome ko je u potrebi ili u nevolji udijeliti barem lijepu riječ. U takvoj situaciji Uzvišeni Hakk nam zapovijeda da nevoljnika udobrovoljimo lijepom riječju koja će ga umiriti i utješiti. (Vidi: El-Isra', 28)

Ebu Mes'ud El-Ensari, radijallahu anhu, ovako objašnjava bereket koji se nalazi u udjeljivanju sadake:

„Kada bi nam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da udjeljujemo sadaku, neki od nas bi otišli u čaršiju i na leđima nosili tovar kako bi zaradili jedan mudd[22] i udijelili ga kao sadaku, a danas neki od njih imaju i po stotinu hiljada (dinara, tj. zlatnika).“ (Buhari, Zekat, 10)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Ljudi će biti u hladu svoje sadake sve dok im se ne presudi (na Sudnjem danu).“

22 Mudd je mjera koja odgovara težini od 687 grama.

Prenosilac ovog hadisa, **Ebu'l-Hajr**, koji je ovaj hadis čuo od **Ukbeta ibn Amira**, radijallahu anhu, nastojao je da svakoga dana udijeli sadaku, pa makar to bio komad peciva, glavica luka ili nešto slično tome. (Ahmed, IV, 147-8; Hejsemi, III, 110)

Hazreti Omer, radijallahu anhu, pripovijeda:

„Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zapovjedio nam je da udjelimo od svog imetka. U to vrijeme sam posjedovao dovoljno imetka, pa rekoh sebi: 'Ako ću ikad preteći Ebu Bekra, danas ću ga preteći!?' Potom sam donio polovicu svoga imetka (u namjeri da ga udijelim), a Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, mi reče:

- *Šta si ostavio svojoj porodici!?*

- Isto ovoliko! – rekao sam.

Nakon toga je došao Ebu Bekr i udijelio cjelokupni imetak koji je posjedovao. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ga je:

- *Šta si ostavio svojoj porodici, Ebu Bekre?*

- Ostavio sam im Allaha i Njegovog Poslanika! – rekao je.

Tada sam rekao:

- Tako mi Allaha, neću ga preteći ni u čemu!" (Tirmizi, Menakib, 16/3675; Ebu Davud, Zekat, 41/1673)

Abdurrahman ibn Ebu ‘Amre El-Ensari pripovijeda da je njegova majka naumila osloboditi roba, ali je to odgodila do jutra. Međutim, te noći je umrla, pa je Abdurrahman otišao kod **Kasima ibn Muhammeda ibn Ebi Bekra** (tj. Ebu Bekrovog unuka), radijallahu anhum, i upitao ga:

- Ako bih ja oslobodio roba u ime svoje majke, da li bi ona od toga imala koristi?

Kasim, radijallahu anhu, rekao je:

„**Sa’d ibn Ubade**, radijallahu anhu, došao je Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i rekao:

- Moja majka je umrla, pa ako bih ja u njeno ime oslobodio roba, da li bi ona imala koristi od toga?

- *Da!* – odgovorio je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem. (*Muvetta,* ‘Itk, 13)

Hazreti Aiša, naša majka, radijallahu anha, pripovijeda da je neki čovjek došao Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši:

- Moja majka je iznenada umrla i mislim da bi, kada bi mogla govoriti, sigurno udijelila sadaku. Pa, mogu li ja u njeno ime udijeliti sadaku?

- *Da, udijeli sadaku u njeno ime!* – odgovorio je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem. (Buhari, Vesaja, 19; Ebu Davud, Vesaja, 15/2881)

Jedan od plemenitih ashaba, **Haris ibn Nu'man**, radijallahu anhu, nakon što je izgubio vid privezao je uže i zategnuo ga između mjesta na kojem je obavljao namaz i vrata svoje sobe. Pored vrata je stavio korpu sa hurmama i drugim namirnicama, pa kada bi došao siromah na njegova vrata i nazvao selam, on bi polahko došao do vrata, držeći se rukama za uže, i lično udijelio sadaku. Ukućani su mu govorili:

- Mi ćemo udijeliti u tvoje ime!

Na njihove riječi je odgovarao:

- Čuo sam Pejgambera, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao:

- *Udjeljivanje sadake svojom rukom čuva čovjeka od loše smrti.* (Ibn Sa'd, III, 488; Taberani, *Mu'džemu'l-kebir*, III, 229, 231; Hejsemi, *Medžme'uz-zevaid*, III, 112)

Hazreti Aiša, radijallahu anha, prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao svojim suprugama:

„Od vas će mi se najprije pridružiti ona koja bude imala najduže ruke."

Hazreti Aiša, radijallahu anha, kazuje:

„One su zbog toga (poslije smrti Allahovog Poslanika, s.a.v.s.) mjerile čije su ruke duže. Međutim, **Zejnebine** ruke bile su najduže, jer je ona zarađivala

radom svojih ruku i udjeljivala sadaku.“ (Muslim, Fedailu’s-sahabe, 101)[23]

Jednom prilikom kod **hazreti Osmana**, radijallahu anhu, došao je neki siromah, rekavši:

- O posjednici imetka, pretekli ste nas u svakom dobru: dijelite sadaku, oslobađate robove, idete na hadž i udjeljujete od svog imetka!

- Da li nam, uistinu, zavidiš na tome? – upitao je hazreti Osman.

- Da, tako mi Allaha, zavidim vam!

- Tako mi Allaha, – rekao je hazreti Osman – jedan dirhem koji udijeli neko ko živi u oskudici vrjedniji je od hiljadu dirhema onoga koji posjeduje mnogo imetka. (Bejheki, *Šuabu’l-iman*, III, 251; Ali El-Muttеki, *Kenzu’l-ummal*, VI, 612/17098)

Spoznali su da nema ništa slično postu

Ebu Umame, radijallahu anhu, rekao je Pejgamberu, sallallahu alejhi ve sellem:

23 U komentaru ovoga hadisa Imam Nevevi, rahimehullah, kaže: „Zejneba je bila prva koja je umrla poslije Poslanika, s.a.v.s., i tada su one (tj. Poslanikove, s.a.v.s., supruge) shvatile da dužina ruku znači udjeljivanje sadake i darežljivost.“ (Vidi: Imam Nevevi, *Komentar Muslimovog Sahiha*, Poglavlje o vrijednosti Zejnebe, majke pravovjernih, radijallahu anha)

- Preporuči mi djelo zbog kojeg će mi Uzvišeni Allah dati nagradu!

- *Preporučujem ti post, jer njemu nema ništa slično!* – rekao mu je Pejgamber, alejhis-salatu ves-selam. (Nesai, Sijam, 43)

Ummu Ejmen, radijallahu anha, krenula je na put hidžre Allahu i Njegovom Poslaniku, alejhis-salatu ves-selam. Na putovanju je postila. Nije imala ni jahalice, ni hrane, ni vode. Nije imala čak ni mješinu za vodu. Putovala je kroz vrelu pustinju *Tihame*. Zbog gladi i žeđi gotovo je bila na pragu smrti. Kada je nastupilo vrijeme iftara, iznad glave čula je nekakvo šuškanje. Podigla je glavu i vidjela kofu koja je visila na bijelom kanapu. Pripovijedala je o tome, kazujući:

„Uzela sam kofu i pila iz nje sve dok nisam ugasila žeđ. Poslije toga više nikada nisam osjetila žeđ.“

U godinama koje su uslijedile poslije tog događaja plemenita Ummu Ejmen, radijallahu anha, postila je u danima velike žege i činila tavaf oko Ka’be, ali nije osjećala žeđ. To je potrajalo sve do njene smrti. (Abdurrezzak, *Musannef*, IV, 309; Ebu Nuajm, *Hil’je*, II, 67; Ibn Hadžer, *Isabe*, VIII, 170; Ibn Sa’d, VIII, 224)

Hazreti Hamza, radijallahu anhu, prije Bitke na Uhudu zapostio je da bi, ako padne kao šehid, došao pred svog Gospodara kao postač.

Enes ibn Malik, radijallahu anhu, kazuje:

„**Ebu Talha**, radijallahu anhu, (moj očuh) nije (mnogo) postio dobrovoljni post u vrijeme Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zbog vojnih pohoda. Poslije smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nisam ga nikada vidio da jede i pije, osim u danima ramazanskog i kurbanskog bajrama.“ (Buhari, Džihad, 29)

Ebu Talha, radijallahu anhu, bio je jedan od najhrabrijih junaka na bojnom polju. Da bi bio jak i postojan u borbi protiv neprijatelja, nije mnogo postio nafilu post. Džihad je pretpostavljao postu. Poslije smrti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nije izlazio u borbu na Allahovom putu, nego se posvetio postu, kao što je prethodno spomenuto u hadisu. Prenosi se da je tako živio 24 godine poslije smrti plemenitog Pejgambera, sallallahu alejhi ve sellem.

Hazreti Enes ibn Malik pripovijeda da je **Ebu Talha**, radijallahu anhu, pred kraj svoga života proučio ajet:

„Krećite u boj, bili slabi ili snažni, i borite se na Allahovu putu zalažući imetke svoje i živote

svoje! To vam je, da znate, bolje.“ (Et-Tevbe, 41), a potom je rekao:

„Allah nas poziva u borbu, bili stari ili mladi. Pripremite moju ratnu opremu!“

Sinovi su mu rekli:

„Mi se borimo za tebe!“

Međutim, Ebu Talha je bio uporan, pa su ga opremili. Krenuo je u pomorski pohod na kojem je umro, a njegovo tijelo su ukopali sedam dana nakon smrti. Na njegovom mubarek tijelu nije bilo nikakve promjene niti neprijatnog mirisa. (Vidi: Ibn Hadžer, *Fethu'l-bari*, Džihad, 29)

Jezid ibn Ebu Kebše bio je na jednom putovanju zajedno sa **Ebu Burdetom**, radijallahu anhu. Tokom putovanja Jezid je postio (jer je posvećivao veliku pažnju postu), pa mu je Ebu Burde, radijallahu anhu rekao: „Mnogo puta sam čuo (svog oca) Ebu Musa'a, radijallahu anhu, kako govori: 'Rekao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem:

- *Kada se rob razboli ili bude na putovanju, bit će mu upisana ista nagrada za (dobrovoljni) ibadet koji čini kada je zdrav i kod svoje kuće.*' (Buhari, Džihad, 134)

Ramazan-i šerif u sretnom stoljeću doživljavan je sa velikim ushićenjem i radošću. Ashabi, kao i oni

koji su ih slijedili, prenosili su duhovnu atmosferu ramazana i na svoju djecu. Zato je **hazreti Omer**, radijallahu anhu, kao halifa, rekao čovjeku koji je bio pijan u ramazanu:

„Teško tebi! Čak i naša djeca poste.“ (Buhari, Savm, 47)

Ebu Derda’, radijallahu anhu, ukazujući na vrijednost posta, rekao je:

„Zbog tri stvari volio bih da ostanem na ovom svijetu: zbog spuštanja lica na sedždu danju i noću svome Stvoritelju, kojim se pripremam za vječni život; zbog žeđi u podnevnim časovima (prilikom posta) i sohbeta s ljudima koji biraju riječi kao što se biraju plodovi voća.“ (Munavi, *Fejdu’l-kadir*, II, 11/1193; Zehebi, *Sijeru a’lami’n-nubela*, II, 350)

Živjeli su u želji da obave hadž i umru

Plemeniti ashabi pridavali su veliki značaj obavljanju hadža i umre. Sa žarom u srcima činili su tavaf oko Ka’be i sa velikim zanosom obavljali obrede hadža. Duboko su udisali ruhanijjet koji se širi u dva blagoslovljena harema i hranili se duhovnom hranom koja se spušta na ova mubarek mjesta. Pratili su duhovne tragove plemenitog Pejgambera, sallallahu alejhi ve sellem, i Božijih poslanika koji su prije njega boravili u ovim mjestima, uzimajući pouku

iz njihovih života i duhovnosti. Na ovim mubarek mjestima ashabi su ukazivali poštovanje Allahovim svetinjama, veličajući i spominjući Njegovo ime.

Prilikom prve prisege na Akabi, među dvanaest ljudi iz Jesriba (Medine), bio je i **Berā' ibn Ma'rūr**, radijallahu anhu, koji je tom prilikom obećao da će naredne godine doći posjetiti Ka'bu i Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Međutim, prije nego je došlo vrijeme da ispuni svoje obećanje, pao je na smrtnu postelju. Tom prilikom rekao je svojoj porodici:

„Okrenite me prema Ka'bi, jer sam obećao Allahovom Poslaniku, alejhis-selam, da ću mu doći!"

Tako je Berā' ibn Ma'rūr, radijallahu anhu, postao prvi musliman koji je za svoga života i poslije smrti okrenut prema Ka'bi.

Kada je ponos i ukras cijeloga kosmosa, naš plemeniti Pejgamber, alejhis-salatu ves-selam, stigao u Medinu, zajedno sa svojim ashabima je otišao do mezara Bera'a ibn Ma'rura, radijallahu anhu, gdje su mu svi zajedno klanjali dženazu namaz. Poslije namaza Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, za njega je uputio dovu, moleći:

Allahu moj, oprosti mu, smiluj mu se i budi zadovoljan njime! (Ibn Abdilberr, I, 153; Ibn Sa'd, III, 619-620)

Hazreti Aiša, naša majka, radijallahu anha, pripovijeda:

„Rekla sam Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem:

- Jā Resūlallāh! Zašto i mi žene ne možemo zajedno s vama ići u vojni pohod i boriti se?

Rekao je:

- *Najbolja i najljepša borba za vas je hadž-i mebrur (hadž obavljen bez griješenja)!"*

Poslije toga je hazreti Aiša, radijallahu anha, kazala:

„Kada sam to čula od Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, nisam više ostavljala hadž." (Buhari, Džeza'us-sajd, 26)

Kada je hazreti Omer, radijallahu anhu, zatražio dozvolu od Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, da obavi umru, on mu je rekao:

- *Dragi brate, ne zaboravi nas u svojoj dovi!*

Za ovu blagonaklonost plemenitog Pejgambera, alejhis-salatu ves-selam, **hazreti Omer** je kazao:

„Rekao mi je riječi koje su me obradovale više nego da posjedujem cijeli svijet!" (Ebu Davud, Vitr, 23/1498; Tirmizi, De'avat, 109/3562; Ibn Madže, Menasik, 5)

Kada je riječ o hadžu i umri, časni ashabi nisu žalili svoj imetak i nisu se obazirali na teškoće puta. **Hazreti Aiša**, radijallahu anha, zbog mjesečnice nije mogla obaviti umru, pa se požalila Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši:

- Jā Resūlallāh! Svijet se vraća sa dva obreda (hadžom i umrom), a ja se vraćam samo s jednim.

Plemeniti Pejgamber, alejhis-salatu ves-selam, rekao je:

- *Sačekaj! Kada budeš čista, iziđi (s bratom Abdurrahmanom) do Ten'ima i tamo donesi telbiju sa nijetom umre! Poslije (obavljene umre) dođite na to i to mjesto kod mene. Međutim, znaj da je nagrada za umru prema tvom trošku ili trudu koji uložiš.* (Buhari, Umra, 8)

Časni ashabi bili su krajnje nježni i profinjeni prilikom obreda hadža. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, ovako je savjetovao **hazreti Omera**, radijallahu anhu:

- *Omere, ti si uistinu jak čovjek! Da bi stigao do Hadžeru'l-esveda, nemoj se gurati i uznemiravati slabe. Ne uznemiravaj druge i neka tebe drugi ne uznemiravaju. Ako nađeš Hadžeru'l-esved slobodnim, priđi mu, dodirni ga rukom (istilām) i poljubi, u protivnom, podigni ruku kao da ga selamiš, prouči*

kelime-i tevhid i donesi tekbir! (Ahmed, I, 28; Hejsemi, III, 241)

U sretnom stoljeću žene se nisu u tavafu miješale s muškarcima. **Hazreti Aiša**, radijallahu anha, obavljala je tavaf iza muškaraca, ne miješajući se s njima. Jedna od žena, koja je bila zajedno s njom, rekla je: „Majko vjernika, hajdemo do Hadžeru'l-esveda da ga istilām učinimo!“ Međutim, hazreti Aiša, radijallahu anha, to nije prihvatila. Štaviše, sa svojom pratnjom obavljala je tavaf zaogrnuta ogrtačom tako da je niko nije mogao prepoznati. Kada bi htjela ući u Ka'bu, kako bi u njoj činila ibadet, muškarci bi oslobodili prostor za nju i njezinu pratnju. (Vidi: Buhari, Hadž, 64)

Jednom prilikom Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, htio je napustiti Mekku, ali je njegova supruga **Ummu Selema**, radijallahu anha, bila spriječena da obavi tavaf zbog bolesti, pa joj je rekao:

- *Kada bude proučen ikamet za sabah-namaz, obavi tavaf na devi (iza džemata)!* (Buhari, Hadž, 71)

Ummu Selema, naša majka, radijallahu anha, pripovijeda:

„Prilikom hadža rekla sam Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem, da se ne osjećam dobro, pa mi je rekao:

- *Obavi tavaf na devi, obilazeći iza ljudi!*

- Ja sam tako – kaže Ummu Selema – obavila tavaf u vrijeme sabah-namaza, na kojem je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, učio suru koja počinje riječima: **Tako mi Gore, i Knjige u retke napisane...** (Et-Tur, 1-2)“ (Buhari, Hadž, 64)

Iz različitih predaja hadisa možemo zaključiti da je ženama dozvoljeno obavljati tavaf zajedno sa muškarcima, ali je bolje, ukoliko je to moguće, da se što manje miješaju s njima i da obavljaju tavaf iza njih. To je zbog činjenice što je tavaf ibadet poput namaza, pa kako u namazu žene stoje iza muškaraca, tako bi i u tavafu trebale biti iza njih.

Pridavali su veliku važnost stjecanju znanja iz časnog Kur’ana i svijetlog Sunneta

Uzvišeni Hakk kaže:

„(Poslaniče!) **Knjiga koju ti objavljujemo blagoslovljena je, da bi oni o riječima njezinim razmislili i da bi oni koji su razumom obdareni pouku primili.“** (Sad, 29)

„Oni koji Allahovu Knjigu čitaju i namaz obavljaju i od onoga čime ih Mi opskrbljujemo udjeljuju, i tajno i javno, mogu se nadati nagradi koja neće nestati.“ (Fatir, 28)

Časne ajete, koji su objavljivani na njegovo čisto srce, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odmah je učio svojim ashabima, a poslije toga i ashabijkama.[24] Svi su učili napamet Objavu koja je dolazila, a jedan dio su zapisivali i čuvali kod sebe. Zapisivanje Kur'ana među ashabima bilo je toliko rašireno da je većina njih bila zauzeta ovim poslom. Čak i oni koji nisu znali čitati i pisati dolazili su u mesdžid sa materijalom za pisanje, tražeći od pisara Objave da im prepišu ajete koji su objavljeni.[25]

Kur'an-i Kerim je na taj način dokumentovan još od prvog perioda islama, čak i u vremenu velikog i nepodnošljivog nasilja kojeg su Kurejšije činile nad muslimanima. To vidimo i na primjeru **hazreti Omera**, radijallahu anhu, koji je u prvim godinama Objave prihvatio islam nakon što je pročitao ajete zapisane na jednom listu (papirusa).[26]

Prilikom Prisege na Akabi, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, predao je **Rafiju ibn Maliku**, radijallahu anhu, zapisan tekst svih sura i ajeta koji su do tada bili objavljeni. Kada se Rafi, radijallahu anhu, vratio u Medinu, u svojoj mahali je sagradio mali mesdžid u kojem je muslimanima učio ove sure

24 Vidi: Ibn Ishak, *Siret*, str. 128.
25 Vidi: Bejheki, *Es-Sunenu'l-kubra*, VI, 6.
26 Vidi: Ibn Hišam, I, 369-371.

i ajete. Inače, ovaj mesdžid je prvi mesdžid koji je sagrađen u historiji islama.[27]

Abdulhamid Kišk, komentator Kur'ana, kaže:

„Kada bi neko od ashaba došao svojoj kući, supruga bi mu postavila dva pitanja:

1) Koliko je ajeta Kur'ana danas objavljeno?

2) Šta si zapamtio od hadisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?“ (*Fi Rihabi't-tefsir*, I, 26)

Koliko su časni ashabi bili čvrsto vezani za Kur'an, potvrđuju nam slijedeće riječi **Abdullaha ibn Mes'uda**, radijallahu anhu:

„Tako mi Allaha, osim kojega nema drugog Boga, nijedna sura iz Allahove Knjige nije objavljena, a da ja ne znam gdje je objavljena, niti je ijedan ajet iz Allahove Knjige objavljen, a da ja ne znam povodom čega je objavljen. Kada bih znao nekoga ko bolje poznaje Allahovu Knjigu od mene, do kojeg mogu stići devom, otišao bih kod njega jašući!“ (Buhari, Fedailu'l-Kur'an, 8)

Kada bi svoje učenike poučavao nekom ajetu, **Abdullah ibn Mes'ud**, radijallahu anhu, govorio bi:

---

27 Vidi: Ibn Hadžer, *Isabe*, II, 189-190; Ibn Kesir, *El-Bidaje*, III, 152; Ibn Esir, *Usdu'l-gabe*, II, 157; Kettani, *Teratib*, Bjerut, bez godine izdanja, I, 44; Prof.dr. M.M. El-A'zami, *Historija islama* (prijevod na turski), 106. str; Prof.dr. M.Hamidullah; *Historija Kur'ana Časnog* (prijevod na turski), 44. str.

„Ovaj ajet je vrjedniji od svega što Sunce obasjava, ili: od svega što je na Zemlji!“ Ovo bi rekao za svaki ajet iz Kur'ana. (Vidi: Hejsemi, *Medžmeu'z-zevaid*, VII, 166)

Također, i sljedeće njegove riječi pokazuju kakav su pristup imali ashabi u odnosu na stjecanje znanja:

„Ko želi znanje, neka razmišlja o značenju Kur'ana i posveti se njegovom učenju! Uistinu je u Kur'anu sadržano znanje drevnih i potonjih generacija.“ (Hejsemi, VII, 165; Bejheki, *Šuabu'l-iman*, II, 331)

Časni ashabi okupljali su se da bi razgovarali o Kur'anu i hadisu,[28] a među njima su se u tome posebno isticali **ashabi suffe**, koji su trajno boravili u Mesdžid-i Nebeviju. Oni bi svakodnevno učili Kur'an, a noću bi razgovarali o njegovim ajetima.[29]

Hazreti Omer, radijallahu anhu, prilikom učenja Kur'ana dugo bi razmišljao o ajetima, kako bi bolje razumio njihovo značenje i primijenio ga u svom životu. Stoga je rekao:

„Upotpunio sam suru El-Bekare za dvanaest godina *(tj. naučio sam je napamet i primijenio njene propise u životu)* ***i iz zahvalnosti Allahu zbog toga sam zaklao devu za kurban.“*** (Kurtubi, I, 40)

---

28 Hatib El-Bagdadi, *El-Fakih ve'l-mutefekkih*, II, 126.
29 Buhari, Džihad, 9; Muslim, Imare, 147.

Imam Malik, rahimehullah, zabilježio je predaju u kojoj se navodi da je **Abdullah ibn Omer**, radijallahu anhuma, nakon punih osam godina studioznog učenja sure El-Bekare naučio ju napamet i primijenio njene propise u životu. Učio je i primjenjivao njene zapovijedi, zabrane i svaki propis koji je sadržan u njoj.[30]

U tom smislu su i riječi **hazreti Ebu Bekra**, radijallahu anhu, koji je rekao:

„Draže mi je razumjeti jedan ajet iz Kur'ana, nego ga naučiti napamet." (Ibn'l-Enbari, *Kitabu idahi'l-vakf*, I, 23)

Neki čovjek je došao kod **Zejda ibn Sabita**, radijallahu anhu, i upitao ga šta misli o sedmičnom učenju hatme Kur'ana, na što mu je odgovorio:

„To je lijepo, ali ja više volim proučiti hatmu za petnaest ili dvadeset dana.[31] Ukoliko me pitaš: Zašto?, to je zbog činjenice što za toliko vremena mogu bolje razmišljati o značenju Kur'ana." (*Muvetta*, Kur'an, 4)

Hazreti Osman, radijallahu anhu, naredio je komisiji *pisara i hafiza Kur'ana* da u više primjeraka umnože izvornik Kur'ana (Mushaf) koji je sakupljen za vrijeme Ebu Bekrovog hilafeta, a potom je pod-

30 Vidi: *Muvetta*, Kur'an, 11; Kettani, *Teratib*, II, 191.
31 Vidi: Ibn Abdilberr, *Istizkar*, II, 477.

staknuo muslimane da iz ovih primjeraka prepisuju i sačine svoje Mushafe.[32]

Poznato je da muslimani do hazreti Osmanovog hilafeta nisu posjedovali Kur'an u formi zbirke (Mushafa) koja sadrži cjelokupnu Objavu, nego su posjedovali samo neke njegove sure ili ajete. Naime, sa smrću Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, okončana je Objava Kur'ana, a prvi halifa, hazreti Ebu Bekr, radijallahu anhu, imenovao je komisiju *pisara i hafiza Kur'ana* koji su listove Kur'ana sakupili i smjestili u zbirku zvanu „Mushaf". Autentičnost ovog izvornika potvrdilo je na hiljade hafiza Kur'ana koji su živjeli u vrijeme hazreti Osmanovog hilafeta i od tada počinje masovno prepisivanje Kur'ana.

Ubejdullah ibn Abdullah, radijallahu anhuma, prenosi da je jedan od primjeraka Mushafa koji su umnoženi za vrijeme hazreti Osmanovog hilafeta čuvan u Vjerovjesnikovom mesdžidu u Medini, te da se poslije svakog sabah-namaza iz njega učilo džematu.[33]

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, slao je učene ashabe u različita mjesta da ljude poučavaju Kur'anu i Poslanikovom Sunnetu. Tu praksu su

32 Ibn Šebbe, *Tarihu'l-Medine*, 1002.str.
33 Ibn Šebbe, *Tarihu'l-Medine*, 7.str.; Ibn Kutejbe, *Te'vilu muškili'l-Kur'an*, 51.str.

nastavili i njegove pravedne halife poslije njega.[34] Primjerice, kada je **Mus'ab ibn Umejr**, radijallahu anhu, došao u Medinu kao muallim, poučavao je ljude islamu i u svakoj prilici im učio Kur'an.[35]

Ebu'd-Derda, radijallahu anhu, poslan je u Šam, gdje je dugo vremena živio i razvio veoma poznatu halku znanja. Broj njegovih učenika prelazio je više od 1600. Učenike je razvrstavao u deset razreda. Na čelo svakog razreda imenovao bi po jednog od naprednijih učenika kao muallima (učitelja), a on bi obilazio svaki razred, prateći napredovanje učenika na svakom nivou njihovog obrazovanja. Na taj način mlađi učenici su bivali počašćeni da uzimaju znanje od ovog mubarek ashaba, dok su stariji i napredniji učenici bili počašćeni da budu učenici koji uzimaju znanje od njega, ali i učitelji koji podučavaju druge.[36] Isti metod su primjenjivali i drugi ashabi koji su podučavali znanju.[37]

Hazreti Omer, radijallahu anhu, poslao je Jezida ibn Abdullaha bedevijskim plemenima koja su živjela daleko od Medine da ih podučava Kur'anu, dok je **Ebu Sufjana** imenovao inspektorom koji je provjer-

34 Darimi, *Sunen*, I, 135 (valorizacija: Dahman); Ibn Sa'd, *Tabekat*, VI, 3.
35 Ibn Hišam, II, 43-46; Ebu Nuajm, *Delalilu'n-nubuvve*, I, 307; Hejsemi, VI, 41; Zehebi, *Sijeru e'alami'n-nubela*, I, 182.
36 Zehebi, *Sijeru e'alami'n-nubela*, II, 344-346.
37 Belazuri, *Ensab*, I, 110; Hakim, I, 220.

avao kako i koliko su naučili. Pored toga, postavio je i trojicu ashaba da Kur'anu podučavaju djecu u Medini i odredio im mjesečnu plaću od 15 dirhema. Naredio im je da svako dijete, pa čak i odrasli, treba da nauče po pet ajeta koji su im lahki za pamćenje.[38]

Ibn Abbas, radijallahu anhuma, podučavao je Kur'anu naprednije učenike. Gdje god bi putovao, tragaoci za znanjem bi se okupljali oko njega. Kada je jednom prilikom otišao u Basru (Irak), stojeći na nogama se obratio ljudima i tom prilikom im proučio cijelu suru El-Bekare, objašnjavajući propise koji su sadržani u toj suri.[39]

Jednom prilikom **hazreti Alija**, radijallahu anhu, čuo je glasove u mesdžidu u Kufi, pa je upitao prisutne o čemu se radi. Kada su ga obavijestili da neki ljudi uče Kur'an i druge poučavaju Kur'anu, rekao je:

- Blago njima! Ljudi poput njih bili su najdraži Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem. (Hejsemi, *Medžme'uz-zevaid*, VII, 162)

Jedan od najpoznatijih mufessira među tabi'inima, Mudžahid (umro: 103.g. po Hidžri), obavještava nas da je **Ibn Ebi Lejla**, veliki učenjak u hadisu, fikhu i kiraetima, sačinio biblioteku u kojoj su bili smješteni

---

38 Prof.dr. M.M. El-A'zami, *Ku'an Tarihi*, 127. str.; Prof.dr. M.Hamidullah, *Kur'an-i Kerim Tarihi*, Istanbul, 2000 (u predgovoru djela.)

39 Hakim, *Mustedrek*, II, 300/3083.

samo *Mushafi* iz kojih su učili ljudi koji su dolazili da zajedno uče Kur’an.[40]

Ebu Abdurrahman Es-Sulemi počeo je podučavati Kur’anu za vrijeme hilafeta hazreti Osmana, radijallahu anhu, i taj posao je nastavio raditi dugi niz godina. Jednom prilikom, pokazujući rukom prema Kufanskom mesdžidu, u kojem je bio imam i učitelj Kur’ana, rekao je:

„Jedini razlog zbog kojeg sam ovdje jeste želja da postignem radosnu vijest sadržanu u riječima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

„Najbolji među vama je onaj koji nauči Kur’an i druge podučava Kur’anu.“ (Buhari, Fedailu’l-Kur’an, 21; Tirmizi, Fedailu’l-Kur’an, 15/2907).

Pored učenja Kur’ana, ljudi u sretnom stoljeću su pridavali veliku pažnju i učenju časnog hadisa. Jedan od svijetlih primjera vidimo kod **Urveta ibn Zubejra**, radijallahu anhuma, koji kaže:

„Jednom prilikom mi je moja tetka, **hazreti Aiša**, radijallahu anha, kazala: ‘Sestriću, čula sam da će **Abdullah ibn Amr** (prilikom putovanja na hadž navratiti kod mene. Vidi se s njim i pitaj ga, jer je on prenio mnogo znanja od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.’“ I zaista, Urve ibn Zubejr se

40 Ibn Sa’d, IV, 253; Ibn Ebi Davud, *Mesahif*, 151.str.

susreo sa Abdullahom ibn Amrom i tom prilikom mu postavio mnogo pitanja. (Muslim, Ilm, 14)

Abdullah ibn Amr, radijallahu anhu, bilježio je hadise još za života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i sakupio čitavu riznicu hadisa.[41]

U pogledu stjecanja znanja nisu se trudili samo mlađi, nego i stariji ashabi. Bez obzira na godine, svi oni su ulagali veliki trud kako bi proširili svoje znanje i spoznaju.[42]

Lijek su nalazili bereketom Kur'ana

Kur'an je u tolikoj mjeri postao prisutan u životu časnih ashaba, da su se u svakoj životnoj okolnosti obraćali Kur'anu, Allahovom govoru. Čak su i u slučaju bolesti tražili lijeka u Kur'anu.

Ebu Se'id El-Hudri, radijallahu anhu, pripovijeda:

„Jednom prilikom, poslao nas je Pejgamber, alejhis-salatu ves-selam, u vojnu izvidnicu. Bili smo zanoćili u jednom mjestu, kada dođe neka žena i reče:

- Našeg prvaka plemena ujela je zmija, a naši ljudi koji bi mu mogli pomoći nisu među nama, pa ima li među vama vidara (koji liječi rukjom)?

41 Buhari, Ilm, 39.
42 Buhari, Ilm, 15.

Jedan od naših drugova, za kojeg nismo čuli da zna liječiti (rukjom), ustade i pođe s njom. Proučio je bolesniku „Fatihu“, nakon čega je ovaj ozdravio. Našem drugu darovaše (stado) ovaca, a nas napojiše mlijekom. Upitali smo ga:

- Zar ti znaš liječiti (rukjom)?

- Ne, ja ne znam liječiti, ali sam čovjeku proučio „Fatihatu'l-Kitab“ (tj. suru Fatihu, kao rukju)! – rekao je.

- Ovce ne uzimajte – rekao sam – dok o ovome ne obavijestimo Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.

Kad smo stigli (u Medinu), ispričali smo Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, ono što nam se dogodilo, a on reče za našega druga:

- *Kako je znao da je Fatiha lijek?* (U drugoj predaji se navodi da ga je upitao: *Kako si znao da je Fatiha lijek?*) *Podijelite ovce među sobom, a i meni odvojite jedan dio!*“ (Muslim, Selam, 66, 65; Buhari, Fedailu'l-Kur'an, Idžare, 16, Tibb, 33, 39)

Riječima: „I meni odvojite jedan dio!“, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, htio je da umiri svoje ashabe i jasno ukaže na činjenicu da je uzimanje naknade za liječenje dopušteno (halal), čime je odobrio postupak onoga koji je učio rukju. (Vidi: Ajni, *Umdetu'l-kari*, XXI, 271-272)

U drugom hadisu, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Fatiha je lijek za svaku bolest!“ (Darimi, Fedailu’l-Kur’an, 12)

‘**Ilāka ibn Sahār**, radijallahu anhu, došao je kod Vjerovjesnika, alejhis-salatu ves-selam, i prihvatio islam. Na putu prema svom zavičaju svratio je u jedno pleme, gdje je vidio čovjeka kojeg su čvrsto vezali u lance zbog duševne bolesti koja ga je bila savladala. Porodica bolesnika prišla je ovom blagoslovljenom ashabu, rekavši:

- Kako smo čuli, ovaj tvoj prijatelj (tj. Resulullah, a.s.) donio je mnogo dobra (od Allaha), pa znaš li ti išta od toga, a što bi moglo biti lijek našem bolesniku?

Kaže ‘Ilāka, radijallahu anhu: „Rekao sam: ‘Da!’, a potom sam prišao bolesniku i učio mu Fatihatu’l-Kitab, tri dana. Svakoga dana po dva puta. Bolesnik je ozdravio, a meni, kao nagradu, dadoše stotinu ovaca. Međutim, nisam ih uzeo dok nisam otišao kod Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i ispričao mu šta se dogodilo. On me upita:

- *A da li si učio još nešto (iz Kur’ana)?*

- Ne! – odgovorio sam.

- *Uzmi ovce i jedi od njih sa Allahovim imenom!* – rekao je. – *Života mi moga, onaj ko bude učio nešto lažno (batil) i uzeo nagradu za to (iskusit će kaznu), a što se tebe tiče, ti si uzeo naknadu za istinito liječenje.* (Ebu Davud, Tibb, 19/3896, Buju', 37/3420; Ahmed, V, 211)

Činili su istigfar u praskozorje (sehar)

Uzvišeni Hakk kaže:

„Noću su malo spavali i u praskozorje oprost od grijeha molili." (Ez-Zarijat, 17-18)

Zajednica muslimana u sretnom stoljeću bila je prepoznatljiva po tome što su ustajali na noćni namaz, učili Kur'an, dove i činili istigfar u praskozorje (sehar), pretpostavljajući ibadet spavanju u toplim krevetima. Kod njih je zadnja trećina noći bila poznata po nazivu **„vrijeme dove i istigfara"**, i to vrijeme su provodili u ibadetu.[43] Ukoliko bi neko u to vrijeme prošao pored njihovih kuća, mogao bi čuti kako iz njih dopiru glasovi zikra i Kur'ana poput zujanja pčela.

Kadi Bejdavi, rahmetullahi alejh, o tome kazuje:

„Kada je ummetu propisano pet dnevnih namaza (kao farz), a noćni namaz postao sunnet, Resulullah,

43 Hejsemi, VII, 47; Mubarekfuri, *Tuhfetu'l-ahvezi*, II, 473-474; Ibn Hadžer, *Telhisu'l-habir*, IV, 206.

sallallahu alejhi ve sellem, iz svog sretnog doma je izišao noću i prošetao sokacima Medine. Prolazeći pored kuća svojih časnih ashaba, čuo je učenje Kur'ana, zikra i tesbiha, koje je dopiralo iz njihovih kuća poput zujanja pčela.“ (Bejdavi, *Envaru't-tenzil*, IV, 111)

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Kada nastupi noć, ja poznajem glasove Eš'arija, ljudi mehkoga srca, po njihovom učenju Kur'ana. Njihove kuće poznajem po njihovom učenju Kur'ana, iako nisam vidio gdje se nalaze po danu...“ (Buhari, Megazi, 38)

Hazreti Aiša, radijallahu anha, kazuje:

„Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, ustao je na tehedžud-namaz dok je bio u mojoj sobi. Iz mesdžida je dopirao glas **Abbada ibn Abdullaha** (koji je učio Kur'an u namazu), pa mi on reče:

- *Aiša, da li je ovo Abbadov glas?*

- Da! – rekla sam.

- *Allahu moj, smiluj se Abbadu!* – rekao je.“ (Buhari, Šehadat, 11)

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, osam ili devet noći odgodio je klanjanje jacije namaza do

zadnje trećine noći. **Hazreti Ebu Bekr**, radijallahu anhu, rekao je:

- Allahov Poslaniče, kad bismo jaciju klanjali ranije, lakše bi ustali na noćni ibadet?

Poslije toga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije odgađao jaciju namaz. (Ahmed, V, 47)

Hazreti Omer, radijallahu anhu, kada bi ustao na tehedžud-namaz, učio bi sljedeću dovu:

اَللَّهُمَّ قَدْ تَرَى مَقَامِي وَتَعْلَمُ حَاجَتِي فَارْجِعْنِي
مِنْ عِنْدِكَ يَا اللّٰهُ بِحَاجَتِي مُفَلَّجًا مُنَجَّحًا مُسْتَجِيبًا
مُسْتَجَابًا لِي قَدْ غَفَرْتَ لِي وَرَحِمْتَنِي

„Gospodaru moj, Ti vidiš mjesto na kojem se nalazim i znaš moju potrebu! Allahu moj, omogući mi da se iz Tvoje blizine vratim kao rob čija je potreba ispunjena, koji je sačuvan od svakog straha i opasnosti, koji se odmah odaziva Tvojim zapovijedima, čija je dova primljena i kojem Si oprostio njegove grijehe i smilovao mu se!“

Kada bi završio sa namazom, učio bi ovu dovu:

اَللَّهُمَّ لاَ أَرَى شَيْئًا مِنَ الدُّنْيَا يَدُومُ وَلا أَرَى
حَالاً فِيهَا يَسْتَقِيمُ اَللَّهُمَّ اجْعَلْنِي أَنْطِقُ فِيهَا بِعِلْمٍ

وَأَصْمُتُ بِحُكْمٍ اللَّهُمَّ لاَ تُكْثِرْ لِي مِنَ الدُّنْيَا
فَأَطْغَى وَلا تُقِلَّ لِي مِنْهَا فَأَنْسَى فَإِنَّهُ مَا قَلَّ
وَكَفَى خَيْرٌ مِمَّا كَثُرَ وَأَلْهَى

„Allahu moj, ja na ovom svijetu ne vidim ništa vječno! Na njemu ništa nema postojanosti! Allahu moj, na ovome svijetu me učini od onih Svojih robova, koji govore po znanju i šute po mudrosti! Allahu moj, nemoj mi davati previše imetka, pa da se uzoholim, a nemoj mi ni umanjiti imetak toliko mnogo, pa da padnem u iskušenje neimaštine i zaboravim (svoje dužnosti i ibadete prema Tebi)! Uistinu, mala količina imetka, koji je dostatan, bolja je od mnogo imetka koji učini čovjeka nemarnim (prema obavezama, zikru i ibadetima).“ (Ibn Ebi Šejbe, *Musannef*, VII, 82)

Pitali su **hazreti Aišu**, radijallahu anha:

- Koga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, najviše voli od ljudi?

- Fatimu! – odgovorila je.

- A od muškaraca?

- Njenog muža! – rekla je, a potom nastavila: – Koliko ja znam, on mnogo posti i klanja noćni

namaz! – čime je ukazala na vrijednost noćnog ibadeta. (Tirmizi, Menakib, 60/3874)

Amir ibn Rebi'a, radijallahu anhu, koji je tokom cijeloga svog života posvećivao veliku pažnju noćnom namazu, preselio je na Ahiret nakon što je klanjao noćni namaz. Te noći je u snu vidio kako se pojavila smutnja od koje se ljudi ne mogu spasiti i bi mu rečeno:

- Ustani, traži od Allaha da te sačuva od smutnje kao što čuva Svoje dobre robove!

On je odmah ustao i klanjao namaz. Poslije namaza se odmah razbolio i umro prije nego je izišao iz kuće. (Vidi: Hejsemi, *Medžmeu'z-zevaid*, IX, 301; Ibn Ebi Šejbe, *Musannef*, VI, 362/32044)

Jedan od tabi'ina, **Amir ibn Abdikajs**, rahimehullah, na smrtnoj postelji počeo je plakati, pa mu rekoše:

- Zašto plačeš?

- Ne plačem zbog straha od smrti, niti zbog želje za ovim svijetom, nego zato što ću biti uskraćen posta u danima vrućine i ibadeta koji sam činio noću! (Zehebi, *Sijeru e'alami'n-nubela*, IV, 19)

Od velikana istinske duhovnosti prenose se mnogobrojne izreke o vrijednostima noćnog ibadeta; o tome da se u trenucima praskozorja primaju dove,

zaslužuje Božiji oprost i brišu grijesi, da srce i tijelo postižu zdravlje i mnogo toga neizrecivoga. Neki od njih su kazali:

„Provoditi noći u ibadetu omogućuje istinsku vlast i carstvo koji su opisani u ajetu u kojem Allah Uzvišeni kaže: **Reci: O Allahu, koji svu vlast imaš, Ti vlast onome kome hoćeš daješ, a oduzimaš je od onoga od koga hoćeš; Ti onoga koga hoćeš uzvisuješ, a onoga koga hoćeš unizuješ; u Tvojoj ruci je svako dobro - Ti, uistinu, sve možeš!“** (Ali Imran, 26).“ (Hadimi, *Medžmu'atu'r-resail –Risaletu'l-vasijje ven-nesiha*, str. 194)

Svoje ibadete su obavljali revnosno

Muslimani koji su živjeli u sretnom stoljeću obavljali su svoje ibadete sa velikim zanosom i preciznošću, ali ih nikada nisu smatrali potpunim i dovoljnim. Trajno su živjeli između „straha i nade“ بَيْنَ الْخَوْفِ وَالرَّجَاءِ .

Hazreti Aiša, radijallahu anha, kazuje: „Kada su objavljeni ajeti u kojima Uzvišeni Allah kaže: **I oni koji od onoga što im se daje udjeljuju, i čija su srca puna straha zato što će se vratiti svome Gospodaru, oni hitaju da čine dobra djela i radi njih druge pretiču!**, rekla sam:

- Allahov Poslaniče, da li se ovi ajeti odnose na onoga koji čini blud, pije alkohol i krade?

- *Ne, kćeri Siddikova!* – rekao je. - *To su oni koji klanjaju namaz, poste i udjeljuju sadaku, a boje se da im to neće biti primljeno. To su oni koji hitaju da čine dobra djela i radi njih druge pretiču.* (Tirmizi, Tefsir, 23/3175; Ibn Madže, Zuhd, 20)

Za muslimana ne postoji drugačiji put od puta iskrenog i revnosnog ibadeta, ali uz obavezu da se u pogledu svoga ibadeta više pouzda u Allahovu milost nego u ibadet. To je zbog činjenice što su naša djela, baš kao i naše dove, muhtadž-potrebna prijemu kod Uzvišenog Allaha.

Prenosi se da bi hazreti Alijino lice pobijelilo kao kreč kada nastupi vrijeme namaza, a njegove ruke bi se počele tresti. Kada bi ga upitali:

„Šta je s tobom, zapovjedniče vjernika (emire'l-mu'minin)?!"

On bi odgovarao:

- Nastupilo je vrijeme u kojem ispunjavamo emanet koji nam je Allah povjerio! Taj emanet je ponuđen nebesima, Zemlji i planinama, ali oni se pobojaše i ustegoše da ga ponesu, ali ga prihvati

čovjek.[44] Ne znam da li ću ispuniti emanet koji mi je povjeren!? (Serradž, *Luma'*, str. 139)

Natjecali su se u dobročinstvu

Zajednica u sretnom stoljeću bila je prepoznatljiva i po tome što su se njeni članovi natjecali u dobročinstvu. Abdurrahman ibn Ebu Bekr, radijallahu anhuma, kazuje: „Jednoga jutra Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, klanjao je sabah-namaz, a potom je, okrenuvši se prema svojim ashabima, upitao:

- *Ima li među vama neko ko je osvanuo kao postač?*

- Allahov Poslaniče, - reče hazreti Omer – nisam sinoć razmišljao o tome da zapostim i evo, sada nisam postač!

- Allahov Poslaniče, - reče hazreti Ebu Bekr – sinoć sam odlučio da zapostim i evo, sada sam postač!

- *Ima li među vama neko ko je jutros posjetio bolesnika?* – upitao je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

44 Vidi: El-Ahzab, 72.

- Allahov Poslaniče, - reče hazreti Omer – tek smo klanjali namaz i sa svojih se mjesta nismo ni pomjerili, pa kako da posjetimo bolesnika?

- Čuo sam da je moj brat Abdurrahman ibn Avf bolestan, – reče hazreti Ebu Bekr – pa sam ga na putu do mesdžida posjetio, zamolio za njegovo izlječenje i stigao u mesdžid!

- *Ima li među vama neko ko je jutros nahranio gladnoga?* – upitao je Pejgamber, alejhis-salatu ves-selam.

- Allahov Poslaniče, - reče hazreti Omer – tek smo klanjali namaz i sa svojih se mjesta nismo ni pomjerili!?

- Kada sam ušao u mesdžid, - reče hazreti Ebu Bekr – sretoh čovjeka koji mi izrazi svoju potrebu. Kod mog sina Abdurrahmana bio je komad ječmenog hljeba, koji sam odmah uzeo i dao siromahu!

- *Raduj se, bit ćeš jedan od stanovnika Dženneta!* – reče mu Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem.

- Ah, Džennet! – sa uzdahom reče Omer. Na to mu je Pejgamber, alejhis-selam, kazao nešto čime ga je oraspoložio, a potom je dodao:

- *Neka se Allah smiluje Omeru! Neka se Allah smiluje Omeru! Kada god poželi da uradi neko dobro,*

Ebu Bekr ga pretkne u tome. (Hejsemi, III, 163-164. Vidi: Ebu Davud, Zekat, 36/1670; Hakim, I, 571/1501)

Ovaj događaj nas upozorava na činjenicu da svaki trenutak našega života trebamo iskoristiti za stjecanje Allahovog zadovoljstva i da očistimo svoje nijjete, jer u skladu naših namjera se realizuju i naša djela.

Uzvišeni Allah u ajet-i kerimu kaže:

„A kad završiš jedan dobar posao, drugom se poslu okreni, i samo se Gospodaru svome obraćaj!“ (El-Inširah, 7-8)

Slijedili su svijetli Sunnet

Fudajl ibn Ijād, rahmetullahi alejhi, kaže:

„Ukoliko se neko djelo uradi iskreno (sa ihlasom), ali ne bude ispravno, tj. u skladu sa predviđenim uvjetima (šartovima), neće biti primljeno. Ukoliko to djelo bude formalno ispravno, ali ne bude iskreno, opet neće biti primljeno. Naime, bit će primljeno samo ako bude ispravno, tj. ako zadovolji potrebne uvjete i bude iskreno. **Iskreno** znači da bude isključivo radi Allaha, a **ispravno** znači da bude u skladu sa svijetlim Sunnetom.“[45]

45 Ibn Kajjim El-Dževzijje, *E'alamu'l-muvekki'in*, Bejrut, 1996., II, 159.

Naprijed navedeno je u skladu sa kur’anskim ajetom u kojem Uzvišeni kaže:

„Ko bude pokoran Poslaniku, pokoran je i Allahu...“ (En-Nisa, 80)

Muslimani prvih generacija, koji su živjeli u sretnom vremenu, vodili su računa da njihova stanja, osjećanja, govor i djelovanja budu u skladu sa svijetlim Sunnetom Allahova Poslanika, sallallahua lejhi ve sellem.

Grupi mladića, koji su bili došli kod Džabira ibn Abdullaha, radijallahu anhu, radi stjecanja znanja, on je rekao:

„Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je među nama. Kur’an mu je objavljivan i on je najbolje znao njegovo značenje. Kako je on postupao u skladu sa Kur’anom, tako smo ga i mi slijedili.“ (Muslim, Hadž, 147)

Umejje ibn Abdullah rekao je **Abdullahu ibn Omeru**, radijallhu anhuma:

„U Kur’anu nalazimo kako se klanja namaz u strahu, ali ne možemo naći kako se klanja namaz na putovanju!?“ Abdullah ibn Omer rekao je:

„Allah Uzvišeni poslao nam je Svoga Poslanika (sallallahu alejhi ve sellem) dok smo bili u dubokom neznanju. **Sve što je radio Allahov Poslanik, sallal-**

lahu alejhi ve sellem, mi smo ga u tome slijedili i radili ono što on radi.“ (Ibn Madže, Ikame, 73; Ahmed, II, 65, 94; IV, 78)

Uzvišeni Allah u Kur’anu kaže:

„O vjernici, ne odlučujte se ni za što dok za to ne upitate Allaha i Poslanika Njegova, i bojte se Allaha! Allah, zaista, sve čuje i sve zna.“ (El-Hudžurat, 1)

Jedan od velikana među tabi’inima, **Se’id ibn Musejjib**, rahimehullah, vidio je nekog čovjeka kako klanja dva rekata nafile poslije ikindije namaza, pa ga je upozorio na pokuđenost takvog ibadeta. Čovjek mu reče:

„Ebu Muhammede (Se’idov nadimak po sinu), zar će me Allah kazniti zato što klanjam namaz?“

Na njegove riječi Se’id ibn Musejjib uzvrati i reče:

„Ne, Allah te neće kazniti zato što si klanjao namaz, ali će te kazniti zato što postupaš suprotno Sunnetu Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem!“ (Darimi, Mukaddime, 39/442)

Hazreti Alija, radijallahu anhu, bio je neprikosnoven u pogledu slijeđenja Poslanikovog Sunneta. Jednom prilikom su ga pitali: „Može li čovjek jahati

devu koju je poveo sa sobom kao kurban na hadžu?“ Odgovorio je:

„Nema smetnje u tome. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, naređivao je ljudima koje je susretao da uzjašu svoje ili njegove deve koje su vodili kao kurbane na hadžu. **Vi ne možete slijediti ništa vrjednije, niti bolje od Sunneta vašega Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem.**“ (Ahmed, I, 121)

Kako su samo poučne ove njegove riječi:

„Vidjeli smo Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, kako ustaje, pa smo i mi ustali; vidjeli smo ga kako sjeda, pa smo i mi sjeli!“ (Ahmed, I, 83)

„Ljudima su svi putevi zatvoreni, osim puta kojim slijede Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.“ (Bursevi, *Ruhu'l-bejan*, komentar sure En-Nisa, 28. ajet)

Jednom prilikom hazreti Alija, radijallahu anhu, uzeo je abdest i učinio mesh po mestvama, a potom rekao:

„Da nisam vidio Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, kako čini mesh po gornjem dijelu mestvi, mislio bih da je ispravnije učiniti mesh po donjem dijelu mestvi.“ (Ahmed, I, 148, 95, 124)

Abdullah ibn Ebi Evfa, radijallahu anhu, predvodio je dženazu namaz za svoju umrlu kćerku i

tom prilikom je donio četiri tekbira. Poslije četvrtog tekbira, napravio je pauzu kao između prethodna dva tekbira, moleći za oprost i čineći dovu za svoju kćer. Ljudi su pomislili da će donijeti peti tekbir, ali on predade selam na desnu i na lijevu stranu. Prisutni ga upitaše: „Šta je ovo?“, a on reče:

„Postupio sam onako kako sam vidio Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, i nisam dodao ništa novo! On je ovako postupao!“ (Vidi: Hakim, *Mustedrek*, I, 360; Ibn Madže, Dženaiz, 24)

Jednom prilikom **Ebu Musa El-Eš’ari**, radijallahu anhu, razbolio se toliko da je izgubio svijest. Ležao je u krilu svoje supruge, koja je u tom trenutku glasno zapomagala i počela plakati. Ebu Musa nije bio u stanju da je spriječi u tom postupku. Kada je došao k sebi, upozorio ju je, riječima:

„Ja se odričem (čist sam i daleko) onoga koga se odrekao Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a on se odrekao žene koja nariče (narikače), žene koja brije svoju kosu (zbog žalosti) i žene koja (u žalosti) kida odjeću na sebi!“ (Buhari, Dženaiz, 37, 38; Muslim, Iman, 167; Nesai, Dženaiz, 17)

Čak i kada je nastupila smrtna agonija, ovaj časni sahabija nastojao je slijediti Sunnet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, upozoravajući na ono što je u suprotnosti sa njegovim zapovijedi-

ma. Ovo je, zaista, veličanstven primjer vjerovanja (imana).

Kada bi se vratio sa putovanja, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, prvo bi svratio u mesdžid (džamiju u Medini), klanjao dva rekata namaza, a potom došao kući. **Abdullah ibn Omer**, radijallahu anhuma, tako je postupao do kraja svoga života.[46]

Kada bi završio obrede hadža i umre, Abdullah ibn Omer, radijallahu anhuma, privezao bi svoju devu u *Bathi* u Zul-Hulejfi, i tu bi se odmorio, jer je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, tako radio.[47]

Abdullah ibn Omer, radijallhu anhuma, (u vrijeme hadža) predvodio je ljude u Muhassabu,[48] klanjajući podne, ikindiju, akšam i jaciju namaz u njihovim vremenima, a potom bi malo zaspao. Govorio je da je i Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, tako postupio.[49]

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, kupio je kurbane u Kudejdu (mjestu između Mekke i Medine), pa je i Ibn Omer postupio tako.[50]

46 Ebu Davud, Džihad, 166/2781, 2782.
47 Buhari, Hadž, 38, 29, 148, 149; Muslim, Hadž, 226; *Muvetta*, Hadž, 6.
48 Muhassab je mjesto između Mine i Mekke, ali je bliže Mini.
49 Buhari, Hadž, 149; Muslim, Hadž, 337; *Muvetta*, Hadž, 207.
50 Tirmizi, Hadž, 68/907.

Jednom riječju, kada bi upitali Abdullaha ibn Omera zbog čega radi nešto, uvijek bi davao isti odgovor:

„Vidio sam Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, kako to radi!“[51]

Ebu Rafija, radijallahu anhu, kazuje: „Klanjao sam jaciju namaz zajedno sa Ebu Hurejretom. Učio je suru ‘Ize’s-semau’nšekkat’ (El-Inšikak), pri kojoj je učinio sedždu. Poslije namaza sam ga upitao: ‘Ebu Hurejre, kakva je ovo sedžda?’, a on mi je rekao:

- Klanjao sam namaz iza Ebu’l-Kasima (tj. Allahovog Poslanika)**, sallallahu alejhi ve sellem, pa smo učinili sedždu u ovoj suri. Stoga, ja ću nastaviti činiti sedždu u ovoj suri sve dok se** (ponovo) **ne sretnem s njim** (tj. sa Poslanikom, a.s.)**.“** (Muslim, Mesadžid, 110; Ahmed, II, 229)

Ebu Harun El-Abdi, radijallahu anhu, kazuje:

„Još kao mladići odlazili smo kod **Ebu Se’ida** (El-Hudrija), radijallahu anhu, da učimo od njega. Kada bi nas ugledao, govorio bi nam: ‘Merhaba, o vi, koje nam je oporučio Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekavši:

51 Buhari, Vudu’, 30, Hadž, 16, 38, 149; Muslim, Hadž, 25, 245, 521, Elfaz, 21; Tirmizi, Hadž, 39/864; Ebu Davud, Hatem, 5/4227, 4228; Nesai, Hadž, 174; Ibn Madže, Hadž, 43; *Muvetta*, Hadž, 31.

- Ljudi će vas slijediti. Dolazit će vamsa svih strana svijeta kako bi naučili od vas vjeru i razumjeli je. Kada vam dođu, uvažite moju preporuku i prema njima se lijepo ophodite! (Tirmizi, 'Ilm, 4/2650; Ibn Madže, Mukaddime, 17, 22; Darimi, Mukaddime, 26; Hakim, I, 164/298)

Jedna žena iz plemena Giffar pitala je Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako će oprati krv sa svoje odjeće, pa joj je rekao:

- Uzmi jednu posudu vode i u nju stavi soli, a potom njome operi krv sa odjeće!

Ova sahabijka je prihvatila njegov savjet sa tolikom ljubavlju i iskrenošću, da je do kraja života stavljala soli u vodu za pranje odjeće. Čak je oporučila da stave soli i u vodu kojom je budu gasulili. (Ebu Davud, Taharet, 122/313)

Eto, takva je bila generacija koja je živjela u sretnom stoljeću! Oni su iskreno i s ljubavlju slijedili Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u svim njegovim stanjima i postupcima, ispunjavajući njegove preporuke sa velikim zanosom i ustrajnošću, što je postala njihova prepoznatljiva karakteristika.

„Ti si (Poslaniče) najljepšeg morala!“ (El-Kelem, 4)

POTPUNOST MORALA

U SRETNOJ ZAJEDNICI ASHABA

POTPUNOST MORALA U SRETNOJ ZAJEDNICI ASHABA

U historiji čovječanstva, najbolja generacija u pogledu moralnih vrijednosti, pravednosti i altruizma, bila je generacija časnih ashaba, odnosno „sretno stoljeće“ u kojem je živio odabrani Allahov poslanik, Muhammed Mustafa, sallallahu alejhi ve sellem. Ovo sretno vrijeme oblikovano je djelovanjem i duhovnim odgajanjem odabranog Poslanika, alejhis-salatu ves-selam. Časni ashabi su generacija koja je postala poznata upravo po svom druženju sa Allahovim Poslanikom, alejhis-selam, i neprikosnovenim odgojem kojeg su usvojili od njega. Oni su sa vjerom i ljubavlju najbolje spoznali vrijednost plemenitog Pejgambera, sallallahu alejhi ve sellem, i slijedili ga u njegovom govoru, držanju i vladanju. Usvojili su od njega sve one lijepe osobine i vrijednosti kojima je bilo ukrašeno njegovo biće.

Zamislimo jednu veliku planinu... Iz daljine vidimo samo njene vrhove i padine kao zamagljenu siluetu. Međutim, kada se približimo planini, počinju

se nazirati njeno drveće, proplanci, plodovi, ptice, tekuće vode i drugo. Što god se više približi i posmatra raznolike ljepote planine, čovjekova zapanjenost se povećava.

Isti je slučaj i sa spoznajom veličanstvenih vrijednosti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koje nije moguće spoznati površnim čitanjem redaka jedne knjige. Njegovu vrijednost moguće je spoznati jedino sa ljubavlju u srcu, a prema količini te ljubavi moguće je povećati i bliskost s njim. Upravo u ovom domenu dolazi do izražaja vrijednost časnih ashaba, koji su izražavali svoju spremnost da udovolje čak i najobičnijem zahtjevu Allahovog Poslanka, alejhisselam. Stoga su uvijek govorili:

„Allahov Poslaniče, dao bih za tebe i oca i majku! Dao bih za tebe dušu, imetak i sve što posjedujem!“

Jedan od osnovnih pokazatelja naše ljubavi prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, jeste naš odnos prema Kur’anu i Sunnetu, za koje je on kazao: *„Ostavljam vam dva emaneta...“*[52] Dakle, oporučio nam je dvije stvari koje će nas sačuvati od stranputica i zabluda. Zato se trebamo truditi da svjetlo Kur’ana i Sunneta proširimo na sve domene našega života, čime ćemo steći zadovoljstvo

52 Vidi: Malik, *Muvetta*, Kader, 3; Ibn Hišam, IV, 276.

Uzvišenog Hakka i ljubav plemenitog Pejgambera, sallallahu alejhi ve sellem. Kur'an i Sunnet trebamo s ljubavlju učiniti prisutnim u našem životu, usvajajući islamski ahlak i demonstrirajući ga zajednici na najljepši mogući način.

Bili su krajnje skromni i ponizni

Što god su više usvajali islamski ahlak, časni ashabi su bili sve skromniji i ponizniji. Sljedeći primjer ukazuje na tu činjenicu:

Dok je **Selman Farisi**, radijallahu anhu, boravio u Medainu kao namjesnik, u grad je stigao jedan čovjek iz Šama, iz plemena Benu Tejm sa tovarom smokava. Selman, radijallahu anhu, bio je skromno odjeven, sa ogrtačem na leđima, a i pridošlica ga nije poznavao. Vidjevši ga u prostoj odjeći, čovjek mu reče:

- Hej ti, dođi i ponesi ovo!

Hazreti Selman, radijalahu anhu, odmah priđe i uze tovar na leđa. U tom času narod povika na pridošlicu iz Šama:

- Čovječe, to je namjesnik!

Pridošlica pritrča Selmanu i reče:

- Izvinjavam se, nisam vas prepoznao!

- Nema smetnje, - rekao je Selman – odnijet ću ovo do mjesta koje želiš! (Ibn Sa'd, IV, 88)

Uzvišeni Hakku Svojoj Knjizi je opisao kako izgledaju Njegovi skromni i ponizni robovi poput Selmana Farisija, radijallahu anhu:

„Robovi Milostivoga su oni koji po zemlji mirno hodaju..." (El-Furkan, 63)

U samilosti su bili poput okeana

Samilost je jedna od najprepoznatljivijih karakteristika časnih ashaba i sretnog stoljeća u kojem su živjeli. Sljedeći primjer pokazuje nam kakvi su bili njihova samilost i plemenitost:

Hazreti Hasan, radijallahu anhu, jednom prilikom je prošao pored neke bašče u Medini. Ispred bašče vidio je jednog roba, crnca, koji je u ruci držao komad hljeba. Jedan zalogaj je uzimao sebi, a drugi je davao psu koji je sjedio ispred njega. Na taj način je podijelio hljeb sa psom.

- Mladiću, ko si ti? – upitao ga je hazreti Hasan.

- Ja sam rob Ebana ibn Osmana! – rekao je.

- Uredu. A čija je ovo bašča?

- Ebanova!

- Ne idi nikuda odavde dok se ne vratim! – reče mu Hasan i dodade: - Brzo ću ja...

Hazreti Hasan, radijallahu anhu, odatle je otišao kod Ebana, vlasnika bašče i crnog roba. Od njega je kupio i bašču i roba, a potom se vratio u bašču.

- Mladiću, kupio sam te od tvog vlasnika! – rekao mu je hazreti Hasan.

Rob odmah skoči na noge i reče:

- Vaša zapovijed je izvršna! Moja pokornost je Allahu, Njegovom Poslaniku i vama!

Njegove iskrene riječi duboko ganuše hazreti Hasana, radijallahu anhu.

- Mladiću, Allaha radi te oslobađam, a ovu bašču ti poklanjam! – rekao mu je.

- Gospodine, ja ovu bašču poklanjam Onome radi kojeg ste me učinili slobodnim čovjekom! – odgovorio je crnac. (Ibn Manzur, *Muhtesaru Tarihi Dimešk*, VII, 25)

Dakle, ovaj naizgled rob zapravo je bio sultan istinske spoznaje, jer je na samilost i plemenitost uzvratio plemenitošću i dobročinstvom.

Jedan od učenjaka među tabi'inima, **Abdullah ibn Mubarek**, rahimehullahu te'ala, bio je izuzetno bogat čovjek. Krenuo je na hadž zajedno sa svojim

prijateljima. Na putu su naišli pored jedne kolibe u kojoj su živjele dvije sirote djevojčice. Kada je vidio kako ove dvije sirotice kidaju meso uginule ptice da bi preživjele, Abdullah ibn Mubarek odluči da prekine putovanje. Od hiljadu dinara koje je imao kod sebe, samo je dvadeset odvojio za povratak do Merva, dok je ostatak novca utrošio za ove dvije djevojčice. Kada su ga prijatelji upitali:

- Zašto si tako postupio?

- Zato što je to vrjednije od ovogodišnjeg hadža! – odgovorio je.[53]

Dok je **Rebi' ibn Hejsem**, rahmetullahi alejhi, klanjao namaz, neko mu je ukrao konja vrijednog dvadeset hiljada dirhema. Umjesto da krene za lopovom, Rebi' je nastavio skrušeno klanjati. Čuvši za ovaj veliki gubitak, njegovi prijatelji dođoše i počeše ga tješiti, ali im on reče:

- Ja sam lopova mogao stići, ali sam u tom trenutku bio zauzet mnogo važnijim i meni dražim poslom!

Neko od prisutnih poče proklinjati lopova, ali ga on spriječi, rekavši:

53 Vidi: M. Said Hatipoglu, *İslamiyat*, III, 3, Temmuz-Eylül 1999, s.13, 'İlk Sufilerin Hadis-Sünnet Anlayışı Üzerine'.

- Smiri se, meni niko nije učinio nasilje! Čovjek kojeg proklinješ učinio je nasilje samom sebi. Nemojte da mu činimo novo nasilje kao da mu njegovo nasilje nije dovoljno! (Vidi: Babanzāde Ahmed Naīm, *Islam Ahlakının Esasları*, str. 85-86.)

Pjesnik o tome kaže:

Mu'minima priskoči u pomoć sa milošću

A mulhidima pokaži svoju samilost!

Sretna zajednica prvih generacija muslimana bila je samilosna čak i prema životinjama i biljkama, jer su samilost usvojili od Poslanika milosti, sallallahu alejhi ve sellem. Kada je jednom prilikom vidio čovjeka kako muze ovcu, plemeniti Pejgamber, alejhis-salatu ves-selam, rekao mu je:

„O čovječe, kada muzeš životinju, ostavi mlijeka i za njeno mladunče!“ (Hejsemi, VIII, 196)

Ebu'd-Derda, radijallahu anhu, sreo je jednom prilikom ljude koji su prekomjerno natovarili svoje deve. Zbog težine tovara jedna deva nije mogla ustati na noge, pa je Ebu'd-Derda, radijallahu anhu, pritrčao i svojim rukama skinuo višak tovara. Kada se deva uspravila, on se obratio vlasnicima deva, rekavši:

„Ako vam Allah Uzvišeni oprosti ovo uznemiravanje i mučenje životinja, bit će to veliki oprost! Ja

sam čuo Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako govori:

- Allah Uzvišeni vam naređuje da se lijepo odnosite prema ovim životinjama koje ne mogu govoriti! Kada prolazite preko plodne zemlje, dopustite im da pasu i nahrane se! A kada prolazite preko sušnih i neplodnih predjela, nemojte se mnogo zadržavati, pričinjavajući im teškoću i štetu!" (Ibn Hadžer, *El-Metalibu'l-alije*, II, 226/1978.)

Uživali su u praštanju radi Allaha

Čovjek treba mnogo praštati da bi i Allah njemu oprostio. Svako od nas ima mnogo grijeha koje smo počinili prema Allahu, ali isto tako i grešaka prema ljudima, a za koje se nadamo da će nam biti oprošteni.

Hazreti Ebu Bekr, radijallahu anhu, stalno je pomagao siromaha po imenu Mistah. Kada je saznao da je i on bio među onima koji su učestvovali u širenje potvore na hazreti Aišu, radijallahu anha, zakleo se da neće više pomagati njemu i njegovoj porodici. Kada im je hazreti Ebu Bekr, radijallahu anhu, uskratio svoju pomoć, Mistah i njegova porodica pali su u očaj i beznađe. Uzvišeni Allah u vezi s tim objavio je sljedeći ajet:

„Neka se čestiti i imućni među vama ne zaklinju da više neće pomagati rođake i siromahe, i one koji su na Allahovu putu rodni kraj svoj napustili; neka im oproste i ne zamjere! Zar vam ne bi bilo drago da i vama Allah oprosti? A Allah prašta i samilostan je.“ (En-Nur, 22)

Nakon što je objavljen ovaj ajet, Ebu Bekr Es-Siddik, radijallahu anhu, rekao je:

„Svakako, ja želim da mi Allah oprosti!“, a nakon toga je učinio otkup (kefaret) za prekršenu zakletvu, te nastavio činiti dobro kao što je i ranije činio. (Vidi: Buhari, Megazi, 34; Muslim, Tevbe, 56; Taberi, *Tefsir*, II, 546.)

Hazreti Alija, radijallahu anhu, imenovao je Malika ibn Harisa za namjesnika Egipta i tom prilikom mu dao pismenu zapovijed u kojoj vidimo kakvo je bilo poimanje opraštanja kod časnih ashaba. U zapovijedi je bilo zapisano sljedeće:

„Ne posmatraj ljude kao da su krdo divljači! Prema njima gaji u srcu ljubav, samilost i lijepo mišljenje! To je zbog činjenice što su ljudi tvoja braća po vjeri ili su, kao i ti, ljudska bića po stvaranju! Ljudi mogu pogriješiti, mogu biti iskušani. Pruži ruku pomoći onome koji padne na iskušenju, jer ako želiš da Allah oprosti tebi, oprosti i ti ljudima, pređi preko njihovih nedostataka i budi samilostan prema njima!

Nemoj se kajati kada oprostiš nekome i nemoj se radovati kada kažnjavaš!“ [54]

Isam ibn Mustalik pripovijeda o zapanjujućoj samilosti i opraštanju časnih ashaba:

„Došao sam u Medinu – kaže on – i ugledao **Hasana ibn Alija ibn Ebi Taliba,** radijallahu anhuma. Zadivili su me njegova ljepota, gracioznost i dostojanstvo, ali to nisam ispoljio zbog zlobe koju sam gajio prema njegovom ocu. Štaviše, njegova pojava raspirila je plamen zavisti u mom srcu. Rekao sam mu:

- Nisi li ti Ebu Talibov sin?

- Da! – odgovorio je.

Tada sam počeo psovati i njega i njegovog oca, vrijeđajući ih koliko sam više mogao. Međutim, Hasan (radijallahu anhu) posmatrao me je blago, pogledom punim samilosti. Potom je proučio „Euzu i Bismilu“, a nakon toga i sljedeći kur’anski ajet:

„(Poslaniče, moj!) **Ti sa svakim – lijepo! Traži da se čine dobra djela, a neznalica se kloni! A ako šejtan pokuša da te na zlo navede, ti potraži utočište kod Allaha, On uistinu sve čuje i zna. Oni koji se Allaha boje, čim ih sablazan šejtanska**

54 Muhyiddin Seydi Çelebi, *Buhari’de Yönetim Esasları*, Hazırl - yan: Dr. Mehmed Erdoğan, Istanbul, 2000. Str.47.

dodirne, sjete se, i odjednom dođu sebi.“ (El-A’raf, 199-201)

Poslije toga mi je rekao:

- Pokušaj biti odmjeren! Traži oprosta i za mene i za sebe! Ukoliko ti je potrebna pomoć, mi ćemo ti pomoći, ukoliko ti treba konačište – mi ćemo te sa zadovoljstvom ugostiti, a ukoliko tražiš da te uputimo na pravi put, potrudit ćemo se da te usmjerimo pravim putem!

Nakon ovih njegovih riječi osjetio sam duboko kajanje u srcu, a koje je i Hasan primijetio na mom licu. Zato mi je proučio sljedeće ajete:

„Ja vas sada neću koriti, Allah će vam oprostiti, od milostivih On je najmilostiviji.“ (Jusuf, 92.) Poslije toga me upitao:

- Jesi li ti iz Šama?

- Da! – rekao sam.

Tada je izrecitovao stihove u kojima je spomenuo uznemiravanja koja je doživio od stanovnika Šama. Poslije toga mi se obratio ljubazno, rekavši:

- Dobro nam došao! Allah ti podario zdravlje i pomogao te! Ako imaš neku potrebu, ne stidi se, već nam reci šta ti treba! Kaži što imaš na duši i vidjet ćeš da smo, inšaallah, mnogo bolji nego što ti misliš o nama!

Naspram ovako lijepog ahlaka Zemlja mi je postala tijesna bez obzira koliko je bila prostrana. Pomislih u sebi: „Kamo sreće da se rascijepi tlo na kojem stojim, pa da propadnem u njega i nestanem!“ Žurno sam se rastao s njim, izgubivši se iz njegovog vida. Nakon našega susreta niko mi nije bio draži od Hasana i njegovog oca, Alije ibn Ebi Taliba, radijallahu anhuma.“ (Vidi: Kurtubi, *Tefsir*, komentar sure A'raf, 201.ajet)

Čovjek je biće koje je jako osjetljivo na dobročinstvo. Iz tog razloga Uzvišeni Allah kaže:

„Dobro i zlo nisu isto! Na zlo dobrim uzvrati, pa će ti dušmanin tvoj odjednom prisni prijatelj postati.“ (Fussilet, 34)

Navedeni događaj ukazuje nam na činjenicu da lijep ahlak uvijek doprinosi lijepom ishodu i rezultatu. Dakle, opraštanje ljudima omogućava nam da pridobijemo srca ljudi i demonstriramo lijepo vladanje (ahlak).

Mejmun ibn Mihran, rahmetullahi alejhi, bio je jedan od učenih tabi'ina koji su bili jako privrženi ibadetu Allahu Uzvišenom. Jednom prilikom došli su mu gosti. Mladić (rob) koji ih je posluživao jelom, spotaknuo se i srušio posudu sa toplom hranom koja se prosula po Mejmunu i opekla ga. U tom trenutku ga obuzela srdžba, ali mladić, koji se bijaše jako uplašio, reče:

„Gospodine, postupi u skladu zapovijedi Uzvišenog Allaha: **„..koji srdžbu savlađuju..**“[55]

- Uredu, postupit ću! – rekao je Mejmun, već smiren.

- Ispuni zapovijed – reče mladić, citirajući nastavak ajeta: **„i koji ljudima praštaju!“**

- Oprostio sam ti! – reče Mejmun.

Ovoga puta mladić je proučio posljednji dio navedenog ajeta:

- „A Allah voli dobročinitelje!“

- Evo činim ti dobro! – reče Mejmun. – Oslobađam te radi Allahovog zadovoljstva! (Kurtubi, IV, 207, u komentaru sure Ali Imran, 134. ajet)[56]

Povjerljivost i iskrenost preuzeli su od povjerljivog i iskrenog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem

Poslije osvojenja Mekke, na Hunejnu je zaplijenjena velika količina ratnog plijena, od kojeg je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, mnogo udijelio nekim Kurejšijama kako bi njihova srca pridobio

55 Ali Imran, 134.
56 U nekim predanjima navodi se da je umjesto Mejmuna bio Dža'fer Sadik, rahimehullah.

za islam. To je zasmetalo mladim ensarijama, pa oni rekoše:

- Ovo je zaista čudno! Sa naših sablji još uvijek kaplje njihova krv, a plijen se dijeli njima.

Kada su njihove riječi stigle do Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, on ih sakupi i reče:

- *O ensarije, kakve su ovo riječi koje su stigle do mene?*

Oni su pognuli svoje glave, rekavši:

- Takve kakve su stigle do tebe!

Prenosilac ovog hadisa, Enes ibn Malik, radijallahu anhu, kaže: **„Oni nisu laž govorili!“** (Muslim, Zekat, 134)

Hazreti Enes, radijallahu anhu, kazao je:

„Tako mi Allaha, od ovoga što govorimo nismo sve čuli od Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem (jer smo hadise prenosili jedni od drugih), ali nikada nismo govorili laž jedni drugima.“ (Hejsemi, *Medžmeu'z-zevaid*, I, 153)

Na ovakvom ahlaku čak su im i neprijatelji zavidjeli, prihvatajući istinitim njihov govor. Na kraju Bitke na Uhudu vođa neprijateljske vojske, Ebu Sufjan, povikao je:

- Omere! Zaklinjem te Allahovim imenom, reci mi da li smo ubili Muhammeda?

- Niste, tako mi Allaha, niste ga ubili! – odgovorio je hazreti Omer. – On sada sluša tvoj govor!

- Ti si za mene čovjek čije su riječi ispravnije i bolji si čovjek od našeg Ibn Kami'a koji tvrdi da je ubio Muhammeda! (Ibn Hišam, III, 45; Vakidi, I, 296-297; Ahmed, I, 288; Hejsemi, VI, 111)

U ovom primjeru vidimo veličanstven prizor povjerenja u riječi ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Naime, jedan mušrik ima više povjerenja u riječi muslimana protiv kojeg se bori svojom sabljom, nego u riječi mušrika koji se bori zajedno s njim u istom bojnom redu. Iz istog primjera možemo zaključiti da čovjek smatra vrijednom i cijeni karakternu ličnost, imajući potpuno povjerenje u nju.

Kada je skupina ljudi iz Jemena došla kod Pejgambera, sallallahu alejhi ve sellem, zamolili su ga, rekavši:

- Pošalji s nama nekoga ko će nas poučavati sunnetu i islamu!

Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je za ruku **Ebu Ubejdeta ibn Džerraha**, radijallahu anhu, i rekao:

- *Ovo je povjerenik (emin) ovoga ummeta!* (Muslim, Fedailu's-sahabe, 54; Ahmed, III, 146)

I ovaj slučaj potvrđuje činjenicu da su ispravnost i povjerljivost dvije vrline zbog kojih se postiže pohvala plemenitog Pejgambera, alejhis-salatu ves-selam.

U darežljivosti i brizi o drugima bili su poput blagoslovljenog vjetra

Časni ashabi su od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, usvojili vrline pohvalnog ahlaka među kojima se ističu darežljivost i briga o drugim ljudima. **Džabir ibn Abdullah**, radijallahu anhu, kazao je:

„Ne poznajem nijednog imućnog muhadžira ili ensariju, a da nema svoj vakuf." (Ibn Kudame, *El-Mugni*, V, 598)

Ibn Hazm je rekao:

„Abdullah ibn Omer, hazreti Fatima i drugi ashabi – neka je Allah zadovoljan njima! – iza sebe su ostavili mnoge vakufe u Medini. To je očiglednije od Sunca i više nego poznata činjenica." (M.Abduh Jemani, *Fatimetu'z-Zehra*, Bejrut, 1996., str. 330)

Veliki muslimanski vojskovođa, **Halid ibn Velid**, radijallahu anhu, uvakufio je svoje cjelokupno oružje

i pancire za borbu na Allahovom putu. (Vidi: Buhari, Zekat, 49, 33, Džihad, 89; Muslim, Zekat, 11)

Jednom prilikom **Ubejdullah ibn Abbas**, radijallahu anhuma, krenuo je na put sa svojim oslobođenim robom. Dok su putovali kroz pustinju u daljini su vidjeli kuću nekog bedevije (beduina). Ubejdullah reče svom saputniku:

- Šta misliš da svratimo do one kuće? Možda nas domaćin ugosti, a možda i prenoćimo kod njega?

I oni krenuše. Hazreti Ubejdullah, radijallahu anhu, bio je krajnje ljubazan, dostojanstven i otmjen čovjek. Kada ga je bedevija ugledao, ne krijući zadovoljstvo i radost, reče svojoj supruzi:

- Danas nam je došao veoma ugledan gost!

Bedevija ih je lijepo smjestio a potom je otišao do svoje supruge.

- Imamo li hrane da pripremimo večeru za naše goste? – upitao ju je.

- Nemamo! Jedino što imamo je ovca koja nam daje mlijeko, a ono je izvor života za našu kćer! – odgovorila je.

- Ovcu moramo zaklati!

- Zar želiš ubiti svoju kćer? – povikala je.

- Čak i kada bi ona umrla, ovcu moramo zaklati! – rekao je odlučno.

Nakon tog razgovora bedevija je uzeo nož i, uhvativši ovcu, počeo recitovati stihove:

O komšije moje, ne budite mi kćer!

Jer, ako je probudite, gorko će zaplakati

i iz ruke moje nož mi oteti!

Potom je zaklao ovcu i pripremio njeno meso za večeru gostima. Ubejdullah ibn Abbas, radijallahu anhuma, čuo je razgovor između bedevije i njegove supruge. Kada su ujutro krenuli dalje, Ubejdullah reče svom saputniku:

- Koliko imamo novca?

- Pored potreba za putovanje, imamo pet stotina dinara. – rekao je.

- Daj ih bedeviji! – zapovjedio je Ubejdullah.

- Subhanallah! Daješ mu pet stotina dinara, a on je za tebe zaklao ovcu koja vrijedi pet dirhema?

- Teško tebi! Tako mi Allaha, on je darežljiviji od nas! Mi dajemo jedan dio od onoga što posjedujemo, a on je dao cijeli imetak! Dao nam je prednost nad sobom i svojim djetetom, pokazavši veliku plemenitost!

Kada je Muavija, radijallahu anhu, čuo za ovaj slučaj, kazao je:

- Svaka čast Ubejdullahu! Pokazao je čiji je sin i u kojoj kući je odrastao. (Ibn Esir, *Usdu'l-gabe*, III, 543; Ibn Asakir, *Tarihu Dimešk*, XXXVII, 483-484)

Ubejdullah je sin Poslanikovog amidže Abbasa, neka je Allah zadovoljan obojicom!

Hazreti Aiša, radijallahu anha, supruga Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jednoga dana bila je zapostila kada je neki siromah pokucao na njena vrata, tražeći nešto za jelo. U njenoj kući nije bilo ničega osim jednog malog somuna. Ženi koja ju je služila rekla je:

- Daj mu somun!

- Ali to je jedina hrana koju imaš za iftar! – rekla je ova.

- Daj mu somun! – rekla je odlučno hazreti Aiša.

Kasnije je sluškinja kazivala: „Nakon što mi je hazreti Aiša zapovjedila da somun dadnem onom siromahu, pred večer nam neko donese komad pečene ovce. Hazreti Aiša, radijallahu anha, pozva me i reče:

- Izvoli, jedi! Ovo je ukusnije od tvog somuna! (Malik, *Muvetta*, Sadaka, 5)

Ibn Omer, radijallahu anhu, nije htio jesti ako za sofrom nema neko siroče (jetim). Prenosi se da je prilikom svakog jela zajedno s njim sjedilo jedno siroče. (Vidi: Buhari, *El-Edebu'l-mufred*, br. 136; Ebu Nuajm, *Hil'je*, I, 299)

Hasan El-Basri, rahimehullah, jedan od poznatih tabi'ina koji je učio od mnogih ashaba, kazao je:

„Sjećam se takvog vremena u kojem su muslimani jutrom govorili: **'Ukućani moji, pazite na svoju siročad (jetime), siromahe u vašoj okolini i na svoje komšije!“** Vaši dobri brzo su vas napustili, a vaš ahlak se svakim danom pogoršava...“ (Buhari, *El-Edebu'l-mufred*, br. 139)

Bili su daleko od rasipništva

Akil ibn Ebi Talib, radijallahu anhu, prenosi da je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

*„Za abdest je dovoljan jedan **mudd**, a za gusul jedan **sa'**[57] vode.“*

Neko od prisutnih reče:

- Nije nam dovoljno toliko vode!

- Toliko vode bilo je dovoljno boljem od tebe i onome čija je kosa bila gušća od tvoje! – rekao je

57 Jedan „sa'“ iznosi 3,328kg, odnosno četiri „mudda“.

Akil, r.a., aludirajući na Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem. (Ibn Madže, Taharet, 1)

Kesir ibn Ubejd, radijallahu anhu, oslobođeni Ebu Bekrov rob i Aišin brat po mlijeku, pripovijeda:

„Otišao sam kod majke pravovjernih, Aiše (radijallahu anha), pa mi ona reče:

- Sačekaj malo vani dok ušijem odjeću!

- Majko pravovjernih, - rekao sam – kada bih o tome ispričao svijetu, rekli bi da si škrta!

- Gledaj ti svoja posla! Onaj ko ne odijeva staro, neće imati ni novo odijelo! – odgovorila je. (Buhari, *El-Edebu'l-mufred*, VIII, 50)

„Vi u Allahovom Poslaniku imate divan uzor (usvetu'l-hasene)...“ (El-Ahzab, 21)

DRUŠTVENI ŽIVOT U SRETNOJ ZAJEDNICI ČASNIH ASHABA

DRUŠTVENI ŽIVOT U SRETNOJ ZAJEDNICI ČASNIH ASHABA

Pridavali su važnost islamskom odgoju

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, nastojao je da se u svakoj prilici zajednica njegovih časnih ashaba obrazuje i odgaja. Naprimjer, za otkup zarobljenih mušrika u Bitki na Bedru zatražio je da svaki od njih poduči desetoro medinske djece čitati i pisati. Škole (mektebi) u kojima su zarobljenici, kao i drugi učitelji, podučavali djecu čitanju i pisanju nazvani su „Kuttāb“.[58]

U tom periodu otvoren je veliki broj škola (kuttab) u kojima su djeca podučavana čitanju, pisanju i islamskim propisima.[59] Naravno, časni ashabi su i svoje kuće učinili školama (mektebima). Kako je prostor na sofama Poslanikove džamije bio tijesan i ograničen, jer

58 Vidi: M.Hamidullah, *Islam Peygamberi*, I, 141.
59 A. Šelebi, *Tarihu't-terbijjeti'-islamijje*, Kairo, 1960, str.38-39.

su tu boravili i obrazovali se „ashabu suffe“, u nekim kućama u Medini otvorene su škole koje su nazvane **„Daru'l-kurra“** (Kuća učača). Prenosi se da je dio ili čak cijela kuća **Mahreme ibn Nevfela** korištena kao škola Kur'ana. U toj školi učitelj je bio Abdullah ibn Ummi Mektum, radijallahu anhu.[60]

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je jednog od zarobljenika iz plemena Hevazin i predao ga hazreti Aliji, radijallahu anhu, rekavši:

- *Poduči ga Kur'anu!* (Ibn Esir, *Usdu'l-gabe*, VII, 105; Ibn Hadžer, *El-Isabe*, IV, 292.)

U trgovini su uspostavili pravičnost i transparentnost

Džerir ibn Abdullah, radijallahu anhu, jedan od poznatih ashaba Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, došao je jednom prilikom na pijacu da kupi konja. Za konja koji mu se bio dopao vlasnik je tražio pet stotina dirhema. Džerir mu je rekao da za njegovog konja može platiti šest stotina dirhema, pa čak i do osam stotina dirhema. Rekao mu je tako, jer ovaj nije bio svjestan kolika je vrijednost njegovog konja. Neko od prisutnih reče:

60 Kettani, *Teratib*, I, 56; Ibn Abdilberr, *El-istiab*, I, 247; Makr - zi, *El-Mevaidu ve'l-i'tibaru bi'z-zikri'l-hitati ve'l-asar*, Kairo, 1270, II, 362.

- Zašto povećavaš cijenu konja na osam stotina, kada si ga mogao kupiti za pet stotina dirhema?

Džerir, radijallahu anhu, dao je veličanstven odgovor, rekavši:

- Mi smo se zakleli na vjernost Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, da nikoga nećemo varati u trgovini![61]

U sretnom stoljeću Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, i njegove pravedne halife (hulefa-i rašidin: Ebu Bekr, Omer, Osman i Alija, r.anhum) kontrolisali su pijace i trgovačku robu s namjerom da se spriječi nepravda i onemogući nedozvoljena zarada. Također, zabranjivali su da se u čaršijama formira poseban stalež trgovaca koji bi posjedovali povlaštene pozicije preko kojih bi dirigovali tržištem. Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, naredio je da se sruši šator nekog trgovca koji je htio da ima posebno mjesto na pijaci.[62]

Postali su poznati po bratskoj ljubavi

Kada ne bi vidio nekog od svojih ashaba tri dana, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, pitao bi za njega, pa ukoliko bi bio daleko – činio bi dovu za

61 Ibn Hazm, *El-Muhalla*, Kairo, 1389, IX, 454.
62 Semhud, *Vefa*, Kairo, 1327., I, 540.

njega, ukoliko bi bio u kući – posjetio bi ga, a ako bi bio bolestan – došao bi da ga vidi i zamolio bi za njegovo ozdravljenje.[63]

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslije Hidžre je uspostavio **„bratstvo“** između muhadžira iz Mekke i ensarija iz Medine. Ensarije su pokazale neviđeno gostoprimstvo i požrtvovanost za svoju braću. Svaka muslimanska porodica u Medini primila je u svoju kuću jednu porodicu iz Mekke. Ugovor o bratstvu koji su obostrano prihvatili podrazumijevao je da zajedno rade i privrjeđuju, a potom da bratski dijele prihod i zaradu.

Štaviše, **časne ensarije** su višak svoje zemlje dali Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, s namjerom da tu zemlju među njima podijeli. Ensarije se nisu zadovoljile samo time, nego su htjeli da podijele s njima i svoje bašče:

- Allahov Poslaniče! – rekli su. – Želimo da naše palmovike podijelimo s braćom muhadžirima!

Međutim, to Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, nije prihvatio, nakon čega ensarije rekoše muhadžirima:

- Vi se brinite o palmovicima i navodnjavajte ih, a plodove ćemo podijeliti!

63 Hejsemi, *Medžmeu'z-zevaid*, II, 295.

Nakon što je i Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio njihov prijedlog, obje strane su rekle:

- Čuli smo i pokoravamo se! (Buhari, Hars, 5)

Nakon berbe, **časne ensarije** bi stavljali hurme na dvije gomile. Na jednoj bi bilo više, a na drugoj manje hurmi. Na ovoj drugoj, manjoj, gomili ispod hurmi bi stavljali palmine grane tako da je izgledala veća od prve gomile. Kada bi pitali muhadžire koju će gomilu izabrati, oni bi izabirali manju gomilu, s namjerom da braći ensarijama pripadne više hurmi. Međutim, na taj način bi upravo oni dobili veći dio, a ensarije manji. (Vidi: Hejsemi, X, 40)

Kada je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, htio da dodijeli ensarijama imanja Bahrejna, oni pokazaše neuobičajenu brigu za svoju braću muhadžire, rekavši:

- Allahov Poslaniče, prihvatamo pod uvjetom da se i našoj braći muhadžirima dodijeli isto!

Na to im je Resulullah, alejhis-selam, odgovorio:

- Ako nećete, onda budite strpljivi dok me ne sretnete (pored Havd-i Kevsera), jer će vas poslije mene pogoditi sebičnost (vlastodržaca koji će vas zapostavljati u odnosu na druge). (Buhari, Menakibu'l-Ensar, 8)

Ustvari, ova lijepa osobina ensarija predstavlja viši stepen od darežljivosti i plemenitosti, a to je vrlina koja se naziva „īsār“, što znači da više voliš svome bratu nego sebi. Ensarije su više voljeli braći muhadžirima nego samima sebi, premda su i sami bili u potrebi. Uzvišeni Hakk je zbog toga pohvalio ensarije, rekavši:

„I onima koji su Medinu za življenje izabrali i domom prave vjere još prije njih je učinili; oni vole one koji im se doseljavaju i u grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje (od plijena), ne osjećaju, <u>i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno</u>. A oni koji se očuvaju lakomosti, oni će, sigurno, uspjeti. Oni koji poslije njih dolaze - govore: *Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, ti si, zaista, dobar i milostiv!*“ (El-Hašr, 9-10)

U sretnom stoljeću nisu samo ensarije posjedovali takav ahlak, nego i svi čestiti vjernici (mu’mini). Uzvišeni Hakk sve njih je pohvalio.[64]

---

64 „I hranu su davali - mada su je i sami željeli - siromahu i siročetu i sužnju. ‘Mi vas samo za Allahovu ljubav hranimo, od vas ni priznanja ni zahvalnosti ne tražimo! Mi se Gospodara našeg bojimo, onog Dana kada će lica smrknuta i namrgođena biti.” I njih će Allah strahote toga Dana sačuvati i blaženstvo i radost im darovati.“ (Ed-Dehr, 8-11)

Bratstvo koje je Pejgamber, sallallahu alejhi ve sellem, uspostavio među svojim ashabima bilo je izraženo i na putovanjima kao i kod kuće. Kada bi kretao u vojni pohod, Pejgamber, alejhis-selam, od dvojice braće bi uzimao jednog, dok bi drugog ostavljao da se brine o objema porodicama i brani Medinu od eventualnog napada.[65]

Poimanje bratstva u sretnom vremenu ashaba veoma poučno izražava **hazreti Alija**, radijallahu anhu, sljedećim riječima:

„Postoje dvije blagodati od kojih ne znam koja me više obraduje. **Prva** je kada mi neko dođe sa potrebom, nadajući se da mu ja mogu pomoći i kada od mene iskreno zatraži pomoć. **Druga blagodat** jeste kada mi Allah Uzvišeni omogući da ispunim potrebu svoga brata ili da mu olakšam. **Da otklonim nedaću brata muslimana, draže mi je nego da posjedujem cijeli svijet ispunjen srebrom i zlatom.“** (Ali El-Mutteki, *Kenzu'l-ummal*, VI, 598/17049)

Da bi učvrstio bratske veze među djecom, **Enes ibn Malik**, radijallahu anhu, savjetovao ih je, govoreći:

---

65 M.Ali Kapar, *Hz. Muhammed'in Müşriklerle Münasebeti*, Ista - bul, 1987., str. 145.

„Djeco moja, ugostite jedni druge i udjeljujte poklone jedni drugima, jer će to najviše povećati ljubav među vama.“ (Buhari, *El-Edebu'l-mufred*, broj: 595)

Dok je **Abdullah ibn Abbas**, radijallahu anhuma, boravio u itikafu u Poslanikovom mesdžidu, došao mu je neki čovjek, nazvao selam i sjeo pored njega. Ibn Abbas, r.anhuma, upita ga:

- Brate, vidim da si tužan i zabrinut!

- Da, amidžiću Allahova Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem! – rekao je. – Zabrinut sam, jer taj i taj ima pravo kod mene, a govorim ti radi časti i ugleda vlasnika tog kabura (tj.Allahova Poslanika, s.a.v.s.) da nisam u stanju platiti dug!

- Želiš li da razgovaram s njim? – upitao ga je Ibn Abbas.

- Ako želiš!?

Abdullah ibn Abbas, radijallahu anhuma, odmah je krenuo prema izlazu iz mesdžida, pa kada poče oblačiti obuću, pridošlica mu reče:

- Zašto izlaziš iz mesdžida, zar si zaboravio da si u itikafu?

- Nisam (zaboravio)! Čuo sam poštovanog vlasnika ovog kabura, koji se nekoć rastao s nama ... – i u tom času iz Abdullahovih očiju potekoše suze. – Čuo sam ga kada je rekao:

- Ko se potrudi da ispuni potrebu svoga brata i riješi njegovu nedaću, to mu je vrjednije od boravka u itikafu deset godina. A onaj ko boravi u itikafu jedan dan radi Allahovog zadovoljstva, Allah između njega i Džehennema stvori tri hendeka čije rastojanje svakog od njih iznosi koliki je prostor između istoka i zapada. (Bejheki, *Šu'abu'l-iman*, III, 424-425; Hejsemi, *Medžmeu'z-zevaid*, VIII, 192)

Spominjući bratsku ljubav među ashabima, **Abdullah ibn Omer**, radijallahu anhuma, rekao je: „Mi smo vidjeli takva vremena u kojima niko od nas nije smatrao srebro i zlato vrjednijim od brata muslimana. Danas smo u takvom vremenu u kojem nam je srebro i zlato draže od brata muslimana. Čuo sam Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kada je rekao:

- Koliko je samo komšija koji će na Sudnjem danu tužiti svoje komšije, govoreći: 'Ja Rabbi, ovaj moj komšija zatvarao je svoja vrata i uskratio mi svoju pomoć i dobročinstvo.'" (Buhari, *El-Edebu'l-mufred*, br. 111; Hejsemi, X, 285.)

U njihovom društvu vladala je uljudnost, pristojnost, ljubaznost i elegancija

Jedna od osobenosti zajednice u sretnom stoljeću, u kojoj su živjeli Allahov Poslanik, alejhis-selam, i

njegovi časni ashabi, bila je rasprostranjena uljudnost, pristojnost i ljubaznost koju su ukazivali jedni prema drugima. Oni nisu bili ljubazni i nježni samo u međusobnim odnosima, nego su bili takvi i prema životinjama, pa čak i prema biljkama.

Vrhunac njihovog lijepog vladanja dolazio je do izražaja u vrijeme hadža, kada bi časni ashabi odijevali bijele ihrame, u kojima kao da bi poprimili nježnost meleka. Vjernici i vjernice su u tavafu, sa'ju i prilikom stajanja na Arefatu bili daleko od griješenja, bestidnog govora, prepirke i ružnih postupaka. U hodu bi gledali ispred sebe, koračajući smireno i dostojanstveno, čuvajući svoj pogled od gledanja desno i lijevo.

Dok bi bili u ihramima ne bi lovili divljač, lovcima ne bi pokazivali na lovinu, ne bi uništavali zelenilo, kidali listove na drveću. U ovom periodu privremenih zabrana svi oni su bili jako pažljivi u pogledu sumnjivih i zabranjenih stvari. Radi Stvoritelja su bivali blagi, samilosni i pažljivi prema stvorenjima. Nisu uznemiravali nikoga, ali nisu ni sebe dovodili u situaciju da budu uznemiravani. Ljubaznost i pristojnost među njima bili su na svom vrhuncu, a vrijednosti islamskog ahlaka bile su svakodnevnica u njihovom životu.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, od svojih časnih ashaba je zahtijevao da budu pažljivi

čak i prema svojim životinjama u pogledu njihovog zdravlja i čistoće, zapovijedajući im da odstranjuju od njih prljavštinu i prašinu.[66]

Seevade ibn Rebi', radijallahu anhu, prenosi nam jedan veličanstven primjer nježnosti, kazujući:

„Ušao sam kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i zamolio ga za pomoć. Naredio je da nam se dodijeli nekoliko (od tri do deset) deva, a potom rekao:

- *Kada se vratiš kući, reci ukućanima neka uredno daju hranu i lijepo se ophode prema životinjama! Naredi im da podrežu njihove papke, a kada ih muzu, neka budu nježni prema njima i ne ranjavaju njihova vimena.“* (Ahmed, III, 484; Hejsemi, V, 168, 259; VIII, 196)

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, **Medinu-i Munevveru** i njenu okolinu je proglasio haremom (tj. svetom ili nepovredivom, o.pr.), a potom je rekao:

- *Zaštićeno rastinje u Haremu Allahovog Poslanika ne smije da se siječe, a njegove grane ne smiju se udarati štapovima! (U slučaju potrebe za lišćem kao hranom za životinjama,) stabla se mogu lagahno zatresti.* (Ebu Davud, Hadž, 95-96/2039).

66 Vidi: Hejsemi, IV, 66-67.

Ebu Du'šum El-Džuheni, rahmetullahi alejhi, prenosi od svoga oca, a ovaj od svog djeda da je rekao:

„Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, vidio je jednog bedeviju kako štapom udara po granama drveta, obarajući listove na zemlju. Ashabima u svom društvu je rekao:

- *Dovedite mi onog bedeviju, ali budite blagi prema njemu, da se ne preplaši!*

Kada su ga doveli, Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče mu:

- *Bedevijo, nemoj listove skidati udarajući po granama drveća, nego ih blago savij i protresi!*

Prenosilac hadisa kaže: „Kao da sad gledam listove na bedevijinoj glavi!“ (Ibn Esir, *Usdu'l-gabe,* VI, 378)

Allahov Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, u svakoj prilici je poučavao svoje ashabe blagosti, milostivosti i ljubaznosti. Za biljke je rekao:

- *Nema nijedne korisne biljke koja niče iz zemlje, a da pored nje nema melek koji je čuva svojim krilima, sve do žetve. Onoga ko takvu biljku gazi i uništava melek proklinje.* (Ali El-Mutteki, III, 905/9122)

Posjedovali su stid i čednost

U sretnom stoljeću muškarci i žene posjedovali su stid, čednost, pristojnost i ljubaznost. Oni su u cijelosti ispunjavali Božiju zapovijed sadržanu u Kur'anu:

„(Poslaniče!) **Reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim; to im je bolje, jer Allah, uistinu, zna ono što oni rade. A reci vjernicama neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim; i neka ne dozvole da se od ukrasa njihovih vidi išta osim onoga što je ionako spoljašnje, i neka vela svoja spuste na grudi svoje; neka ukrase svoje ne pokazuju drugima, to mogu samo muževima svojim, ili očevima svojim, ili očevima muževa svojih, ili sinovima svojim, ili sinovima muževa svojih, ili braći svojoj ili sinovima braće svoje, ili sinovima sestara svojih, ili prijateljicama svojim, ili robinjama svojim, ili muškarcima kojima nisu potrebne žene, ili djeci koja još ne znaju koja su stidna mjesta žena; i neka ne udaraju nogama svojim da bi se čuo zveket nakita njihova koji pokrivaju** (i da bi privukle pažnju svojim mirisom)**. I svi se Allahu pokajte, o vjernici, da biste postigli ono što želite.“** (En-Nur, 30-31)

Kada su objavljeni ovi ajeti, **hazreti Aiša**, radi-jallahu anha, kazuje da su sahabijke odmah ispu-

nile Allahovu zapovijed: „...uzele su svoje ogrtače, rasjekle ih sa strane i njima se pokrile.“ (Buhari, Tefsir, 24/12; Ebu Davud, Libas, 31-33/4102)

Kada su objavljeni gore navedeni ajeti, Safija bint Šejbe kazuje da su ashabi došli svojim kućama i proučili ih svojim suprugama, kćerima, sestrama i rodbini. One su poslije toga uzele najvrjednije tkanine koje su posjedovale i od njih napravile ogrtače i mahrame. Na taj način su potvrdile istinitost Allahove zapovijedi, a narednog jutra došle su na sabah-namaz pokrivene od glave do pete i poredale se u safove iza Allahovog Poslanika, alejhis-selam. (Ibn Kesir, *Tefsir*, Sura Nur, 31.)

U sretnoj zajednici ashaba muškarci i žene čuvali su se bespotrebnog međusobnog miješanja, druženja i sjedenja. Nisu boravili zajedno i miješali sa osobama koje im nisu mahrem, osim onoliko koliko zahtijevaju svakodnevni životni poslovi i potrebe. U društvenim odnosima muškarci i žene bili su odmjereni i disciplinovani, jer islam ima za cilj da preventivno zatvori sve puteve koji vode ka zabranjenim postupcima i pokuđenim oblicima ponašanja. Stoga su ashabi i sahabijke u svakodnevnom životu vodili računa o svom govoru i ponašanju, čuvajući svoje dostojanstvo i ugled.

Naprimjer, islam pridaje veliku važnost obavljanju namaza u džematu, i to zbog velike nagrade

koja se obećava, međutim za žene je namaz vrjedniji u njihovim kućama. To je zbog činjenice što naša uzvišena vjera ima za cilj zaštititi ženu od miješanja sa muškarcima, ali isto tako i ne opteretiti je obavezom koja će otežati njen položaj u porodici, obzirom da je ona majka ili supruga.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je:

„Najbolji mesdžid za žene jeste ugao njihove kuće.“ (Ahmed, VI, 297)

Međutim, Pejgamber, alejhis-salatu ves-selam, nije zabranio dolazak u džamiju ženama koje to žele i koje su u mogućnosti. Međutim, muslimanke koje dolaze u džamiju trebaju biti pristojne i izbjegavati miješanje sa muškarcima.

Poslije namaza Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čekao bi da se žene raziđu, a potom bi ustao sa svoga mjesta. U tome su ga slijedilii njegovi ashabi. Posebno poslije sabah-namaza, žene bi odmah ustajale poslije (namaskog) selama i, umotane u svoju odjeću, vraćale se kućama.[67]

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, pokazao je rukom na jednu kapiju u svom mesdžidu, rekavši:

- *Da ovu kapiju ostavimo za žene!?*

67 Vidi: Buhari, Ezan, 162-166.

Nakon toga ashabi više nisu ulazili i izlazili na tu kapiju. (Ebu Davud, Salat, 53/571)

Žene su dolazile na bajram-namaz, ali je njihovo mjesto za namaz bilo odvojeno od muškaraca. Poslije završene hutbe Allahov Poslanik, alejhis-salatu ves-selam, dolazio bi na mjesto na kojem su boravile žene i upućivao im savjete. (Buhari, Idejn, 7-8)

Plemeniti Pejgamber, sallallahu alejhi ve sel-lem, jednom prilikom je izlazeći iz džamije vidio pomiješane žene sa muškarcima, a potom se obratio ženama:

- Pomjerite se! Nemojte ići sredinom, nego po krajevima puta.

Poslije toga žene su išle krajevima puta uz same zidove kuća, tako da su njihovi ogrtači zapinjali za zidove. (Ebu Davud, 167-168/5272)

Kada je hazreti Aiša, radijallahu anha, u vrijeme Emevija vidjela kako se žene miješaju sa muškarcima, rekla je:

„Da Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, vidi kako se ponašaju ove žene, zabranio bi im da dolaze u mesdžid, kao što su i Izraelićani zabranili svojim ženama da dolaze u mesdžide.“ (Buhari, Ezan, 163)

Na njihovim licima trajno je bio prisutan osmijeh

Upitan je **Sufjan ibn Ujejne**, rahimehullah (umro: 198.g. po Hidžri), o tome da li je sramota šaliti se s drugim ljudima, pa je odgovorio:

„Šala ne samo da nije sramota, nego je Sunnet, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

- *Ja se šalim, ali uvijek govorim istinu!* (Nuvejri, *Nihajetu'l-ereb fi fununi'l-edeb*, Kairo, bez godine izdanja, IV, 2)

Dakle, šaliti se bez vrijeđanja drugih ljudi predstavlja Sunnet. Zato je veoma važno da se šalom zbližavaju, a ne da se razjedinjuju srca.

Ibn Kajjim El-Dževzijje, rahimehullah (umro: 751.g. po Hidžri), rekao je:

„Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, šalio se s drugima, ali je uvijek govorio istinu. Znao je govoriti i u prenesenom značenju, ali je time izražavao samo istinu.“ (Ibn Kajjim El-Dževzijje, *Zadu'l-me'ad*, I, 58)

Ashabi Allahovog Poslanika, alejhis-salatu ves-selam, bili su ljudi puni vedrine, živosti i veselosti. Znali su kako se treba vladati na određenom mjestu: po potrebi su govorili mudro, ponekad šaljivo, a ponekad

ozbiljno. Njihov govor i vladanje bili su u harmoniji i skladu, daleko od svake vrste pretjerivanja.

Bekr ibn Abdullah, rahimehullah, kazao je:

„Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, znali su dobacivati jedan drugom lubenicu, ali kada bi pristupili nekom poslu, bili bi jako ozbiljni i odgovorni.“ (Buhari, *Edebu'l-mufred*, br.266)

Opisujući časne ashabe, Ebu Seleme ibn Abdurrahman, rahimehullah, kazao je:

„Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nisu bili tromi i lijeni. Na svojim sijelima bi citirali poeziju i prepričavali doživljaje iz predislamskog perioda (džahilijjeta), ali kada bi preuzeli neku obavezu u pogledu islama, postajali bi krajnje ozbiljni i požrtvovani u tome.“ (Buhari, *El-Edebu'l-mufred*, br.555)

Sabit ibn Ubejd, rahimehullah, rekao je:

„Nisam vidio nikoga dostojanstvenijeg na sijelu s ljudima, a niti prijatnijeg prilikom druženja u njegovoj kući od **Zejda ibn Sabita**.“ (Buhari, *El-Edebu'l-mufred*, br.286)

Jednom prilikom **hazreti Omer**, radijallahu anhu, vidio jenekog bedeviju kako brzo i kratko klanja namaz, a poslije namaza uči ovu dovu:

„Gospodaru moj, vjenčaj me hurijama u Džennetu!“

Kroz šalu hazreti Omer mu je rekao:

„Čovječe! Za tako nisku cijenu tražiš veliku nagradu?!“ (Nuvejri, *Nihajetu'l-ereb*, IV, 3)

Ebu Bekr Es-Sekafi, rahimehullah, prenosi da su ashabi na svojim sijelima učili Kur'an i recitovali poeziju. (Vidi: Kettani, *Et-Teratib*, II, 236)

Ibn Abbas, radijallahu anhuma, na naučnim kružocima (halkama) poučavao je svoje učenike znanju iz Kur'ana i Hadisa. Nakon izlaganja obratio bi se prisutnima, rekavši:

„Otvorite nam apetit šalom i stihovima (poezijom), jer duša se zamori kao što se zamori i tijelo.“ Poslije toga bi lično govorio o arapskim poslovicama, a kada bi vidio da su se slušatelji odmorili, opet bi se vratio izlaganju znanja. (Kettani, *Et-Teratib*, II, 237)

Kada bi nešto govorio, na licu **Ebu'd-Derda'a**, radijallahu anhu, bio bi prisutan osmijeh. Jednoga dana njegova supruga mu reče:

„Plašim se da te ljudi ne kritikuju zbog toga?“

Na ove njene riječi Ebu'd-Derda, radijallahu anhu, rekao je:

„Kada bi Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, govorio, na njegovom licu bi uvijek bio prisutan osmijeh!“ (Ahmed, V, 198, 199)

Jedan od tabi'ina, **Abdullah ibn Muhammed**, rahimehullah, bio je veselog karaktera i sklon šali. Kada se njegova tetka, hazreti Aiša, radijallahu anha, razboljela bolešću od koje će kasnije i umrijeti, Abdullah je došao da je posjeti.

- Majko! – rekao je. – Dao bih život za tebe! Kako se osjećaš?

- Tako mi Allaha, ovo je smrtna bol! – odgovorila je hazreti Aiša.

- U tom slučaju, nije ništa važno? – reče on.

Primijetivši da se Abdullah šali s njom, hazreti Aiša mu reče:

- Ti nećeš odustati od ove svoje osobine!? (Ibn Sa'd, VIII, 76)

ZAKLJUČAK

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, poslan je kao milost cijelom čovječanstvu i svim stvorenjima. Njegovim poslanjem, horizonte, koje je bila prekrila tama neznanja, obasjalo je svjetlo znanja i spoznaje. Čovječanstvo je dočekalo dugo očekivanu zoru sreće. Srca su osvijetljena, svijesti prosvijetljene a životni tokovi pročišćeni. Njegovim blagoslovom svijet je doživio svoje trajno proljeće. Čovjek je stekao zasluženu čast i dostojanstvo, vrline i dobročinstvo, istinu i socijalnu pravdu. Plemeniti Vjerovjesnik, alejhis-salatu ves-selam, poučio je čovječanstvo životu i tajni vječnosti.

Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, odrastao je u društvu koje je bilo pismoneuko, ali je Knjiga koju je dostavio ljudima postala izvor svjetlosti svim bibliotekama svijeta. Ispunila je srca mudrostima i tajnama. Ova blagoslovljena Knjiga dostavlja istine preko mnogobrojnih mihraba, minbera i ćursija.

Vjerovjesnik milosti, alejhis-selam, otvorio je stranice knjige univerzuma. Postao je prevodilac

zikra i tesbiha tajnih i nepoznatih jezika. Omogućio je ljudskom rodu da postigne ugled i čast nakon što je bio izgubio svoje dostojanstvo i počeo živjeti životom životinja. U srcima vjernika uspostavio je najljepši dvorac ispunjen ljubavlju prema njemu.

Uzvišeni Allah je kroz ličnost Svoga Poslanika, alejhis-salatu ves-selam, demonstrirao model najljepšeg uzora za sve ljude. Preko njegove ličnosti čovječanstvu su demonstrirane vrline i vladanje (ahlak) kojima je zadovoljan Uzvišeni Hakk, a njegov Hadis (govor) i Sunnet (način života) postali su neprikosnoveni izvor za ispravnu vjeru i vječni uspjeh.

Kada je upitana o njegovom vladanju (ahlaku), hazreti Aiša, naša majka, radijallahu anha, kazala je:

„Njegov ahlak bio je Kur'an!" (Muslim, Musafirin, 139)

Dakle, tokom cijeloga života je svojim stanjem i postupcima bio „živi Kur'an". Kur'an-i Kerim koji je objavljen na njegovo čisto srce demonstriran je praktično kroz njegov život. Uzvišeni Hakk o njegovom lijepom ahlaku rekao je:

„(Poslaniče!) **Ti ćeš, sigurno, nagradu neprekidnu dobiti, jer ti si, zaista, najljepšeg ahlaka!"** (El-Kalem, 3-4)

Dakle, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, odlikovan je najljepšim ahlakom, a u tome su ga najdosljednije slijedili njegovi ashabi. Nakon ashaba, stoljećima su ga slijedili mnogobrojni Allahovi prijatelji – njegovi nasljednici u znanju i vladanju. Vjernici koji su spoznali vrijednost njihovog ahlaka i koji ih slijede u svome životu mogu postići njihov ahlak i ukrasiti se njihovim pohvalnim osobinama.

Časni ashabi su svoja srca ispunili ljubavlju prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i bili mu pokorni u svakoj prilici, što im je omogućilo da se ukrase njegovim ahlakom i zasluže pohvale Uzvišenog Hakka, koji u Kur'anu za njih kaže:

„Allah je zadovoljan prvim muslimanima, muhadžirima i ensarijama i svima onima koji ih slijede u ihsanu, dobra djela čineći, a i oni su zadovoljni Njime; za njih je On pripremio džennetske bašče kroz koje će rijeke teći, i oni će vječno i zauvijek u njima boraviti. To je veliki uspjeh.“ (Et-Tevbe, 100)

Mi nemamo mogućnost da budemo ashabi Allahovog Poslanika, alejhis-salatu ves-selam, ali možemo biti od onih vjernika **„koji ih slijede u ihsanu“** do kraja svoga života, nastojeći da steknemo Allahovo zadovoljstvo.

U stoljećima nakon časnih ashaba bilo je mnogo Allahovih prijatelja koji su na najljepši način demonstrirali ahlak Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i bili uzor muslimanima. Uzvišeni Hakk za njih kaže:

„I neka se ničega ne boje i ni za čim neka ne tuguju Allahovi prijatelji! Oni koji budu vjerovali i koji se budu Allaha bojali.“ (Junus, 62-63)

Da bismo imali udio u ovom uzvišenom ajetu, nema sumnje da je potrebno slijediti Allahove prijatelje.

Časni ashabi i Allahovi prijatelji koji su usvojili moralne i duhovne vrijednosti od ličnosti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kroz svoje živote su predstavili mnogobrojne vrline i vrijednosti, a koje predstavljaju potvrdu istinitosti njegovog poslanstva. Jer, svaka ljepota i vrijednost kojom može biti ukrašeno jedno ljudsko biće predstavlja odraz potpune ljepote plemenitog Pejgambera, alejhis-salatu ves-selam.

Mi, kao ummet Muhammeda Mustafe (Odabranog), sallallahu alejhi ve sellem, trebamo poput časnih ashaba i tabi'ina ispuniti svoja srca ljubavlju prema Allahovom Poslaniku, alejhis-selam, i truditi se da usvojimo njegov lijepi ahlak i ukrasimo se njegovim vrlinama. Bez obzira na činjenicu što je od sretnog stoljeća prohujao dugi vremenski period,

u svojim životima trebamo nastojati oživjeti njegove vrijednosti i ljepote koje ne blijede. Na kraju, to trebamo učiniti zbog časti i sreće koja nam je data pripadnošću njegovom ummetu.

Neka je hvala Uzvišenom Hakku koji nas je odlikovao time da pripadamo ummetu njegovog Voljenog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bez ikakve naše zasluge. Stoga, da bismo postigli njegovu naklonost, koju je iskazao prema svojim sljedbenicima oslovljavajući ih riječima: **„Moja braća!“**, a koje nije vidio u ovosvjetskom životu, moramo se čvrsto držati njegovog svijetlog Sunneta i ukrasiti se njegovim lijepim ahlakom.

Naravno, jezici nisu u stanju opisati istinske vrijednosti Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao što ni razum nije u mogućnosti da istinski shvati i razumije njegove vrijednosti. Kao što nije moguće pretočiti okean u jednu čašu, isto tako nije moguće opisati, pobrojati i spoznati sve vrijednosti kojima je odlikovan plemeniti Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Njega i njegove časne ashabe pokušali smo opisati u ovom malom djelu, koje predstavlja samo jedno malo zrnce odraza njihove besprijekorne ljepote i potpunosti.

Ja Rabbi! Omogući nam da usvojimo ljepote ahlaka Tvoga plemenitog Poslanika i oživi naša srca ljubavlju prema njemu, poput ljubavi bla-

goslovljenih ashaba koji mu se obraćaše: „Dao bih i oca i majku za tebe, jā Resulallah!“..

Amin!

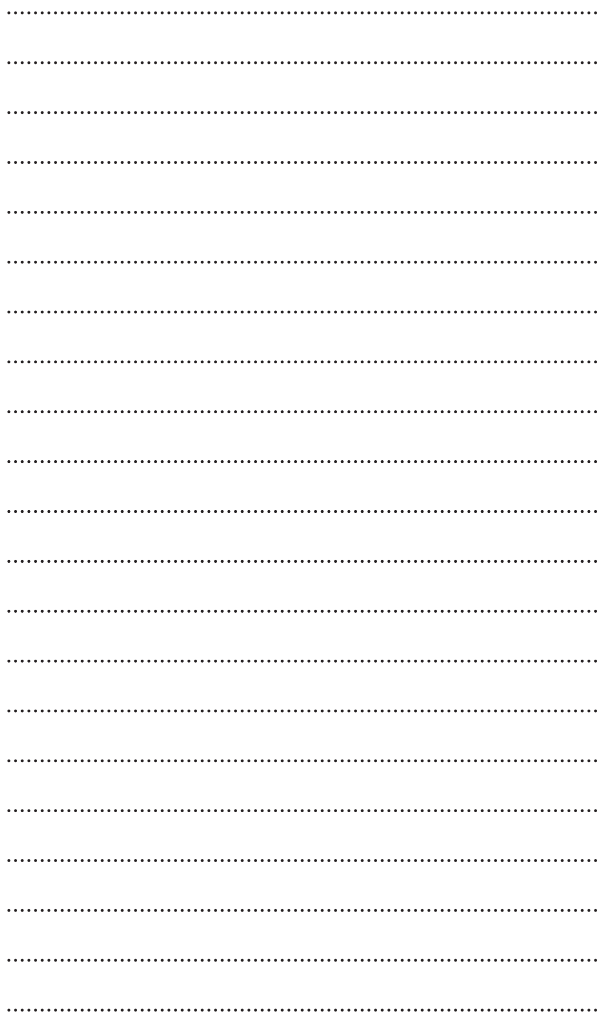

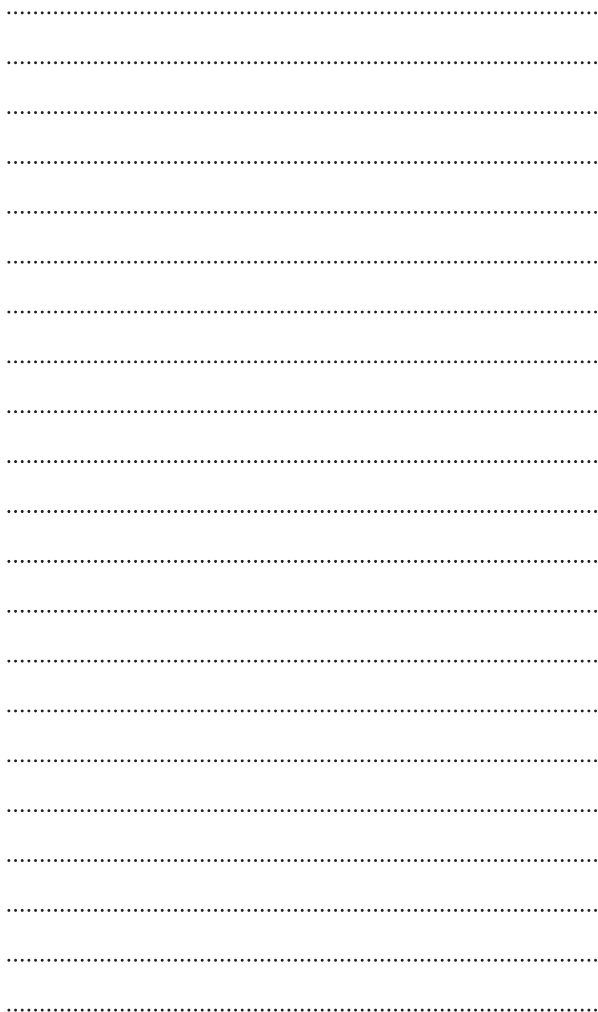

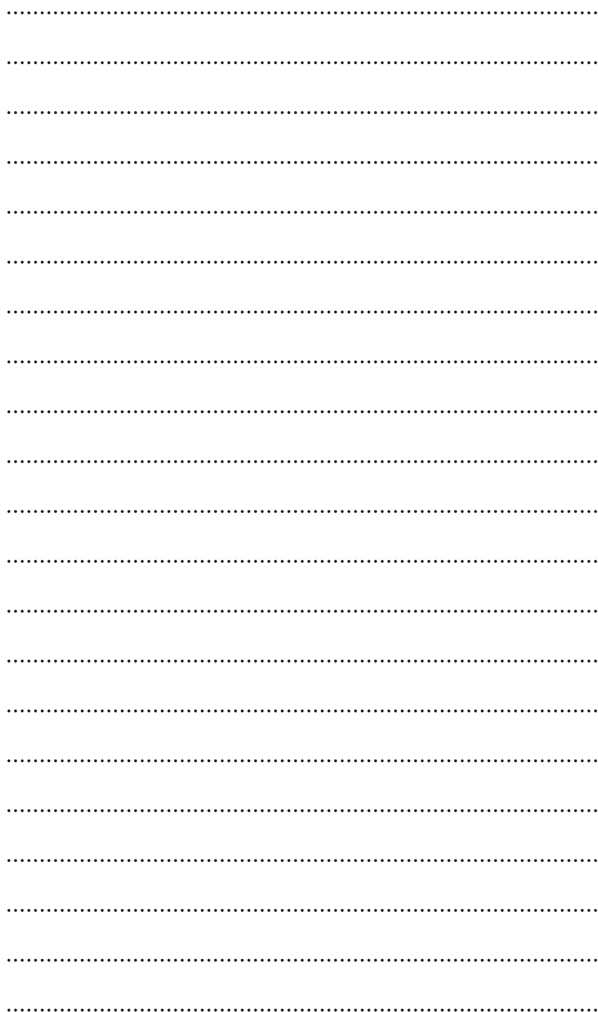
SADRŽAJ

MOJA
LIJEPA VJERA
1

NAUČIMO PROPISE O IBADETIMA! - 1

